

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Alapítvány:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Egyebütt.

Budapest, november 21.

(s.) Európa két országából világgá mennek a jezsuiták és velük még egynehány szerzetesi kongregáció veszi kezébe a vándorbotot. Franciaországból a törvény nyomása őrzi el őket, Spanyolországból a nép haragja elől menekülnek. És szétneznak a világban, új hazát keresnek, ahol tovább üzhessék istenes dolgaikat a hontalanná lett barátok, apácák.

Három női szerzet együtt kért bebocsátást egy állam kormányánál, amelyről azt hitték, barátságos és vendégszerető lesz hozzájuk. Három női rend, amelynek elmékedés, imádság a hivatása. Egyik sem akart végképpen letelepedni, csak éppen ideig-óráig, hogy addig se legyen földönfutó, amíg valahol véglegesen meghuzhatja magát. Ámde mi történt? Valóságos ribillió tört ki a parlamentben a pusztá hírére annak, hogy a kormány tárgyalást folytat a három szerzettel. Szabad-szjú szociáldemokraták keményen meginterpellálták a kultuszminisztert, hogy miért nem állja útját a papi invázióknak s az interpellációt sietnek támogatni a mérsékeltbb haladó-pártiak is, mivelhogy — azt mondják — semmi szükség holmi reverendás jövevényekre.

És felelt azután ezekre a kemény beszédekre a megostromolt kultuszminiszter. Tessék csak jól megjegyezni, miket mondott? Hogy először is nem történt egyéb, csak annyi, hogy három női szerzet bebocsátásért folyamodott, a három közül azonban csak egy kapta meg az engedelmet az ideiglenes letelepedésre, de ez az egy sem élt vele. Hogy miért nem, azt a miniszter nem mondta meg, de nagyon könnyű eltalálni azokból, amiket ezek után mondott.

Elmondta, hogy mi mindenféle ellenőrző rendelkezéseknek vannak alávetve az országban élő szerzetesrendek. Egész sora a törvényeknek és rendeleteknek védi a felekezeti békét, az államrendet és az ország közgazdasági érdekeit a szerzeteseknek esetleges tulpapasai ellen. Minden letelepedő szerzetnek a kormány jóváhagyását kell kérnie; pontosan be kell mutatni az állami hatóságoknak a létszámkimutatásukat; be kell mutatniok szabályzataikat is; be kell jelenteniök főnökeik választását; számot kell adniok vagyonuk felhasználásának módjáról és be kell jelenteniök vagyon állapotuk minden változását. Mindezeket fölül pedig a kolostorok falain belül is érvényes minden törvény, amely védi a polgárok anyagi és erkölcsi javait és szabadságát, a lelkiismeret szabadságát és a vallásszabadságot. A szerzetesi fegyelmi büntetések végrehajtásához az állami hatóság nem nyújt segédkezést. Az ujonnan letelepedni szándékozó szerzetesrendeknek az egyházi hatóság jóváhagyását is igazolniok kell, ami nem megy mindig könnyen, mert a püspökök nem egy olyan érdeket képviselnek, amely nem vág össze egyik-másik kongregáció érdekével. Be kell mutatnia a rendnek az alkotmányát és igazolnia kell, hogy elég vagyona van ahhoz, hogy nem szorul rá a közjótékonyagra. Szigoruan utána néznek, hogy a letelepedni akaró szerzetesek hogyan viselkedtek eddigi hazájukban. Erre nézve a külügyminiszter közelbepesét minden alkalommal ki kell kérni. Sőt hasonló alkalmakkor még arra is figyelemmel kell lennie a kormánynak, hogy valamely külföldi szerzetesrend befogadása nem lehet-e befolyással az országnak valamely barátságos külföldi államhoz való viszonyára? Már befogadott szerzetesrendek új alapításai is nagyon szigoru

eljárásnak vannak alávetve; egy iskolát, egy kórházat sem állíthatnak fel az állam tudta és engedelmé nélkül. Végül pedig megjegyezte a miniszter, hogy a holtkézi vagyon nagysága semmiféle aggodalomra nem adhat okot, mert a vallásalapok az összes földterületnek 2-8 százalékát, a különböző egyházi intézetek pedig csak 2-2 százalékát bírják.

Ezeket a kemény dolgokat mondotta a miniszter, válaszképpen azokra a szemrehányásokra, amelyekkel a miattilleték, hogy szóba állott három idegen apácarenddel. Hogy azok a kemény interpellációk és ez a kemény miniszteri válasz nem a magyar parlamentben estek meg, azt talán mondanunk is fölösleges. De talán valamely radikális, antikatholikus, vagy szabadkőműves parlamentben, vagy a pápaiellenes Olaszország törvényhozásában? Nem bizony, egyikben sem, hanem itt, a szomszédban, a jó, a hü katolikus Ausztriában, a felekezeti és egyéb reakció klasszikus hazájában. Ott mondta el Hertel kultuszminiszter ezeket a kemény dolgokat, nagyon keményen hangsúlyozva, hogy azok a szigorú rendeletek, amelyek nagyrészt 1858. óta vannak érvényben, nagyon szigoruan végrehajthatók és szó sincs arról, hogy egyhamar meg lehessen őket változtatni.

Ajánljuk most már ezeket a dolgokat mindazoknak figyelmébe, akiket illet. Először is a néppártiak, amely azon jayveszél, hogy a katolikus egyházat üldözi a liberális magyar állam. Tessék csak egy kis összehasonlítást tenni. Ausztriában, ahol a lakosság körülbelül kilencven százaléka katolikus, amelyről azt hiszik, hogy valóságos igéret-földje a katolikus felekezeti reakciónak, s ahol ez a reakció csakugyan gyönyörű rekordot ért el, micsoda szigorú diszciplina

T Á R C A.

Téli tárlat.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Yartin.

II.

Hihetetlen, de még most is vannak emberek, akik tanulságot, okulást, lélek nemesítést, meg nem tudom mit követelnek a művészettől. Akár csak a Goethe „polgárilag korlátozott emberét” halandók beszélni. Pedig már a legbenszesebb esztétikusok is tud vannak azon, hogy a művészettől célt követeljenek. Nem azzal a szándékkal olvasunk költeményeket, hogy általuk megjavuljunk; s nem azzal a szándékkal nézünk festményeket, hogy izlésünket finomítsuk. Hanem azért vásárlunk és nézünk képeket, mert megfinomított az izlésünk s megértjük az emberi szellemnek ezt a megnyilvánulását is. A közizlésnek finomítását jobban elvégzi az iparművészet, mely nemcsak külső formát, de tartalmat is teremt. Oly tudorardarab eszel ki, mely a természetben nincs meg s oly formát ad a tudorardarabnak, melynek mintája szintén nem található a nagy mindenségben. A művész azonban a természetből veszi a tárgyait, olyannak hagyja a világot, amilyennek találja, nem keres semmit a tárgyak mögött, hanem a megjelenéshez tartja magát. Amit érez, azt a természetben található formák által fejezi ki. Amiből mellesleg az is következik, hogy a művészetben nincs haladás, hanem csak a tudományban.

Vagy hogy világosabban beszéljünk s kompromisszumra való hajlandóságunkat kimutassuk, igen is van a művészetnek nemesítő és izlésfejlesztő hatása, kell is hogy legyen; ez azonban a fölfogásnál és kivitelnél kezdődik és végződik.

Mert a tartalom, a tárgy megválasztásában szuverén ur a művész s mi csak azt mérhetjük, hogy mily művészettel, mily technikával s mily fölfogással oldotta meg kitzított föladatát. Genelli csataképein nem az a baj, hogy a megdárdázott katoná haldoklik, hanem az, hogy hamis pózban, hamis színekben, tulideális szépségű, tehát szintén hamis rajzban vonaglik a földön. Egyszóval oly szépen hal meg, amilyen kimulás a csatatéren soha elő nem fordul.

Igen ám, csak hogy Kermstok Károlynak azon a képén (39.), melyen egy félkegyelmű emberrel hecelődik két parasztleány, a közönségnek a tartalom ellen van a kifogása s nem is nézi, (mert sokan nem is igen értenek hozzá) hogy mily művészi kvalitással van az a jelenet bemutatva. Sokáig álltam e kép előtt s figyeltem. Alig volt ember, aki le ne szótta volna, de egyszersmind el ne nevette volna magát, vagyis saját maga ne rehabilitálta volna a művészt. Nevettek a festett jelenet szomoruan komikus groteskségén, igaz voltán, mint ahogy nevettek volna az élő jelenet is. Miután a művésznök tetszett ezt megfesteni, csak az jöhét számba az izlés nemesítése, az okulás és tanulás szempontjából, hogy ezt a témát a tartalomnak megfelelő hatalmasan széles, odavetett, szinte groteszk technikával festette meg. Vagyis a közönség valóban sokat okulhat ebből, fejleszteniö műizlésének javára, hogy ily tárgyat, ily igaz fölfogással és neki való „durva” technikával kell kezelni, nem úgy, mint a sixtusi Madonnát. Szeretnök igazán tudni, hogy ha nem a fölfogást és kivitelét, tehát a dolognak egyedül művészi részét, hanem az abszolút tartalmat nézzük, akkor micsoda különös gyönyörűséget meríthetünk, mennyit „okulhatunk” Vágó küzdő bikáiból, Ziegler saját arképeiből, Csók Saloméjából, Tisza Kálmán arképeiből (Endrey), Damköcskavári göröncseréből, Feskének kuleson fütörésző süvölményéből, Poll Urnapjából s Márk összes arképeiből?

Hogy mekkora a tapintat Kermstokban, mutatja egyrészt az imént fölemlített képe, továbbá a 44. számú, mely munkából hazatérőket ábrázol (nedves vidék, rendkívül igaz éggel és levegővel) s másrészt a 37. számú és 305. számú arképei, mely utóbbiakon a kezelés sokkal nyugodtabb, részletesebb. Kitzünő arképek, e nemben a tárlat legjobb dolgai közül valók, a Vajda Zsigmond festette jeles női portréval együtt, mely az első teremben függ.

Hegedüs László nagy képe „Herkules a választott fölötté dekoratív hatású. Tompítatlan, itt-ott tulnyers színek, tulmodern fölfogás és beállítás ugy a mondain asszonyok kihívó és prude, mint Herkules akrobatai beállításában. Antik mitológia monoklin keresztül nézve, de nagy tudás a rajzban. Másik nagy képe, a „Rabiga” (349.) esodálatosképpen nem tűnik föl a közönségnek. Futólag megnezük, de mivel a címhez a katalógusban nincs kommentár írva, tovább mennek. Csak annyit látnak benne, hogy rendkívül érdekes kompozició s színben nagyon olaszos. Rokona azoknak a képeknek, melyekhez a mostani római festők idősebbjei az olasz középkorból veszik a tárgyat. Rokona tárgyra nézve is: ezért ömlik el rajta a XIII—XIV. századbéli Sienna, Perugia vagy Róma hangulata, harmóniában a tartalommal s ezért nem fogja megkoszorúzni soha a Bástya-utcai hún-asztaltársaság. Helyesen tette Hegedüs, hogy nem irt a címhez magyarázatot, mert így teljes szabadságunkban áll azt föltenni, hogy az olaszos tartalom még egy másik magasabb tartalmat is rejt magában. Hegedüs okos és óvatos művész; a közönségre bizza, hogy hámozza ki belöle magának a nekivalót. Valami megmagyarázhatatlan érzés sokáig a kép előtt tartott bennünket. Assisi szent Ferenc fanatikus korszakának a levegőre lengtet körülöttünk, az a kor, mikor az emberiség még nem volt egyedekre tagolva, hanem csak nyáj vala s vakon hódolt egy irtalmatlan chimaerának.

alatt vannak a szerzetesrendek, azok is, amelyek ott vannak, azok is, amelyek oda akarnak jönni. Viszont Magyarországon, az átkozott, istentelen liberalizmus hazájában, nemcsak hogy semmi bántódásuk nem esik, de nem is törődik velük senki. Szerintünk egy kissé nagyon is nem törődnek velük. Mi egy kicsit sokaljuk is azt a korlátlan, fesztelen szabadságot, amelyet nálunk a szerzetesrendek élveznek. A valóság azonban mindenestre az, hogy jöhetnek-mehetnek, tehetnek-vehetnek tetszésük szerint, az állam egyáltalán nem zavarja a cirkulusaikat, nem szól bele semmi dolgukba, amíg az általánosan kötelező törvények körén belül maradnak. Különleges tilalmak, korlátozó intézkedések nem háborgatják őket. Ennyire megy a szabadelvűség toleranciája. És ha gróf Zichy Nándor tegnapi azt kérdezte, mi az a liberalizmus, most szolgálunk neki, ime, még egy adattal: ez is liberalizmus.

Igen, ez a magyar liberalizmus, amely türelmességében annyira megy, hogy egyben-másban megelégedik még az *önvédelemről* is. És e részben okulhatnánk egy kicsit Ausztria példáján, amely egy cseppet sem liberális, de félti annyira a maga állami érdekeit, polgárainak lelkiismereti szabadságát és gazdasági jóvoltát, hogy szigorú korlátokkal veszi körül az olyan papi testületek terjeszkedését, amelyek veszedelmesebbek lehetnek akár az egyik, akár a másik magasabb államérdekre. Ezt őt, a tulnyomóan katolikus országban, ahol a klerikális pártok vannak többségben, senki sem meri az egyház üldözésének minősíteni. És míg nálunk a holtkez tulajdonában levő ingatlanok rengeteg tömeges földbirtokviszonyok kialakulásának s ez a gazdasági veszedelem ijeszten növekszik, mióta a Kuria elévültnek mondotta ki a holtkez vagyonszerzésére vonatkozó évszázados tilalmakat: ezzel szemben a klerikális Ausztriában megelégedéssel mutat rá a kultuszminiszter, hogy a földterületnek milyen elenyészően csekély része van egyházi kezében.

Vegye ezeket tudomásul mindenekelőtt a jajveszékű néppárt. De nem fog ártani, ha gondolkozóba esik a magyar liberalizmus is azon a visszás állapotban, hogy a liberális Magyarország mögötte marad a reakcionárius

Ausztriának a lelkiismereti szabadság és a közgazdasági egyszerű védelmében. Odaát negyvenhárom esztendő óta vannak érvényben olyan speciális intézkedések, amelyek egyenest az állami rend, a felekezeti béke, a vallás-szabadság és a gazdasági érdekek nevében szabnak határt a szerzetesrendek szabad terjeszkedésének és ellenőrzik a kolostorok életét. És ezeknek az intézkedéseknek még csak az enyhítésére sem gondolnak, holott a reakció hatalmának fénykorát éli. Nálunk a felekezeti reakció most szervezkedik teljes erővel a szabadelvűség védőbástyáinak megostromlására. Talán ideje volna ezeket a bástyákat feljebb emelni valamivel? A szabadelvűségnek inkarnátus része kétségtelenül a tolerancia. De úgy érezzük, hogy ez a türelmesség bizonyos dolgokban annyira megy, hogy már nem is türelmesség, hanem — könnyelműség.

A felirati vita.

— Hatodik nap. —

Budapest, november 21.

Ez ma nagyon tarka ülés volt. Személyes felszólalás, személyeskedő replika, aztán vita, közben karzati incidens és végül még sürgős interpelláció is: valóban elég tarka szövege volt az ülésnek. S mégse volt valami nagyon érdekes.

Még aránylag legszebb volt maga a felirati vita, bár csak három felszólalás vitte előbbre. De a három közül igazán érdekes, sőt értékes volt a Györfly Gyulát, aki ma erős ostrommal fordult a néppárt ellen és figyelemreméltó adatokkal illusztrálta, mennyire megrontotta a néppárt a nemzetiségi vidékeken a hazafias magyar elem pozícióját. Ez a beszéd természetesen nagyon felkavarta a néppártot, amely aztán csinált is egy kis zenebonát, hogy az elnöknek is közbe kellett magát vetnie. Nagy felzúdulással szolt az osztrák politika ellen Szeged követe: Polczner Jenő. Neki is volt egy kis sikere. A harmadik szónok Buzáth Ferenc volt, aki azzal akarta Horánszky Nándor diadalát kétségbe tenni, hogy felolvasta egy régi nyilatkozatát, melyben Horánszky nem valami hízog ítéletet mondott akkori ellenfeleiről, a Bánffy pártjáról. De ez a ráolvasás hatástalan maradt.

A vitáról elég ennyi. Még csak a történelmi igazság kedvéért kell megjegyezni, hogy Polczner

romjai) szintén modorosság fenyegeti örökké egyforma színű tengerével. *Szenes* megállapodott művész. Nagyon behatólag „Sámson és Delilája”. Hatalmas Sámsonjának a háta, (ki szinte összenyomja a Delila bal térdének a rajzát) nem ismeretlen nyomokon ugyan, de gyönyörűen van megfestve. A női test kissé nem igaz. Tudja isten, de ennél a nagy képnél sokkal jobban tetszik nekünk egy másik, jóval kisebb képe, a gyermekével enyelgő anya, mely sokkal igazabb, „folt” technikája egyszerűbb és színeinek főirakása rendkívül kerestlen és biztos. *Badits Ottó* beküldött három képe előtt elszomorodik az ember, s meg akarja saját magát nyugtatni, hogy a művészeknek nem az ereje fogy, hanem más körülmények birhatták arra, hogy nagyobb kompozíciók helyett ily vásári, gartenlaubés idilleket és tavaszokat fessen. Mindig hajlott az irizáló színek felé, de ennyire még soha. Ez az irány előbb-utóbb eszmőrré fog válni, ha nem keres gyógyulást a vidéki egészséges levegőben és igaz alakoknál. A művészi ihletnek folytonosan új erőforrásra van szüksége, hogy megmaradjon józan üdőségében. Valami baj van nála. *Pataky László*ban, e rajzban oly erős művészen szemmel látható egy föltartóztatlan optikai átalakulásnak a proecessusa. Valamikor nagyon komor színekkel dolgozott. Skálája mind világosabb és világosabb, porcelános, szentimentális lett, s most végre „Pusztai haragszó” című nagy festményén, mely hóviharban templomba igyekvő parasztokat ábrázol tulnagya vásznon, eljutott a tiszta fehérig, lágy szürkével elegy. Mi következik ez után? Az abszolút kremzervájsz, melynek lisztes kódán csak alig fog áttetszeni az ülvő farkas-csorda, vagy a törvénytelen gyermekével bujdosó örült cselédleány, vagy más ily téli tárgy? Nagyon érdekes fejlődés, de kissé gondolkodóba ejti az embert, mikor ekkora arányosságot, ekkora logikát tapasztal egy művészi fejlődés proecessusában.

Jenő beszéde alatt történt az a karzati incidens, melyről máshelyütt emlékezzünk meg.

A napirend előtt kezdődött s a déli szünet után folytatódott az a személyes harc, melynek szereplői *Weisz Berthold* és *Pichler Győző* voltak. Az eset előzménye röviden az, hogy *Pichler Győző* a minap *Lengyel Zoltán* beszéde alatt a következő közbeszólást kockáztatta meg:

— *Weisz Berthold* beszél most a pénzügyi lafundumok ellen, aki az ő külön gazdasági erkölcsével milliókat szerzett.

Weisz Berthold erre ma az ő nyugodt és szimpatikus modorában kijelentette, hogy tiszta lelkiismerettel beszélhet a gazdasági erkölcsökről, mert egész munkás életében olyan hasznos iparvállalatok létesítésén fáradozott, melyek egyrészt javára váltak a magyar közgazdaságnak, másrészt pedig ezer meg ezer munkásnak kenyerét biztosították. Ennyit mondott önmagáról. Egyébként pedig különösképpen mondotta, hogy a nagy demokrata és tisztavérű szocialista: *Pichler Győző* most egyszerre rokonszenvezni látszik a pénzügyi lafundumokkal. Ez a rövid és nyugodt kijelentés az egész Háznak tetszett. *Pichler Győző* azonban, aki az ülés elején nem volt jelen, a déli szünet után ravaszságot és gyanúsítást fődzött fel a nyilatkozatban és nem egészen izléses modorban, olyan személyeskedve támadta meg *Weisz Berthold*ot, hogy egyszer az elnök rendre is utasította. Kinos esőndben olyan invektívákat dobott *Weisz Berthold* felé, mintha mindig csak a hasznát kereste s kerületét is korrumpálta volna. *Weisz Berthold* erre nyomtatékosan válaszolt. Beesületesen dolgozott s amit szerzett, arra büszke. Hogy hasznát kereste, az igaz, mert senki a világon, talán még *Pichler* sem dolgozik azért, hogy ráfizessen. De kerületét nem korrumpálta s választói, a tiszta választáson is lelkesedéssel küldték a parlamentbe. Mert ő nem színészkedett a kerületben, hanem dolgozott a választók javára.

Ez volt a lényege az erőszakos incidensnek. És jellemző, hogy *Pichler Győző*t a folyosón saját elváratai is elítélték megokolatlan kirohanása miatt.

Pichler azt mondta rá:

— Elragadt az indulatom. Én nem akartam *Weisz Berthold*ot egyéni becsületében támadni, ezt kijelentem. De megbántott s beszéd közben elragadt a hevem.

Egyébként az incidensről a folyosón se beszéltek sokáig, miután *Pichler Győző* lojális nyilatkozata ismeretessé vált.

Az ülés végén *Visontai Soma* sürgősen meginterpellálta a miniszterelnököt annak az olasz képviselőnek ügyében, akit a rendőrség állítólag kiutasított Budapestről, mert az olasz szocialista munkások közt lázító beszédeket mondott. *Szell Kálmán* azonnal válaszolt az interpellációra és konstata, hogy az illető képviselőt nem utasították ki, de szívesen fogadták azt a kijelentését, hogy el akar utazni. A társadalmi rend érdekében végre is tenni kell valamit s bár ő a szocialisták ügyét is szabadelvű szellemben kezeli, de felelősségének is tudatában van. Az a képviselő pedig, a munkás-egyesületben előadást tartván, magasztalta a sztrájkot és a legelősebben támadta az olasz pénzügyminisztert, akit *Musolino*hoz hasonlított.

A többség ezt a választ tudomásul vette.

A képviselőház ülése november 21-ikén.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf *Apponyi Albert*.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László*, báró *Fejérváry Géza*, *Darányi Ignác*.

Előzők: Bemutatja a miniszterelnök átíratát, amelyben értesít, hogy a király Erzsébet főhercegnő eljegyzése alkalmából a képviselőház nevében bemutatott szerencsevánokat köszönettel tudomásul vette.

Bemutatja *Barabás Béla* levelét, amelyben bejelenti hogy a *Békéscsaba* gyomai kerület képviselőitől lemond.

(Napirend előtt.)

Elnök: Napirend előtt *Weisz Berthold* kíván személyes kérdésben nyilatkozni.

Weisz Berthold: T. Ház! Az Országgyűlési Értesítő tegnap megjelent számában közölt beszédekben két ízben történelmi említés nememről, mind a két esetben személyes vonatkozással. Kötelességemnek tartottam napirend előtti felszólalásra engedélyt kérni, hogy ez az ügy tisztáztassék.

idézett előt a parlamentben. Az is köztudomású, hogy az obstrukciójával szemben a szabadelvű párti többség oly határozott állást foglalt el, hogy ezzel a többséggel szemben az obstrukciónak semmi kilátása nem lehetett és nem volt a győzelemre. Az obstrukció szerencsésére és az alkotmány veszélyére akkor jött létre a Tisza-lex. A Tisza-lex folytán a szabadelvű pártból történt kilépés, az ugynevezett disszidensek kilépése által megváltozott a helyzet. A disszidensek nem az obstrukció erőltetésére, hanem egyenesen a veszélyeztetett alkotmány mentésére vállalkoztak akkor, amikor ezzel a Tisza-lex-szel a szolidaritást megtámadták és így ez a helyzet a pártközi viszonyokban oly állapotot teremtett, amelyben minden párt érezte a kibontakozás szükségét és látta a lehetőségét, hogy ezen közös egyetértésnek és céloknak csak akkor lehetett sikerük, ha egy oly férfira támaszkodnak, aki úgy politikai, mint egyéni intakt jelleménél, tehetségénél és államférfiúi hivatásánál fogva egy a pártok és az ország előtt, mint a korona előtt is azon helyzetben van, hogy teljes és kifogástalan megbízhatóságánál fogva a pártok közti eszmecsereket közvettesse, a pártok közti megállapodásokat létesítse és ezt azután a korona előtt is megfelelően képviselhesse. Akkor nem volt egyetlen ember sem ebben az országban, de nem volt az ugynevezett obstrukciós pártok közt sem, aki ezt a férfit ne Széll Kálmánban találta volna meg.

Ezen tények után, vajjon kinek volt giro-ra szüksége: annak-e, aki a paktumot saját hitelének teljes mértékével fedezte, aki ezen paktum értelmében most a pártok egyenlő elismerése mellett annak minden megállapodását egyenesen és őszintén végrehajtotta; vagy pedig ama pártoknak, amelyek ő nélkül és az ő politikai s egyéni giro-ja nélkül a megállapodásokhoz el nem juthattak volna és nem lehet volna képesek a paktumban foglalt eredményeket megvalósítani?

A trónbeszédéről szólva, komolyan veszi a korona intelmét, mert mióta politikai téren működik, a magyar állam kiépítésének eszméje vezette. De ennek az a nagy feltétele, hogy ennek a nemzetnek egysége társadalmi kiörhasson és az egységes társadalom minden tagja e nemzeti eszmékért lelkesülhessen, dolgozhasson.

Tekintsünk szét; mindenütt ebben az országban, ahol a néppárt igaztásait, politikai törekvéseit jelölték, megbontotta a magyar elemek is. Felekezetekre osztván szét őket; a magyar fajok ellen is törték, ha azok az ő politikai programját nem osztották, törték pedig olyan módon, hogy nemcsak a felekezeti térfelénységet gyújtották lángra, hanem még azon hitet is, amelyre a nép saját vezérei, vezetői iránt viseltetni szokott; iparkodtak lehetetlenné tenni, hogy tönkre tegyék és annál jobban igazhassanak ama politika ellen, amely Magyarország számára még mindig jobb, mintha nemzetiségi velleitásokkal lenne szaturálva.

Itt van például a *Néppárt* című újságban, amely a választások idején, néhány százezer példányban osztott szét...

Rakovszky István: *Kétmillióötvenezer!* (Derült szeg balról. Zaj.)

Györfy Gyula: ... a következő felhívás (Olvasva):

Éljen a revizió! Polgártárs, keresztény ember vagy-e? Kell-e neked a zsidó recepció, állami papot is akarsz fizetni, annyi a felesleges pénz? Szükséged van-e a polgári házasságra? Felekezeten, semmihiú akarsz lenni? Nem! Meg kell másitanunk a törvényeket!

Ez az enyhébb. (Halljuk! Halljuk!) Jön a második cikk (Olvasva):

Ki éljen? Hiszékeny balgák, nyelvcsédk szájhősk és hályog-szemű vakondokok szavazhatnak Kossuth-párti liberális jelöltre is. (Zaj és derültség a szélsőbaloldalon.) Arra valók! Aki azonban férfinak tartja magát és akinek esze is van és használja is az eszét, az most azt kiáltja egy szívvel-lélekkel: Éljen a néppárt! (Zaj.) Éljen a néppárt! Keresztény honfitársak! Választópolgárok! A liberálisok öt éven át csak akkor ismernek, amikor szavazni, meg adót kell fizetni. (Zaj.)

Rakovszky István: Ez igaz! (Ugy van! a baloldalon.)

Györfy Gyula (olvassa):
Kossuthék álnok szóval tartanak! A szocialisták pénzért kérének! A néppárt javadat akarja, a néppárt öt éven át lankadatlanul küzdött érte. Ország-világ előtt, a batatom basáskodó zarnokai ellenére is bátran sikra szállt a néppökökért, a nép érdekében! Mi, néppártiak nem kérünk a néptől se pénzt, se bankhitelt, se egyéb ilyen halotti tort! Csak egyet! Ne szavazzon a nép saját ellenségére!
(Mozgás.) Ez az enyhébb.

Rakovszky István: Ő azt nem mondta, mikor ellenezte volt? (Derültség a baloldalon.)

Györfy Gyula (olvassa):
Hiszékeny álomszűk, öblös-torkú szájhősk és hályog-szemű vakondokok (Zaj. Derültség.) szavazhatnak Kossuth-párti liberális jelöltre is. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nessy Pál: Ki írta ezt? (Zaj.)

Györfy Gyula (olvassa):
Jellemtelen mamlaszók, száraztorkú koromszűk konklós talpnyalók, lelketlen éidszűk szavazhatnak valamennyien liberális jelöltre. Bánja a kutya. (Zaj.)

Iványi Oszkár: *Est Molnár apát írta. A stílus rá vall!* (Zaj.)

Molnár János: *Molnár apát ezt nem írta!*

Barta Odón: *Hát ki írta?* (Elnök felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Ki írta? Halljuk a szerzőt!*)

Györfy Gyula: Hogy ki írta t. képviselőház,

azt nem tudom. Megjelent a néppárt lapjában, amelynek felelős szerkesztője *Rakovszky István* képviselő ur.

Ezek a felhívások teremtették meg azt a helyzetet, hogy azokat az embereket, akikre az irrott botúnak csak annyi hatása van, hogy másoktól meghallják, ami nyomtatásban van, csak akkora intelligenciájuk van: azokat az embereket egyenesen uszítják mindenki ellen az országban, aki hivatalból, meggyőződésből, saját erejéből tényleg ezért a néppárt és országért akar is, szokott is dolgozni. Felingerlik a felekezeteiket, felingerlik az embereket önértéket olyan párttal szemben, amely a felekezetséget nem ismeri. Ez a hang Magyarországon eddig ismeretlen volt, ezt a hangot a néppárt hozta be (Igaz! Ugy van! a jobboldalon) és ezzel azt a társadalmat, amelynek egységessége kell, hogy mindnyájunknak feladatát képezze, ők bontották meg és munkálkodásuk eredményét nemcsak a felvidéki főnemzetiségi képviselők bevonulásában, hanem Erdélyben is látjuk.

Erdélyben, ahol a magyarság kiépítésének nagy munkájában lehetetlen arra a földre nem tekinteni, melyen magyar államiságunk oszlopa biztos alapon nyugszik. — értem az erdélyi magyarságlakta földet — a magyar kormányknak is, de minden becsületes magyar embernek is nagy kötelességei vannak. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *A székekelykért nem tettek semmit önök! Folytonos zaj és közbeszólások a szélsőbaloldalon.*)

Rakovszky István: *Ne zavarjuk a szónokot!* (Halljuk! Halljuk!)

Györfy Gyula: Bizalmatlanságot ébreszteni azokban, akik a magyarságon odalenni segíteni akarnak, azt hiszem, nemzeti bűn. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Mert bármily politikai hatalom uralkodik Magyarországon, annak magyarnak kell lennie. Ha a néppárt fogna felvonulni, mint kormány, akkor is és minden kormányknak erkölcsi, becsületbeli és hazafias kötelessége a magyarság érdekében azt a népet odalenni támogatni. Miért nem tud Erdély társadalmi megalakulni? Azért, mert beledobott körébe a felekezeti féltékenységet iszka. (Felkiáltások a baloldalon: *Hát ez elött nem így volt?*) Nem volt így!

Báró Feilitzsch Artur: Nem volt soha azelőtt!
Györfy Gyula: Látszik, hogy még a saját hazájuk történelmét sem ismerik! (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Mert Magyarország és Erdély története bizonyítja és állandóan utaltak arra, hogy Erdély klasszikus példája volt a felekezeti türelmességre. Ha sehol a világon, de Erdélyben megvolt a felekezetek között a törvényes jogegyenlőség. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) És e felekezeti türelmességen épült fel Erdély magyar társadalmi, ahol soha senki sem kérdezte, ki melyik vallásalekehez tartozik. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Csak most, az újabb időben kezd az erdélyi magyar társadalom, amely évszázadok óta ilyen egységesen fejlődött, felekezetekre szétlenni. A székekelységnek eddigi konzisztens egységét megtámadni a legnagyobb bűn, amelyet a magyarság ellen elkövethetni. Az őket közülből legelőször is a felekezetségek akarták bevinni.

Olay Lajos: *Majláth püspök kinevezése volt a bűn! Gyaldzat!* (Zajos ellentmondások a baloldalon.)

Rakovszky István: *Gyaldzat? Rendre!* (Zajos felkiáltások a baloldalon: *Rendre! Rendre! Ellenmondások a szélsőbaloldalon és jobboldalon.*)

Hát megsérteni szabad tulktat, aki nem is tagja e Háznak! (Nagy zaj.)

Olay Lajos: *Annak a kinevezése gyaldzat, ismétlem!* (Zajos ellentmondások balról. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Én mindenkinek igazságot fogok szolgáltatni, aki méltatlannal, sértően megtamadtott, akár itt van a Házban, akár nincs. (Helyeslés jobboldal és a szélsőbaloldalon.) De az elnök kötelességem teljesítésében senkitől direktívt el nem fogadok. (Elnök helyeslés jobboldal és szélsőbaloldalon. Mozgás balról.)

Györfy Gyula: *Ez a politika harc akadályozza meg a trónbeszéd ama felhívásnak megvalósulását, amelyre ez a kormány vállalkozott, hogy a magyar nemzeti államot kiépítse.*

Bizalommal viseltetik Széll Kálmán iránt s a többség feliratát fogadja el. (Zajos helyeslés jobboldal.)

Elnök: A Györfy Gyula képviselő ur beszéde alatt előfordult incidensre nézve megjegyzem, hogy én azokat a szavakat, amelyeket Olay Lajos képviselő ur használt és amelyek kifogásoltak, nem hallottam és intézkedtem arra nézve, hogy azoknak gyorsírói feljegyzése velem közöltsék, hogy ahhoz képest határozhatassak, vajjon valamely elnöki intézkedésnek szükségessége fennforgott-e, vagy sem. A gyorsírói jegyzetek most előttem vannak és azokból a következőket kell konstatálnom. En csak annyit vettem ki, hogy Olay Lajos képviselő ur egy püspök kinevezését kritika tárgyává tette. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez teljesen jogos dolog, ehhez természetesen szó nem fér. Azonban kénytelen vagyok megjegyezni, hogy ezen kritikájában olyan kifejezést használt, amely — meg vagyok győződve, az nem volt a szándéka — sértő értelemben is magyarázható volna. És ezért megjegyzem, hogy ilyen kifejezések használata a parlamenti szokásoknak meg nem felel. (Általános helyeslés.)

Olay Lajos: *Sértő nem is akart lenni!*

Buzáth Ferenc Horánszkyval polemizál, aki kíváncsi volt, hogy a néppárt elogadja-e a hármasszövetséget, vagy sem. A néppárt elogadja azt, de megköveteli, hogy az ország használja legyen. Horánszky kifogásolta azt, hogy Rakovszky kompromittált multanak nevezte Széll miniszterelnököt s azt kérdezte, hogy üheltet egy asztalhoz Rakovszky Széll. Eppen oly joggal üheltet, mint Horánszky, aki pedig szintén nem volt jobb véleményével Széll-

ról, mint Rakovszky. Felolvassa Horánszky egy beszédét, amelyben a szabadelvű pártól, amelynek Széll Kálmán oszlopa volt, nem nagyon hízelt hangon nyilatkozott.

A miniszterelnök maga is elismerte fognap a főrendiházban Deseffy beszédére, hogy nincs rendszerváltás s az az előbbi kormányok is tisztességesek voltak. Szólt nem lehet barátja ily sokszínű politikának, azért a néppárt feliratát fogadja el. (Helyeslés a néppárton.)

Elnök holnapra halasztja a vita folytatását.

(Interpellációk.)

Visontai Soma a következő interpellációt terjeszti be:

1. Van-e tudomás a t. miniszterelnök urnak arról, hogy a sajtó közlése szerint a budapesti államrendőrség Cabrini Angelo olasz állampolgárt, az olasz parlament tagját, ki az utóbbi napokban fővárosunkban időzött, a főváros területéről kiutasította volna?

2. Igaz-e, hogy a rendőrség a nevezett olasz polgárt és parlamenti tagot oly nyilatkozatokért, melyeket ő a nem is a nyilvános gyűlés jellegű bíró egyleti összejövetelen tett: feltűnően sértő és minden jogrenddel ellenkező módon a kávéházi asztaltól maga elé idézte, nyilatkozatait egyoldalú besugás alapján bírálat tárgyává tette, megintette, majd pedig a főváros elhagyására hivta volna fel vagy hogy ezt tanácsolta neki?

3. Amennyiben a sajtó közlése a való tényállást tártá fel, tudja-e a miniszterelnök ur, hogy a rendőrség eljárása a magyart nemzet számára alkotmánya által biztosított és az idegenek is, aki az ország földjére lép, oltalmat nyújtó szabadságjogokba — és különösen a jogállam alapját képező személyes szabadság tiszteletének és a politikai meggyőződés szabad nyilváníthatóságának elveibe ütközik; másrészt Magyarország szomorú korszakainak kémekezdési és közigazgatási földzési rendszerének emleket alkalmas felidézése?

4. Minthogy pedig mindezek mellett még a rendőrség állítólagos ténykedése, a nemzetközi szokások és törvények által minden idegen, de különösen a velünk barátságos szövetségi viszonyban levő államok polgárait iránt tartozó és a kölcsonösségen alapuló egyéni elbánás és oltalom elvét sérti: Magyarország hírnevét a külföld előtt sorbitorin és a magyar nemzet szabadságszeretéről és szabadságbiztosítékaihoz való ragaszkodásáról táplált hitet megrendíteni képes: kérem a miniszterelnök urtól, hajlandó-e ez ügyben a tényállásról kellő felvilágosítást nyújtani; szükséges esetén a vizsgálatot elrendelni és ennek eredményhez képest a lennörög törvénytelenséget megtorolni és Cabrini Angelo parlamenti tagnak kellő elégtételt nyújtani?

(A miniszterelnök válasza.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Arról van szó, hogy ebben az esetben nem ment-e tul a rendőrség az állami rend megóvására irányzott köteles törekvésében és nem sértette-e meg a közsabályok egyikét és hozzá még a vendégfogót is. Ennek a kérdésnek a megbirásására a tényállást röviden előadom. (Halljuk! Halljuk!)

Folyó hó 17-én megérkezett Budapestre az olasz parlamentnek egyik tagja, Cabrini Angelo ur, aki egyetemi tanár is és aki a legutóbbi választások alkalmával jutott be az olasz parlamentbe és a parlament szocialista csoportjában igen tekintélyes állást foglal el. Ez az ur most ide jött és meglátogatta az olasz munkásokat. Magában véve az a körülmény, hogy valaki, aki zsurnalisztikai téren is ebben az ügyben a szocialistákkal igen közeli kapcsolatban álló idegen politikus, aki azon a téren talán agitátorzámba is megy — jó értelemben veszem a szót — ide jön és közvetlenül az olasz munkásokkal közlekedik ez természetesen figyelemreméltó, amit talán egészen figyelmen kívül hagyni nem lehet: ennek figyelemmel kísérése kötelesség. A rendőrség tehát figyelemmel kísérte és azt konstataálta, hogy a munkásgyűlésiellenek nyilvános helyiségében, ahova beléphet mindenki, — tehát ha nem is szabad ég alatt, de egy nyilvános helyiségben — mintegy száz olasz munkás jelenlétében, egy összejövetelen — amely egyébiránt egy gyűléssel teljesen azonos fogalom, mert mindenki bemehetett — Cabrini Angelo ur előadást tartott. Ebben az előadásban az volt az irányadó eszme, — így kapta meg a jelentést a rendőrség — hogy a munkások nagy harcot folytattak Olaszországban, rendszeres sztrájkok után, különösen az 1898-ik évi sztrájk után, amely tetemője volt az olasz munkásoknak, amint ő magát kifejezte. És bejűtek végre a parlamentbe nagyobb számmal, mert az akkori kormányt megbuktatták és tért foglaltak az olasz közvéleményben. Beszélt aztán a irancia forradalomról, igen sok egyéb dologról, amit az emberiség és a jogrend mind a munkásoknak küszönet és a végén — így jelentették a rendőrségnek — átment némely olasz politikusnak jellemzésére, amit nem éppen nagyon gyengéd hangon tett. Nemcsak Crispit, akit Musolinóval hasonlított össze és azt mondta, hogy vannak nagyobb és kisebb gazemberek és tolvajok, az egyik a szegényen, a másik a gazdagot zsebeli, hanem ilyenféle vonatkozással illette — amint mondták — a mostani olasz pénzügyminisztert, Luzzatti urat is. Ezek nem olyan természetű dolgok, amelyek egészen ártatlanok és amelyeket nem kellene éber figyelemmel kísérni, mert nem tudja senki sem, hogy ezekből azután mi támadhat, mi következnek.

Hiszen nem kell mindjárt az utolsó eszközököz folymadni, de hát nem is történt meg. Cabrini ur nem utasított ki. Ha kiutasították volna ezért és nem továbbmőnő dolgokért, magam sem helyesletem volna. De mondom, nem utasították ki. Ilyen jelentés

tétlenül az ő itteni tartózkodásáról és működéséről, a rendőrfőkapitány magához idézte kikérdezte őt és kijelentései eltérők lévén attól, amit neki jelentettek, a főkapitány semmi egyéb rendszabályokkal nem élt irányában, mint hogy figyelmessé tette arra, hogy be nem jötték gyűléseken, amelyek négyüvölés jellegűek, tehát mint ilyenek, a rendelettel ellentétben, beszélni és előadásokat tartani nem szabad. Azután megkérdezte tőle, meddig szándékozik itt maradni és igaz, hogy mikor azt mondotta Cabrinri ur, hogy még aznap este elutazik, ezt helyeselte. (Derűtlenség és zaj a szélsőbaloldalon.)

Lukács Gyula: Miért állítottak elő? Kecskeméthy helyett volna előállítani! (Zaj.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Azon a gyűlésen rendeltelenségen jártak el — már t. i. a főkapitány jelfogása szerint — és ha az illetők majd ebbe bele nem nyugosznak felebbezzék meg hozzám a végzés, majd elintézem.

Ez a száraz tényállás. Ebben én a közszabadságoknak, a vendéglőknak megértesít nem látom és nagyon sajnálom, ha ebből, a dologból akárcsak is nagyobb káoszt akarunk csinálni. Nem gondolnám, hogy maga Cabrinri ur, aki különben igen tiszteltetreméltó egyéniség lehet és bizonyára az is, ezt oly nagyon sokon vette volna. Nem akart ő különben sem sokáig itt tartózkodni. (Zaj és derűtlenség a szélső baloldalon.) Itt volt és miután idejöveteleének céljában eljárt, elutazott.

Visontai Soma nem veszi tudomásul a választ. **Szell Kálmán miniszterelnök:** Igaza van Visontainak abban, hogy igen sok eset van arra, hogy a társadalmi és az állami rend megóvásának ürügye alatt közszabadságok tiportattak el. A alkotmányok dőltek romba és népek szabadsága döntetett le. Ez igaz, de ebből csak az következik, hogy vigyáznunk kell minden intézkedésnél, legyen az törvényhozási, vagy pedig kormányzó, amely az állami rend megóvása céljából jogatosítottak, hogy a célon túl ne jöjünk és a közszabadságoknak mindenkor tiszteletben tartandó szféráján át ne menjünk. Nem következik azonban ebből az, hogy mert ezen ürügy alatt romboltattak le a kormányok és szabadsági jogok semmit sem lehessen tenni. Kérem, gouverner cest prévoir! Nem szabad túllőnünk a célon, — nem arról az egy esetről beszélek — csak az elvről. Nem azt, amit mint a liberalizmus esszenciáját vallok és értek, azért mert minden gondolkodásommal és érzésemmel összenöve érzem azt, jogatosítom és alkalmazom is, természetesen mindig azon célok és azon feladatok egészének épességben és szemmel tartásával, amelyivel tartozom a törvények keretén belül. (Elénk helyeslés a jobboldalon.)

Ezt természetesen én és higgye meg nekem t. barátom, hogy a szocialista élettem nem pária. En a szocialistában is a jogegyenlőség alapján álló polgárt — akinek személyi szabadságát, ténykedését az alkotmány és törvény óvja — tekintem. De csak addig, amíg a törvényes terep marad. (Helyeslés a jobboldalon.) és addig, amíg az állami és a jogrendszer nem ütközik. Mert nemcsak abból áll a jog, hogy mindenkinek joga tiszteletben tartassék, hanem abból hogy minden ember köteles magát abba a jogrendszer beilleszteni, személyes és törvényes szabadságát pedig annak a keretében gyakorolni. (Helyeslés a jobboldalon.)

A Ház tudomásul veszi a választ.

Elnök az ülést berekeszti.

BELFÖLD.

Tisza Kálmán a főrendiházban. Gróf Degenfeld-Schomburg József, a tiszántúli ev. ref. kerület főgondnoka a főrendiház elnökségéhez intézett levelében a főgondnoki címen viselt főrendiházi tagságáról tudvalevőleg lemondott és majd születése és birtoka révén fog helyet foglalni a főrendiházban. A főrendiház tegnapi ülésén a lemondást tudomásul vették, gróf Degenfeld-Schomburg József nevét a jegyzékből egyelőre törölték, gróf Csáky Albin elnök pedig még tegnap, az ülés után, megkereste a belügyminisztert, hogy a hivatalban következő legidősebb főgondnoknak a főrendiházba való behívása és az erről szóló királyi levél közszoklása iránt intézkedjék. A szóban forgó legidősebb főgondnok pedig Tisza Kálmán. Ez azonban nem jelenti Tisza Kálmánnak a főrendek közé való végérvényes átvonulását, mert úgy a kormány, mint a szabadelpárt meleg óhajta, hogy valamely közelebb megüresedő mandátum Tisza Kálmánnak jusson.

Az expozé. Lukács László pénzügyminiszter, mint értesülünk, szombaton, az ülés elején terjeszti a képviselőház elé az 1902. évi állami költségvetést s ennek kapcsán megtartja expozéját. A költségvetéssel egyidejűleg benyújtja az indennytől szóló törvényjavaslatot is.

Igazolt mandátumok. A képviselőház állandó igazolási bizottsága Szentiványi Árpád elnöklése alatt ma tartotta első ülését. Megvizsgálta gróf Andrássy Tivadár, Zemplénnvármegye főke-torebesi, Eötvös Bálint Fehérmegye vádai, Fülöp Béla Temesmegye lippai, Kovács Gyula, Hajdúmegye szoboszlói, Krcsnavik János, Békésmegye szarvasi, Szabó Kálmán, Baranyamegye siklósi és gróf Zichy János, Sopronmegye sza-

badarándi kerületében megválasztott képviselőknél el-kevese beérkezett megbízó-leveleit, amelyek ugy tartalmaznak, mint kiállításukra nézve megfelelően a törvény és házszabályok rendelkezéseinek, miután már a választás ellen való kérévényezhetésre megszabott harminnapos határidő is eltelt, a nélkül, hogy a választások ellen kérévény vagy panasz adatott volna: a bizottság a nevezett képviselőket végleg igazolt képviselőknél jelentette ki. Vizsgálat alá vette továbbá Trubinyi János Pozsony megye stomfai kerületében megválasztott képviselőnek megbízó-levelét s a bizottság Trubinyit a kérévényezhetésre megszabott harminc nap fenntartásával igazolt képviselőnek jelentette ki.

A holnapi ülés. A képviselőház holnap, pénteken délelőtti 10 órakor tartandó ülésén folytatni fogja a választfelirati vita tárgyalását. Szólásra fel vannak jegyezve: Kecskeméthy Ferenc, Darányi Ferenc, gróf Wilczek Frigyes, Molnár János, Barta Ödön és Zvoray Miklós.

Fiumeiak Széll Kálmánnál. A képviselőház mai ülése alatt gróf Szapary László fiumei kormányzó, dr. Gaál Tibor alkormányzó és Mayländer Mihály volt podesta ülkeresték Széll Kálmán miniszterelnököt. Mayländer ez alkalommal kijelentette, hogy semmi körülmények közt sem reflektál többé a fiumei podestai állásra.

Ujabb petíciók. A kir. Kuria iktatóhivatalába tegnap délelben Polónyi Géza benyújtotta Schriffel József és társai gyulai lakosok petícióját dr. Bodóky Zoltán gyulai képviselő ellen. — Brezovay László mezőkövesdi képviselő mandátuma ellen Ertelmes Gyula és társai nevében tegnap szintén petíciók adtak be Evva Ernő miskolci és dr. Vig Viktor budapesti ügyvéd. — Nagy Pál Imre és társainak dr. Baross János csongrádi képviselő és Csemegi Antal választási elnök ellen beadott kérévénye tárgyalására a kir. Kuria január 17-ik napját tűzte ki.

Küldöttségek a minisztereknél.

Budapest, november 21.

Ma ismét több küldöttség kereste föl a kormány néhány tagját a képviselőházban. Gromon Dezső honvédelmi államtitkár: vetése alatt ma délelőtti egy ötven tagú bácskai küldöttség tisztelt Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternél a német-palánkai állambirtok eddigi kezelésének továbbra való fenntartását kérte. 1800 katasztrális hold földje van itt az állambirtok, amelyet eddig a német-palánkaiak feles gazdaságban bírtak. A község lakossága ugyszólván kizárólag ebből tartotta lenn magát. Most az a terv merült fel a földmívelési minisztériumban, hogy ezt a földet a határban levő bukin-palánkai állami eskötetep birtokához csatolják, ami a német-palánkai földmívelésre rendkívül érzékeny veszteség volna. Gromon Dezső államtitkár, aki mint a kerület képviselője vezette a deputációt, megadó szavakban esetele a folyamodók szegénységét s azokat az igen-igen súlyos következményeket, amelyek az eddigi állapot megváltoztatásával a községet sújtának. Kérte tehát a minisztert, ne csatolja a másfélezer katasztrális holdat a eskötetephez, hanem hagyja meg továbbra is feles gazdaságban a német-palánkaiak kezén. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter nagy előzékenységgel fogadta a deputációt. Ismeri, ugymond, a bácskai német-ajku népet, ismeri a német-palánkaiak derék hazafias gondolkodását. Áradtságot nem ismerő szorgalmát, takarékosságát. A kérelem jó kézbe került, amikor Gromonnak adták, mert a Ház tagjai közül kevés van, aki annyit törődik a pártfogásába vett ügyekkel, kerületének érdekeivel, tagjaival, mint Gromon. Határozott ígéretet azonban nem tehet az iránt hogy a kérelmet teljesítheti, mert az állam a gazdálkodásban egészen más szituációk között van, mint az egyes ember. Így például, ha az államnak föld kell, néha két-háromszoros árra tartják vele szemben. Azt azonban határozottan ígérheti minden körülmény mellett, hogy az ügyet a legjobb akarattal fogja eljárni és ha csak valamely alkalmas módot talál, készséggel fogja a német-palánkaiak érdekeit kielégíteni.

Wlassics Gyula közoktatásügyi minisztertől három küldöttségnek volt valami kérése. Az egyik Rimaszombatról jött. Rimaszombatról t. város polgári leányiskoláját és kisdudóvát állami kezelésbe óhajta adni s e célból járult a közoktatásügyi miniszter elé. A küldöttség vezetője Farkas Abraham országgyűlési képviselő, tagjai pedig gróf Serényi Béla, Szentiványi Árpád orsz. képviselő, Lukács Géza vármegyei főjegyző, Molnár József ügyvéd, Józsa Antal kir. tanfelügyelő báró Luszónszky Henrik, Kovács László városi főjegyző, Marton János ügyvéd és Samarjai János földbirtokos voltak. A miniszter nagyon elő-

zékenyen fogadta a küldöttséget és megígérte, hogy Rimaszombaton mint nemzeti végáthaton a magyar nemzeti népnevelés megerősítésére tőle teltetőleg minden lehetőt megtesz. A küldöttség lelkesen megéljenozte a népszerű-minisztert.

Ezután Tiszafüred küldöttségét vezette a miniszter elé Malatinszky György, a poroszói kerület országgyűlési képviselője. A küldöttség tagjai voltak: Borsos Flóris főjegyző, Csányi Benjámin ref. lelkész, dr. Schleiminger László, Jusztusz Gyula, dr. Szegely Soma, Weisz Gáspár és Scossa Dezső heves megyei királyi tanfelügyelő. — Borsos Flóris, a küldöttség szózóka, arra kérte a minisztert, hogy mivel Tiszafüred 100.000 koronát meghaladó tőkével rendelkezik, melyet iskolafelépítési célokra fordíthat és mivel a miniszter Tiszafüredben polgári iskola felállítását már kiltátsza helyezte, vegye be az 1902-ik évi költségvetésbe a tiszafüredi polgári iskola felállítására szükséges költségeket.

Wlassics Gyula válaszában kifejtette, hogy bár Tiszafüred lakosainak számánál fogva a törvény értelmében maga volna köteles iskolát felállítani, mégis a maga részéről meg fog tenni mindent, hogy maga az államkincstár is nagyobb összeggel járuljon hozzá az iskola felállításának költségeihez és hogy e költségek már az 1902 évi költségvetésbe felvéessenek.

A harmadik küldöttséget, a monoriak 100 tagu deputációját Lukács Gyula képviselő vezette be a miniszterhez. Lukács a küldöttség nevében arra kérte tel a minisztert, írja le azt a 21.000 korona tandíjhátralékot, mely 18 esztendő adminisztrációs mulasztásából állott elő. Lukács Gyula beszéde után Molnár Sándor az adófizető-polgárok és a családok szülők nevében memorandumot adott át a miniszternek, melyben miniszteri biztos kiküldését kéri, aki pontosan átvizsgálja az ottani már már elviselhetetlenné vált iskolai állapotokat. Egy-egy tanítóra 150 gyermeknek a nevelése van bízva. De ennél még sokkal nagyobb visszaélések vannak a pénzügyi kezelés tekintetében. Ezek hosszú során keresztül nem számoltak be az iskolai 5%-os pótdóról, 18 éven keresztül nem hajtották be a szülőkötől a tandíjakat és most minden felelősséget a községnek hárítom már elhalt bírójára hárítanak.

Wlassics miniszter válaszába kifejtette, hogy nem tudja megérteni annak az okát, hogy az iskolai tandíjak 18 éven keresztül nem lettek behajtvva és hogy első impressziója az, hogy e tekintetben bűnös mulasztások történtek. Ezért ez ügyet mindenesetre meg fogja vizsgáltatni, leküld miniszteri biztost, és ha akkor kérésüket méltányosnak találja, akkor igyekezni fog azt lehetőleg teljesíteni.

A székelyudvarhelyi csőd.

Budapest, november 21.

A mi már hetek óta kikerülhetetlennek látszott, ime bekövetkezett. A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint esődbíróság e hónap 16-án kelt határozatával kimondta a csődöt a székelyegyleti első takarékpénztár ellen, amelynek alapítója és mindvégig vezető szelleme Ugron Gábor volt. A csődről szóló nyilvános hirdetményt a hivatalos lap mai számában teszi közzé. A hirdetmény így szól:

23871

CSÖD

3-1

7031/1901. A székely-udvarhelyi kir. törvényszék részéről közzétételik, hogy székelyegyleti első takarékpénztár-részvénytársaság Székely-Udvarhely és a székelyegyleti első takarékpénztár-részvénytársaság főlk Székely-Keresztur, bejegyzett cég bárhol található ingó és — Horvát-Szlavonországok kivételével — a magyar állam területén lévő ingatlan javaira a csőd megnyitottat.

Csődbiztosul dr. Gökner Béla törvényszéki bíró, főmeggondnokul dr. Lukácsffy István, helyettesül dr. Pál Ernő sz. udvarhelyi ügyvédek nevezettek ki.

Felhivatnak mindazok, kik az általános csőd-tömegek elen mint hitelezők igényt támaszthatni vének, hogy ebbeli igényeiket 1902. évi február hó 18. napjáig bezárólag, mint a követelések bejelentésére kitűzött határidőig ezen kir. törvényszéknek az 1902. évi március hó 11. napjára délelőtti nyolc órára e törvényszék hivatalos helyiségébe kitűzött felszámolási tárgyalás hatánapján kezdő megállapítás és osztályozás végett az 1881: XVII. törvényekben kiölt joghatárnyok terhe mellett a csődöt megellen az idézett csődötörvény 126—129. §-aiban foglalt rendeletei szerint az esetben is bejelentésék, ha igényeik tekintetében külön per volna folyamatban.

Felhivatnak továbbá a zálog- és megtartási joggal bíró hitelezők, hogy az általuk szerzett jogot a főmeggondnoknak jelentsék be s az általuk birt dolgokat a főmeggondnok felhívára megbecsülés végett mutassák fel.

Azok, akiket elküldöttségi, visszakövetelési, vagy

külön kielégítési jog illet, figyelmeztetnek, hogy amennyiben jogaikat nem érvényesítik, azok a csőd, kömeg értékesítését és elosztását gátolni nem fogják.

Végre a csődhitelezők felhívtnak, hogy 1902. évi március hó 14-iki napján, mint e célra kitűzött határrnapon délelőtti nyolc órakor a kir. törvényszék fenn kitett helyiségében, a csődválasztmány megválasztása végett, a hitelezői minőségüket igazoló okiratokkal ellátva jelenjenek meg. Kelt Sz.-Udvarhelyi, 1901. évi november hó 16-iki napján. A székely-udvarhelyi kir. törvényszék mint csődbíróság.

Ugron Gábor volt a csődbekerült pénzintézet igazgatójának elnöke, annak minden ügyére ugyszólván korlátlan befolyást gyakorolt. A bank, amelynek Székelykeresztúron és Parajdon fióktelepe volt, 1875-ben alakult 200.000 korona részvényitökével és nagyon félf, hogy a bank bukása következtében nemcsak ez a részvényitöke, de az 1.398.092 koronát kitevő betétitöke jelentékeny része is veszélyeztetve van. Nagy csapás fenyegeti az erdélyi magyarságot, mert a betétül elhelyezett pénz csaknem kizárólag székely családot keserves szerzeménye, akik Ugron Gábor politikai szereplését is tekintve, vakon bízta az általa vezetett pénzintézetben.

A székely takarékpénztár bukása annál sajnálatosabb, mert Ugron Gábor fizetésképtelensége idezte elő, aki ott nagymérvű hitelt vett igénybe. A székely népet bankjuknak ez a csődje szinte rettegéssel tölti el, mert több mint háromezer kisbirtokos adósa a bukott pénzintézetnek és ha nem akad segítő kéz, háromezer magyar kisbirtok kerül dobra, zsákmányul az oláh Albániának, amelynek ágensei már most sietnek olcsó pénzt kínálni a megszorult székelyeknek, hogy azután magukhoz kaparintsák az udvarhelymegyei földet. Mérheteetlen csapás volna ez az erdélyi magyarságra.

KÜLFÖLD.

Az ausztriai válság.

Bécs, november 21.

A király ma délben kihallgatáson fogadta Jaworsky lovag képviselőt. Az uralkodó meglegedését fejezte ki, hogy minden valószínűség szerint sikerült elhárítani azokat a nehézségeket, melyek a költségvetés letárgyalását megghusitással fenyegették.

— Így tehát, — mondta a király — sikerülni fog, ami évek során át nem sikerült, hogy az állami költségvetést semel alkotmányos uton fogják elintézni.

Végül azt a reményét fejezte ki az uralkodó, hogy sikerülni fog a többi akadályokat is elhárítani, amelyek a parlament munkásságát akadályozzák. Egyuttal a király meglegedését fejezte ki a lengyelek hazafias magatartásán.

Bécs, november 21.

Az összes politikai pártok várakozással tekintenek a holnapi nap elé, amelyen fontos politikai dolgok fognak végbemenni. Általánosan remélik, hogy találni fognak valami modus vivendit, amelynek alapján a békes parlamenti munkálkodás lehetséges lesz. Arról nem lehet szó, hogy a cseheknek már most megadják azt, amit követelnek, hanem legfőjebb arról, hogy megígérik nekik, hogy abban az esetben, ha nem górditenek akadályokat a képviselőház munkálkodása elé, tárgyalni fognak követeléseikről.

Bécs, november 21.

A politikai helyzet lényegesen javult s parlamenti körökben azt tartják, hogy noha az ifjúcsehek a holnapi közös konferencián intranszgens magatartást fognak tanusítani, azonban a költségvetés megszavazása elé nem fognak akadályokat górdíteni.

A politikai helyzet jobbrafordulását bizonyítja az is, hogy az uralkodó ma Jaworskynek, a lengyel-klub elnökének a következőket mondta: — Ugy látják, a viszonyok megjavultak. Remélem, hogy a béke a költségvetés megszavazása után is állandó lesz.

Bécs, november 21.

A konzervatív cseh földbirtokosok klubja mai ülésén helybenhagyta mindazokat a lépéseket, amelyeket a klub elnöksége a cseh néppárt képviselőivel való közös eljárás támogatására tett és elhatározta, hogy a jövőben is a legélénkebb önszekéttét tartja fenn a cseh népképviselőkkel egyetértő közreműködés céljából. A klub nem fogja akadályozni a költségvetés letárgyalását.

Bécs, november 21.

A költségvetési bizottság elfogadta a honvédelmi minisztérium költségvetését. A vita folyamán Welsersheimb honvédelmi miniszter megjegyezte, hogy a ka-

tonai bíntető perrendtartás zárótanácskozása a legközelebbi jövőben meglesz. A hadügyminiszter rendelete következtében az ellenőrzési szemléken a hivatalos oselekmény célja megmagyarázandó avval az utasítással, hogy a jelentkezésre kötelezettek „hier”-rel jelentkezzenek. A becsületbíróági eljárás oda irányul, hogy a párbaj-okokat leszábítsák.

A hároméves szolgálati kötelezettség megrövidítése nagy nehézségekbe ütközik. Segíteni ezen csak úgy lehetne, ha az újoncútalékok megfelelőleg felemelnek, ami által a szabadságolások méltányosság szerint történhetnének meg.

A San-Girolamo kollégium ügye.

Budapest, november 21.

Egy alkalmi levelező Bécsből három „diplomáciai jegyzéket” küld be lapunkhoz, amelyek állítólag a Vatikán s a bécsi nunciatura közt a San-Girolamo ügyben folyt levelezés dossierjához tartoznak.

A három jegyzéknek így szói a szövege:

I.

1901 szeptember 13. Rampolla bíboros a San-Girolamo-ügyben a következőket írta monsignore Talliani bécsi nunciának:

„Szeptember 2-ikén kelt levelünkben kijelentettük, hogyha az osztrák császári és királyi kormánynak sándékában volna megnyirbálni vagy módosítani a Pro Croatica gente című pápai brévet, amelyet közös megállapítással szövegeztünk egy a Szentcsék erre a kormányra hárítaná a követeleményekért, mert ha a Szentcsék kénytelen volna Ausztriával szemben megáltoztatni magaviselését, úgy ebből Ausztriára kár háríthatnánk és ennek következtében bekövetkeznének azok az események, amelyeket Ausztria számára az ő szövetségei előkészítenek.

„Reméjük, hogy ezeknek megóntolása alkalmas arra, hogy az osztrák kormány gondolkodzzék a veszedelmek felett, amelyek telé tart és hogy visszautasítja az ajánlatot amelyet neki az olasz kormány tesz. Tudomásul vevén Goluchowski grófnak kijelentését, amely szerint a San-Girolamo horvát kollégiumra vonatkozó ügyek a pápai bréve értelmében fognak helyreállíthatni amelynek teljes mértékben érvényesülnie kell, a Szentcsék a következőket fogadja el a megegyezés alapjául:

1. Ausztria el fogja vállalni az Instituto di San Girolamo degli Schiavoni protektorátusát.
2. A kollégium kezelése olyan lesz, mint amilyen a dalmaták beavakozásának pillanatában volt.
3. A pápai bréve teljesen végrehajthatik.

Az osztrák kormányra bizzuk, hogy protektorátusát a maga belátása szerint szabályozza.

Rampolla bíboros.”

II.

Talliani nuncius válasza szeptember 26-ról: „Örömmel tudatom emenne-áddal, hogy ez olasz kormánnyal folytatott osztrák tárgyalások teljesen oly értelemben fejeződtek be amint azt emenciád megjelölté. Ma Bécsből Rómába táviratok mentek, amelyek a két kormány közt támadt kontroverziát elvágnák és visszahelyezik a San-Girolamo-kollégium adminisztrációját az ő szentsége brévéjében meghatározott állapotba.”

III.

Talliani nuncius levele Rampolla bíboroshoz:

„Bécs, 1901. október 8. Bemutattam gróf Goluchowski kancellárnak emenciád amazajánlatát hogy az Istituto di San-Girolamo rögtön tornátassák át horvát kollégiummá, a pápai builla érte mében mert így el van vágva minden jóvendő diskusszió. Gróf Goluchowski, bár egyetértett ezzel az eszmével, figyelmembe ajánlotta, hogy az ügy befejezésére célzó magyarázatok sikertelensége után ez a lépés veszedelmes módon megújtaná a kontroverziát, holott az osztrák-magyar kormány azt óhajtja, hogy ez meg ne történjék sőt mi több, kifogásolta Coronini grófnak azt a kijelentését, amely a bréve legközelebbi végrehajtását helyezte kiátásba.

Gróf Goluchowski hozzátette, hogy nem kell az olasz kormánynak alkalmat adni arra, hogy újra visszatérjen arra amiben már megegyeztek, mert a kérdés kellemtelen jellegét öthet s a két kormányt barátságukra nézve veszedelmes helyzetbe hozhatná. „Nincs kétség, hogy a pápai brévének teljességében végre kell hajtania, de szükséges hogy ez elővigyázattal és fokozatosan történék. Előbb el kell ülnie az Olaszországban kitört izgatásnak, annál is inkább, mert a Rómában levő dalmat komité a kormányt könnyen rávinné arra, hogy visszatérjen erre a tárgyra, amelyet pedig örökre le kell zárni.”

Hiába erősködtem én; ő excellenciája szilárdan megmaradt elhatározásánál, már az ily eljárásnak Dalmácia és Horvátország tartományokban beállható követeleményeire való tekintetből is.

Igy hát megállapodván a bréve végrehajtásának gondolatában, nincs más hátra mint megállapítani a fokozatos alkalmazást, mely tekintetben a császári és királyi kormány a Szentcsék kormánnyra bizza magát.

Talliani nuncius.”

Ha közreadtuk ezeket a „jegyzékeket”, nem azért tettük, mintha valódiságukról meg volnánk győződve, hanem abban a reményben, hogy publikálásuk alkalmat fog adni az igazi tényállás felderítésére s e révén arra is, hogy e kényes ügyben mesterséges

nton félreértések ne legyenek kelthetők Olaszországgal és a mi monárkiánk között.

A hozzánk juttatott okiratok hitelességére nézve — megvalljuk — magunknak is erősek a skrupulusaink. Ez utóbbiak természetesen közvetlen tudomásunk nem alapulhatnak, hanem csupán közvetett benyomásokon, mert hogy mit irnak egymásnak Rampolla bíbornok és Talliani nuncius, annak egyedül ők lehetnek a tudói, mi nem. De hogy mit nem irhatnak egymásnak, azt már igenis tudhatjuk. Nem irhatnak egymásnak valótlan dolgokat, nem közhölhetnek egymással tény gyanánt olyast, aminek fiktív voltát épp nekik kell a legjobban ismerniök.

Pedig a két legnevezetesebb adata ez okiratoknak rögtön az első szempillantásra fikciónak mutatkozik.

Nem igaz, nem is lehet igaz, hogy a Pro croatica gente kezdetű breve szövegét a Vatikán a mi monárkiánk külügyi hivatalával egyetértőleg állapította meg.

Es nem igaz, nem is lehet igaz, hogy Ausztria-Magyarország csakis a folyó év szeptember havának 13-ika után vállalta el a San-Girolamo intézet protektorátusát.

Hogy az utóbbi adattal végezzünk, az osztrák, utóbb osztrák-magyarra tett protektorátus jogi fenntállása száz év óta általánosan ismert és elismert, idág soha senkitől komolyan kétségbe nem hel ezett dolog. Mi tehát nem vállalhattunk szeptember tizenharmadikán olyast, ami régtől fogva elvitáztatlanul a miénk volt. Es semmi szükség nem volt arra, hogy Rampolla mostanság ránk tukmálja azt, ami régóta annyira hozzánk volt forva, hogy azt soha senki tőlünk elidegeníteni nem próbálta. Nyilt kérdésleg legujabban csakis az váthatott, horvát vagy dalmát legyen-e a kollégium; de hogy a protektorátus szakadatlanul a miénk volt s most is minket illet meg, ez vita tárgya soha nem volt.

Sulyosabb dolog a pápai bréve egyetértő megállapításáról szóló adat; de amennyivel sulyosabb, ugyanannyival lehetetlenebb, s hozzátehetjük: valótlanabb is. Hogy a római szentcsék a saját brévével nem maga szövegezzék, hanem a szöveget valamely hatalmasság kormányával közösen állapítsa meg, ez nagyon bajos jelenni. S amennyire mi innen a szóban forgó ügyet követhetjük ki is mondhatjuk, hogy a konkrét esetben is a bréve szövegezése egészen a Vatikán műve volt.

Minden egyetértő eltekintve, már a felsoroltak alapján is határozottan kételkednünk kell a velünk közölt jegyzékek hiteles voltában.

Vatikáni képviseletünk.

Multkor jelentettük, hogy Revertera vatikáni osztrák-magyar nagykövet öthagyja állomását és helyébe Szécsen, a külügyminisztérium első osztályfőnöke lép. E váltószárló cikkeztek ma a müncheni Allgemeine Zeitung, amelynek értesülése szerint már a napokban közzé fogják tenni gróf Szécsen külügyminiszteri osztályfőnöknek vatikáni nagykövetté való kineveztetését. A nevezett lap szerint már nagyon is ideje, hogy a monárkiának új nagykövete legyen a pápai szentcséknel, mert nem is szólva arról, hogy mennyire elhanyagolta Revertera a legfontosabb dolgokat is, — a már hónapok óta tartó interregnum alatt az osztrák-magyar érdekek számos nagy vereséget szenvedtek. Az új nagykövetnek tehát sok lesz a rendezni valója, s valószínű, hogy a San Girolamo-ügyben történt nagy baklövéseket is helyre fogja hozni. A külügyminisztériumban gróf Szécsennek gróf Lützow második osztályfőnök lesz az utóda, míg a második osztályfőnök Burian lesz, aki jelenleg Athénben követ. Burian tudvalegleg báró Fejérváry Géza veje. Szokásos, hogy a külügyminisztériumban az egyik osztályfőnök magyar ember, hogy a delegációkban legyen, aki magyarul adhasson felvilágosításokat. Ezt a tisztelet most Burian fogja betölteni.

A francia bányászok sztrájkja.

Lensből táviratozzák, hogy a pas de calais-megyei bányamunkások szindikátusának tanácsa kiáltványt boesáttott ki a munkásokhoz, amelyben azt mondja, hogy a munkabizottság szándéka a munkaidő tartamára vonatkozó követelés tekintetében arra indítja, hogy sajnálkozását fejezze ki azon, hogy a részleges sztrájkjal megbontották a tegyelmet. A kiáltványban a tanács kéri a munkásokat, hogy folytassák a munkát, utasítsanak vissza minden provokációt és tartsák fenn a rendet.

BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új

előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK.

Kisasszonyok szíve vágya.

Tekintetbe véve, hogy az asszony és a kisasszony elnevezés a női erkölcsileg és anyagilag a férfi alai helyezi, a Nők Szavazójoga című egyesület elhatározta, hogy a női nem minden tagját, kor- és állapotkülönbség nélkül, asszonynak fogja szólítani.

Párisban valami excentrikus nőgyesületben dühbe borultak a lányok a miatt a rémséges igazságtalanság miatt, hogy ők csak kisasszonyok, aki pedig férjhez megy közülök, az asszony. Hát ez a csekélység, meg az a csekélység, hogy gyermeket szül és szoptat, már jogaim arra, hogy asszony legyem a neve, míg a lány csak kisasszony, ha akármicsoda nagy képességekkel is rendelkezik máskülönb. Kis... Hát már miért nem mondják, hogy pöty... Kis, mindenképpen kisebb, mint az asszony. Szóval: vérlázító, s míg itt firkálok, folyton a véremre figyelek, hogy mikor lázad föl már. De nem akar. S annyira nem hiszek ennek a kérdésnek a komolyságában, hogy azt hiszem, a Nők Szavazójoga hölgyei is igen sok műsenvedéllyel tárgyalták le a dolgot, míg eljutottak a határozatig, ami úgy szólt, hogy ezután a kis két esztendő s lánykám is asszony s a feleségem is.

A Nők Szavazójoga nevű egyesületben okosabb dolgokról is beszélgethetnének, például a női szavazási jogáról. Ha azt követelik, abban van igazság és józanság is. Mert ha a budget kiteremtéséhez hozzájárul az asszonyi munka és ha ő felsége minden egyes katonáját földi anya szülte, hát miért ne legyen annak az asszonynak beleszóllása a budget dolgába és miért ne szavazhasson olyan képviselőre, aki beveszi a programjába a katonák vacsorájának kérdését. Vagy emberségebb bánásmóddal küzd... Hanem a kisasszony-kérdés, éretlen kérdés. Sérelem sincs benne. — A hajadonok a természet rendje szerint fiatalabbak, kisebbek korban, mint az asszonyok, tehát a megkülönböztetés tisztán csak az éveket jelzi. No meg arra is jó, hogy mi férfiak tudjuk, hogy egy gruppa összetelepített fiatal és esinos hölgyecske közt kiből válhatik számunkra asszony és ki az, akitől már lekéstünk. Szóval: okos dolog az nagyon, hogy megkülönböztetjük egymástól az érdemeseket és az érdemtelenekeket.

Mert mégse egészen mindegy az, hogy valaki tizenhat esztendő esziri lány, vagy harminchat esztendő szép, egészséges asszony, akinek a keblén egy fiatal urfi vagy kisasszony (az új módi szerint: asszony) tejeeskét szopogat s körülötte pedig még öt-hat szép, egészséges fickó és hölgy éli a világát. A nőnek legszebb produktuma a gyermek. Irhat akármicsoda nagy regényt vagy himezhethi a legszebb oltárterítőt, az mind semmi ahhoz az érdemhez képest, hogy gyermeket ad nem a világnak, hanem magának meg az urának. Nem a nagy nemzetgazdasági szempontból mondom ezt. Hogy a világnak szüksége van új és új nemzedékekre, az nem az én gondom. De szükségem van nekem a gyerekekre és még sok millióknak, akik a világot nagyon hiábavalónak találják e nélkül. A gyermek: életcél, s aki az én bizonytalan-köborlásomnak határozott irányt ad, aki ezer miérte megfélelget, újmuatattással, az csak érdemesebb előttem, mint akiből talán valaha lesz valami.

Azonban tulságosan komolyan tárgyaljuk a dolgot. Az egész kérdés régesrégén eldöntötte már a léhaság — nálunk. A kisasszonyok észrevették, hogy a szakácsné, szobalány, pesztra is kisasszony. Attól kezdve már derogált a hivatalnok-ember vagy a boltos lányának az, hogy ő is csak kisasszony legyen. Szolgálatra kész ifjú urak kitalálták a módját is a címnevilláslásnak. Nagysádok lettek a kisasszonyok, vagy nagysádogok, ép-

pen mint a mamáik és a nagymamáik. — Hát találjanak ki a francia ifjúurak is valami effélet.

(Th.)

Budapest, november 21.

— **Személyi hírek.** *Lipót Szalvator* főherceg nevével, *Blanka* főhercegnővel, *Miguel* braganzai herceg és *Róbert* párizsi herceg nevével ma délián Bécsből Felsőtoronyba utaztak. — A román trónörökös nevével Sigmaringenből ma Münchenen át Bukarestbe utazott. — *Dr. Bartha* János, Kolozsvár városi tisztviselő orvos ma a budai Szt.-Lukács-fürdőbe érkezett.

— **Báró Calice a királynál.** Bécsből jelentí tudósítónk, hogy báró *Calice* konstantinápolyi osztrák-magyar nagykövét, ki oly kielégítő megoldásra vezette a Törökország és a monarchia közt fennforgott vitás ügyeket, ma magánkihálgatáson volt a királynál.

— **A pápa.** Rómából jelentí egy táviratunk, hogy a pápa jó egészségben van és tegnap megtartotta a rendes audienciákat. Ma is több előkelőséget fogadott.

— **Császár és főváros.** Mint egy berlini tudósításunk jelentí, a városi képviselőtestületnek a Hársfásor átalakítására vonatkozó javaslat előzetes tárgyalására kiküldött bizottsága 9 szavazattal 2 ellenében elfogadta a *Vilmos* császár által jóváhagyott tervet.

— **Edvárd király egészsége.** Londonból jelentik, hogy *Sir Fred Prever*, az angol király udvari sebésze *Aberdeenben* egy lakomán felkészöntöt mondott a királynak. Azt mondta többek között, hogy a külföldi lapok ostoba, sőt gyalázatos hírei után jól esik kijelentenie, hogy *Edvárd király sohasem volt olyan egészséges, mint most.*

— **A német trónörökös utja.** Berlinből jelentik, hogy *Frigyes* *Vilmos* német trónörökös legközelebb világgörüllit utra indul. A trónörökös első sorban a brit birodalomnak összes kikötőit látogatja meg.

— **Bismarok emlékiratai.** Berlinből táviratozzák, hogy *Bismarok* emlékiratainak folytatása legközelebb fog megjelenni két kötetben. A könyv címe lesz: *Emlékek és gondolatok.* Ez a két kötet azokat a leveleket fogja tartalmazni, amelyeket a megboldogult nagy kancellár a nyilvánosságnak szánt s még életében úgy rendezett, hogy ezek az iratok folytatásképpen jelenjenek meg s önéletrajzát egészítsék ki. Az iratokat *Kohl* tanár szedi kötetbe, még pedig úgy, hogy mind a két könyv külön is befejezett egész lesz.

— **A kolozsvári öreg honvédek Széll Kálmánhoz.** Az öreg honvédek ezt ideig, különösen a közelmúltban, valahogy olyanformán tartották számon, mint a szocialistákat. A jelentkezőket százféle megalázó és nemzet hállájához igazán illetlen módon igazoltatták s meghurcolták egy csomó fórum előtt, ami azt eredményezte, hogy sok hajdan vitéz öreg ember meg se kísérletet azt, hogy ilyen rendőri eljárás után jusson el a hállás utókorban a jussához. A nagy idők tanuit a kis idők beamterei megszekirozták. Ezen alaposan segített Széll Kálmán s ennek az intézkedésnek természetes folyamánya az a levél, amelyet a kolozsvári öreg honvédek intéztek hozzá. Ime a levél, amelynek hangja igazán meghatóan közvetlen s amellet mellőtlőség, mint ahogyan illik is ez az öreg katonához:

Nagyméltóságú miniszterelnök ur!

Mínthogy az országosnak nevezett budapesti honvédközpályásokon, — belszervezeti okok miatt, egyetlen hosszabb idő óta nem vesz részt, jelen rendkívüli esetben külön felterjesztéssel ohajjunk honvéd-egyletünk részéről és annak nevében hállás köszönetünket írásban tolmácsolni nagyméltóságod előtt. Kötelességünknek tartjuk megköszönni azt az igaz hazaférzéstől fakadt rendelkezést, amely valahára — részünkről rég sürgetett — elismerést biztosít számunkra, az ő felsége, alkotmányos királyunk személyét képviselő magyar kormány részéről. Régi keserű emlékeket enyhíteni, mellőzéseket és bizalmatlanságot kiegyenlíteni van hivatva az a politikai bölcseséget tanusító okmány, amelyet 3000 szám alatt folyó év július 11-ik napján, a 48—49-iki öreg honvédek — bajtársaink — segélyezési ügyét vezető miniszterelnöki osztály tett közzé. Az eddigi gyakorlatban volt kicsinyeskedő és akadékoskodó, egyaránt sértő és elkészerítő kivételek és feltételek helyett valahára az egész régi honvédség egyenlő, bizalmat keltő elbánásban részesül. A megújult idők kibékítő szellemét érezzük az új intézkedésben. Megapadt és rohamosan ritkuló soraink még éő képviselőinek köszönetnyilvánítását — mely távol áll minden hízlegéstől és megalázókodástól — fogadja nagyméltóságod atyai jóindulattal. Isten tartsa meg nagyméltóságodat nehez megpróbáltatások közt szynlődő szegény magyar hazánk javára sokáig. Kolozsvárt, a 48—49-es honvéd-egyesület választmányának 1901. évi november 14-én tartott üléséből. *Szabó* Sámuel s. k. tüzérfőhadnagy, elnök. *Nagy* Pál s. k. főhadnagy, jegyző.

— **Vilma királynő betegsége.** *Apddoornból* táviratozzák, hogy *Vilma* királynő egészségi állapota javult, de meg nem távozhatik szobájából. Az utóbbi napokban az udvari orvos napjában csak egyszer látogatta meg a királynőt, aki meglehetősen gyenge és nagy nyugalomra van szüksége. Az udvar csak december 20-ika jelé tér vissza Hágába.

— **Művésznők a szegény gyermekekért.** A *Budapesti Napló* tegnapi számában közöltük azt a pompás tervet, mely a *Blaha Lujza* asszony csodás, jó szívében termelt.

Azok számára, akiknek figyelmét ez a terv elkerülte, újból leírjuk, hogy mit tervez *Blaháné*. A művésznők arra kéri lapunk után a fővárosi színházak művésznőit, hogy a szegény gyermekek közt kiosztandó ingyen-tej és ingyen-kenyér céljaira álljanak be a főváros egy-egy ültetőbe elárúsítónőnek. Nem arról van tehát szó, hogy a már rég ismert bazár-estélyi rendezzenek. Az ilyen jótékony célú bazárok előkészítése tengersok költséget emészt föl s a jótékony célnak csak nagyon kis összegek jutnak. Az üzletekbe beálló művésznők a nap bizonyos órájában árusítani fogják a cég áruit s amennyivel drágábban tudják eladni az árukat, mint ahogy a kereskedő kívánja, annyit juttatnak az éhező gyermekeknek. A kereskedők tehát valószínűleg nagyobb forgalmat csinálnak s így még nyerne is a dolgon. A közönség jó árut kap jó és hóféhér kezékből s nem fizet sokkal többet, mint közönségesen s e mellett szent célnak hoz adozatot.

Ez a *Blaháné* okos, jó szívből eredt terve, melynek megvalósításához mi szívesen fölajánlunk erőnket és közreműködésünket, magának az akciónak a valóstíság való vezetését is a mai nappal már helyet adunk a jó tervet előmozdító minden fölözölalásnak s minden ajánkozást hállásan bejelentünk olvasóközönségünknek.

A kárdeszonyi vásár kétségtelül gazdag eredményekkel fog lezáródni az éhező gyermekek javára s a nemes akcióból bizonyosan ki fogja venni a maga részét a jó szívű, nemes érzésű fővárosi közönség.

Tegnapi föl hívásunkra ma egész halom levél érkezett hozzánk, melyekben a közönség köréből számosan meleg szeretettel üdvözlik *Blaha Lujzát* pompás kezdeményezéséért. A levélírók közt sokan nagyon ügyes prozopciókkal állanak elő, melyeket természetesen az ügy érdekében föl fogunk használni. A beérkezett ajánlatok közül, amelyek szíves folytatását a *Budapesti Napló* címére kérjük, egyelőre csak két céget emeljük ki, mert ezek a többinél is nagyobb előzetes készségeket tanusítanak. A *The Arkanzas* áruház nemcsak, hogy készséggel ajánlja segítségét, hanem kijelenti, hogy a téli idény alatt üzlete bevételének öt százalékát is átengedi a jótékony célra. *Elsner* Oszkár selyemáru- és szalagüzlet tulajdonos is a napi bevétel öt százalékát ajánlja föl a jótékony közreműködéssel megindítandó eladásban.

— **Templomzentelés Ó-Budán.** Ó-Budán ma délelőtt szentelték föl a *Jó pásztorhoz* címzett intézet új templomát, melyet *San Marco* hercegno építtetett. Az ünnepélyes alkalomra az intézet homlokzatát apró lobogókkal és virágfüzerekkel szépen föl díszítették. Ugyanakkor virágokkal ékítették az új templom belsejét is. A közönség soraiban ott volt *dr. Bencze* Benő III. kerületi előjáró, több előjárósági tisztviselő és számos tekintélyes kerületi polgár. *Kileno* óraker érkezett meg *dr. Kohl* Medárd püspök, kit a papság fogadott. Ezután megkezdődtek a szertartások, melyeknél a püspöknek: *dr. Klinda* Teofil kanonok, *Kriszán* Mihály pápai kamarás, szeméniáriumi igazgató, *Andor* György hercegprímási titkár, *Bergner* ceremoniárus, *Soós* István karmelita gvardián, *Hoffmann* Benedek szervita perjel, *Vollin* Alajos kapucinus gvardián, *Kirschoffer*, *Kánter*, *Kirner* és *Kurz* plébánosok; *Fischer* Agoston, az új templom lelkesze és számos káplán, szerzetes és kispap segédkezett. A püspök a papssággal előbb a templom külső falait szentelte meg, majd a templom belsejében az oltár és a belső falak megszentelése következett. Ezután elhelyezték a szent ereklyéket. A szertartások befejeztével *Kohl* püspök a föl szentelt templomban ünnepélyes nagymisét tartott. Mise alatt az intézet növendékei az oratóriumban harmóniumkísérett mellett latin és magyar egyházi énekeket énekeltek. Mise után a püspök egyházi növendéket meg is bérált. Közel egy óra volt, mikor az ünnepélyes szertartások teljesen véget értek. Az új templom nem tulságos nagy, de imponázus köépület. Belseje egyszerű, teljesen disztelen. A falakat csupán itt-ott ékesíti egy szép réz-gyertyatartó. A templomban csupán csak egy diszes oltár van, amelynek azonban mindkét oldalán lehet misézni. A templomot főleg azért építtették, hogy a növendékeknek ne kelljen naponta a távoleső plébánia-templomba menni istentiszteletra.

— **Az országos ügyvedgyűlés.** A magyar ügyvédek országos gyűlésüket e hónap 24-én, 25-én és

26-án tartják meg *Budapest*en. A gyűlésre vonatkozó tudakozások az országos ügyvédygyűlés irodájához, a Szemere-utca 10. száma alá intézendők. A beíratási díj 5 korona, amelynek ellenében a vidékiek vasúti menetdíjkezdvevényre jogosító igazolványt kapnak. A tagsági jelvények az ügyvédygyűlés központi irodájában vehetők át.

— **A rektor nyilatkozata.** Egy újságíró fölkereste ma dr. *Vécsey* Tamást, a tudományegyetem tudós rektorát, aki előtte érdekes nyilatkozatokat tett azokról az egyetemi hallgatókról, akik egy idő óta oly élénken foglalkoztatják a nagy közönséget. Előbb *Kecskeméthy* Győzőről beszélt a rektor, de hogy mit mondott, azt már csak a nagy sikkasztás rovatában mondjuk el, minden közönséget kerülve a tolvaj és volt diáktársai közt. *Bischoff* Bandi Endréről vonatkozólag, aki az alapvizsgán oly kihívóan viselkedett tanáraival szemben, a rektor egyszerűen megmutatta a fekete táblára kiíjgesszett következő idévényt:

Bischoff B. Endre joghallgatót masodizben felhívom, hogy az egyetem rektori hivatalában azonnal, de legkésőbb 48 órában belül jelentkezze. A rektor kijelentette, hogy ha *Bischoff* a meghatározott időn belül nem jelentkezik, úgy az egyetem fegyelmi tanácsa in contumaciai fogja elítélni.

De legérdekesebb és ifjainkra nézve nagyon megszívlelésre méltó az, amit a rektor a „mükrítika” legifjabb hajtásaira mondott. A rektor nyilatkozata ez:

Rosszalom az ifjuság eljársát, de az a már a Múcsarnok belső dolga. Ha oly akcióról lenne szó, amely a nemzeti irányú képviselők buzdítaná az ifjuságot és a közönséget, akkor nem volna okom kételkedni az ifjuság tüntető mozzanatának őszinteségében. De ezt a módját a műpártolásoknak nem ismerhetem el. Az egyetemi „1000 ifju” dolgot sem tartom olyan komolyknak, amint azt némely papilap feltünteti, mert az a néhány ifju, aki az „1000 magyar ifju” mögött áll, nem tekinthető az egyetemi polgárság képviselőjének. Az egyetemi polgárságot az az ifjuság képezi, mely kötelességérzetből eredő munkálkodást fejt ki tanulmányainak megszerzésében és napról-napra hallgatja a tanárok előadásait. Sajnos, hogy a közönség csak azokról az ifjakról értesül, de azokról, akik kötelességtudásuknak magaslátán állanak, akik az egyetemi előadások hallgatásán kívül még a joghallgatók tudományos egyesületében is buzgó munkálkodnak, azokról a közönség nem vesz tudomást. Elvégre is, minden testületben találhatók olyan elemek, melyek csak tüntető szereplésre vágyakoznak.

— **Az új detektívönök.** Egy könyvatos jelenté, hogy *Szombatfalvy* volt detektívönök nyugdíjával megújírt detektívönöki állásra a büntető ügyek vezetőjét, *Gogolák* rendőrtanácsos nevezik ki.

— **Monier vétke.** A poitiersi főlebbviteli bíróság, mint egy táviratunk jelenti, fölmentette *Monier* alprefektust, akit az elsőfokú bíróság 15 havi fegháza ráit, amiért testvérhugát megfosztotta személyes szabadságától. A megokolásban azt mondja a bíróság, hogy a vádlott passzív magatartásáért megrovást érdemel ugyan, de eselekedete nem ütközik a büntető-törvénybe.

— **Vasuti altsztek küldöttsége.** A Vasuti altsztek országos otthonának 15 tagú szervező-bizottsága tisztelettel ma *Ludwich* Gyulánál, a magyar államvasutak elnökgazgatójánál és lovag *Brám* Miksánál, a délviasut vezérigazgatójánál, a Vasuti altsztek otthonának létesítésére engedélyüket megnyerjék és egyben a díszelnökséget telajánlják. A vasuti igazgatók szívélyesen fogadták a vasuti altsztek otthonának eszméjét és kiállításba helyezték hathatós támogatásukat.

— **Öngyilkos öreg ur.** Dr. *Kovács* József ügyvéd, volt országgyűlési képviselő tegnapelőtt éjszaka a Mártonhegyi-út 44-ik szám alatt lévő villájában melibe lőtte magát. A 75 éves öreg ur reggel félbétg orvosi segély nélkül kihalódt súlyos sebével s csak ekkor ment orvosért gazdasszonya. Ekkor már késő volt a segítség; az öreg ur reggel hét órakor kiszervezett. Az öngyilkosságot hírül adták az első kerületi kapitányságnak, amely az esetet tegnap éjszaka jelentette be a főkapitányságon az ügyeletes tisztviselőnek. Az öngyilkos ügyvéd az országgyűlésben 1892-től 1896-ig képviselte Hajdu-Nánást. Ő volt a gróf *Baldácsy*-féle hagyaték gondnoka. A rendőrségnek *Lévai* Antal fogalmazó ma idézte be az öngyilkos gazdasszonyát, *Hovrdák* Irmat, hogy az öngyilkosság részleteiről kihallgassa. A tragikus véget ért öreg ur holttestét a törvényszéki orvosi intézetbe szállították. A boncolás iránt még nem történt intézkedés. Nem tudják, hogy mi kergette a halálba az aggyasztant.

— **Adakozás.** *Friedmann* Pál ur Budapestről 3 korona 20 fillért küldött hozzánk a III. kerületi ingyeny kenyérből, és *Weiss* József ur Zágrábról 1 korona 60 fillért a Podmaniczky-utcai kenyérből számára. Mindkét adományt rendeltetése helyére juttatjuk.

— **Jelenet a t. Házban.** A képviselőház mai ülésében, mikor éppen *Folczner* Jenő beszélt, némi riadalmat keltezt egy fiatal ember, aki a főrendek karzatával szomszédos rekeszből kihajolva, egész csomó kiáltványt dobott le a képviselők közé.

Lehajolt, úgy kiáltotta:

— A hazáruknak!

S a másik percben szerteszét röpökdtök a kemény papíroslapok. A lent ülő képviselők első pillanatban megriadtak, de mikor látták, hogy a fiatal embert már megragadta egy terebiztos és vezetői kifelé: mosolyogva kapkodtak a röpülő kiáltványok után. Artatlan, kissé zavaros kiáltvány volt, nemzetiszínű keretben, piros bötökkel nyomtatva. A címe ez volt: *Magyarország létjoga*. Tartalma pedig az, hogy amikor „szeregett hazánk megcsorbított létjogának fogyatékeit Felsőleges királyunk és Atyánk előtt feltárjuk, beszéljünk őszintén, mint gyermekek, bátran, mint férfiak, és hazafiasan, mint magyarok!” Aláírva: *Wass Rezső*.

Ezt a *Wass Rezsőt* időközben a terebiztos leveztette a háznapgyi irodába. Itt *Dessewffy* Arisztid az intelligensen öltözött, csinos fiatal emberben fölismerete az iroda egyik látogatóját, aki az ülés előtt engedélyt kért, hogy nyomtatványokat oszthasson szét a képviselők között.

— Nem megmondtam, fordult a remegő fiatal emberhez *Dessewffy* Arisztid, hogy nyomtatványok szétosztását nem engedhetem meg?

— Azért dobtam le a karzatról.

— De az tilos.

A fiatal ember zavart, izgatott hangon felelte:

— Nekem se lakásom, se pénzem. Szüleim sincsenek, mert tegnap kidobtak. Irtnam a miniszterelnöknek, nem felelt. En szóhoz akarok jutni. A rendőrségnél is van egy ügyem, de tizenégy nap óta nem hallgattak ki.

Ebben a pillanatban *Krasznay* Ferenc képviselő lépett a háznapgyi irodába. *Dessewffy*hez sietett és így szólt:

— Ismerem ezt a fiatal embert. Az irodámban dolgozott és aztán *Miklós* Odón ajánlatára a párisi magyar kormánybiztoság irodájában nyert alkalmazást. Beszültes, szolid ember, de — itt halkabb szóval sugta *Dessewffy*nek — a sok munka megzavarta elméjét.

Mások is fölismerétek a fiatal embert, aki közben egyre zavartabban beszélt, úgy, hogy a körötte állók tisztában voltak már vele. S csak addig tartózkodtak az irodában, míg rendőr jött, aki elkísérte a VIII. kerületi kapitányságra. Ott *Kresznay* kapitány nyomban kihallgatta. A fiatal ember elmondta, hogy *Wass* (ezelőtt *Weisz*) *Rezső*-nek hívják, lakása nincs és legutóbb az Üllői-út 1. száma alatt lakott. A kihallgatás során oly zavartan viselkedett, hogy a kapitány a rendőrvossal megvizsgáltatta. Az orvos megállapította, hogy *Wass Rezső* elmebeteg. Kiderült, hogy még tegnap megszökött szüleinek Üllői-út 1. szám alatti lakásáról. Erre a kapitány beszüntette ellene az eljárást. A szerencsétlen embert beszállították a lipótmezei tébolydába.

— **Becsületbíróság a Kober táborsernagy ügyében.** Tegnap végzett Bécsben a becsületbíróság báró *Kober* Guidó nyugalmazott táborsernagy ügyével s természetesen a katonaközlő már nem szokatlan titokzottsággal. A táborsernagy elnöke annak az egyesületnek, amelyet a nyugdíjazott katonatisztek és katonai hivatalnokok alapítottak s amely zsurlódásba keveredett a hadügyminisztériummal. Az elmérgesedett összejelzők vége lett az, hogy az öreg katona ellen megindították a becsületbírósági eljárást. A becsületbíróság, amelyen *Uexküll-Gillenbandt* gróf bécsi hadtestparancsnok elnököl, két altábornagyból, három vezérőrnagyból és két ezredesből állt. *Kober* ellen hét pontban adták be a panaszt, de a becsületbíróság főképpen annak az elbírálásával foglalkozott, hogy a táborsernagy milyen működést fejtett ki mint az egyesület elnöke. Hibájáról írta fel, hogy *Kober* nem akarta megnevezni azokat a tiszteteket, akik az egyesület nagygyűlésén azt mondták, hogy kényszeríteni akarták őket az egyesületből való kilépésre, különben megvonják fölől a javadalmazást. A másik fővád az, hogy az egyet mintegy két hónappal ezelőtt nyílt levelet intézett a hadügyminisztériumhoz, amelyben megtámadta *Krieghammer* külügyminisztert, mert ez a delegációk alkalmával az egyesület miatt hozzántézett interpellációra elítélően nyilatkozott a katonai egyesület működéséről. Báró *Kober* védelme után az elnök összehozta a vádat, mire a becsületbíróság minden egyes tagja írásban adta be különvéleményét. Az elnök ezekből megalkotta a becsületbíróság ítéletét és lepecsételve megküldötte a hadügyminisztériumnak. Az ítéletet titokban tartják és a király elé terjesztik. Csak miután a király is döntött ebben az ügyben, fogják az ítéletet kihirdetni. Az ítéletben csak annyiban szabhatnak büntetést báró *Kober*ra, amennyiben ez a tiszti becsület megsértette vagy veszélyeztette. Ha a vádlottat a tiszti becsület

megsértése miatt itélik el, úgy elveszti rangját, a másik esetben pedig — a fegyelmi büntetéstől eltekintve — csak dorgálást kap.

— **Wekerle a demokráciáért.** A *Belvárosi Szabadlevé Demokratá Kör* igazgatósága és választmányja együttes ülést tartott dr. *Wekerle* Sándor diszelnök elnökelete alatt. Dr. *Szivák* elnök meleg szavakkal üdvözölte *Wekerle* Sándort, aki kijelentette, hogy az eszmék iránt érzet szerotelné fogva, melyeket a kör zászlajára tűzött, örömmel vesz részt a tanácskozáásokban.

Aztán *Sacelláry* Mihály ügyvezető-elnök terjesztette elő indítványát, melynek célja az, hogy a kör minél szélesebb rétegeket megnyerjen eszméinek.

Szivák Imre tiszteletben tartja a Belvárosi képviselőjét, de azért szabadlevé-demokrata eszméinek minél szélesebb körben való propagálását szükségesnek tartja. Azért azt ajánlja, hogy bizassék meg egy bizottság, mely pozitív programot dolgozzon ki a demokráta elvek mikénti terjesztése iránt.

Általános figyelem közt állt föl szóásra dr. *Wekerle* Sándor és rámutatott arra, hogy a demokratikus eszmék egy újabb fellendülésével találkozunk, amely megnyilvánul nemcsak a politikai, de a társadalmi életben is. Több demokrata körrel találkozunk, amelyek ugyanazon célok szolgálatában állnak, mint mi, de túlterjedőleg sok oly politikai vagy társadalmi kérdést is belevonnak, amelyeknek mikénti megoldásában nem értenek egyet.

En, ugymond, részéről semmi olyan kérdéstől, a haladásnak semmi olyan íajától nem riadok vissza, mely a mai társadalmi és jogrend megújítását előzoza. (Helyeslés.) Semmibe azonban részéről hozzá nem járulhatnék, ami a mai társadalmi és jogrendnek nem fejlesztésével, hanem fölforgatásával járna. Ez a határa a demokráciának. A mai társadalmi jogrendnek fenntartása és megóvása. (Helyeslés.) Ennek kiterjesztése és kiegészítése elől elzárkózunk nem lehet. Minél nagyobb erőt kell kifejteni a népeknek és nemzeteknek, annyi inkább utalva lesznek, hogy újabb erőket vonjanak be az egyöntetű társadalmi tevékenység körébe. Ezzel nekünk is számolni kell, de csak úgy, hogy ez mai társadalmi jogrendünk alapintézményeinek megóvása mellett történjék. Egy demokrata körnek, mely hivatalos tudatában van feladata magasabb értelemben nem lehet más, mint társadalmi előlétesítés egyes politikai kérdéseknél. Be kell vezetni ezeket a kérdéseket, meg kell érlelni a közönségben s átvezetni azokat a közelet minden rétegébe. Egy másik fontos feladata e körnek a helyi viszonyok és érdekek apólasa olyan értelemben, hogy mindazokat a korlátokat, melyek a demokrácia érvényesülésének útját szegik, lehetnek azok klliktek, szövetkezetek, vagy olyan társulások, melyek ellentébe helyezkednek a felvilágosító irányzattal, ledöntsek. (Élénk helyeslés.) E célt szolgálják a felolvasások is és szóló igéri, hogy maga is szivesen közreműködik a kör által rendezendő felolvasó-estélyeken. (Zajos éljenzés.) Kifejté ezután, hogy e körnek fontos feladata a helyi érdekek istápolása, annál is inkább, mert aki a főváros, a nemzet gerincének és szívverésének érdekeit szolgálja, az országos és nemzeti érdeket véd. (Zajos telésés.)

Czövek Lajos, *Löwy*, dr. *Marton*, *Sacelláry*, *Ágoston* József is a demokratikus eszmék minél szélesebb körben való terjesztését kívánják. Ezután *Szivák* Imre határozatilag kimondja, hogy a kör bizottságot küld ki oly célból, hogy ez rövid időn belül egy pozitív programot dolgozzon ki a demokratikus eszmék terjesztésének módjára.

Az indítványok során *Fejérváry* Frigyes titkár előadása folytán az igazgatóság és választmány határozatilag kimondja, hogy a leghathatósabban támogatni fogja azt a mozgalmat, mely Szilágyi Dezső emlékének szobrot akar állítani. E célra a kör egyelőre 500 koronát szavazott meg.

Végül *Hegyei* László főpénztáros indítványára 1500 koronát szavaztak meg a IV. ker. szegényeknek.

— **Halálozás.** *Sándor* Béla, Bács-Bodrogvármegye volt főispánja, később a zombori takarékpénztár igazgatója, ma déiben meghalt. *Sándor* Béla ezelőtt három héttel nősült másodsor, nőül *vevén* *Drescher* Ede volt bajai országgyűlési képviselő fiatal özvegyét, *Jánuvits* Annát. A boldogult mindössze 58 éves volt. Pályáját a megyei közigazgatás legalsóbb fokán kezdette mint tisztelbeli alkalmazott. Tehetsége és szorgalma folytán fokontként emelkedett algyazóvé, főgyazóvé, alispánná, végül főispánná, mely állásától 1894-ben vált meg. A Lipót-rendnek és a pápai Szent Gergely-rendnek lovagja volt. Halála az egész vármegyében mély és meleg részvételt keltett. Elhunytát özvegyén kívül leánya, *Tarcsay* Dezsóné szül. *Sándor* Erzsike siratja.

Özvegy *Quittner* Jakabné, *Quittner* Jakab volt posztógyáros özvegye, ma éjél 80 éves korában meghalt. Az ősz matronát, bár az utóbbi években egészen visszavonultan élt, jótékonyaságról sokan ismerték, akiket egészen csöndben gyámoltott. Az elhunytak kiterjedt család gyászolja s közte két fia: *Quittner* Zsigmond fővárosi bizottsági tag, műépítész és *Quittner* Vilmos mérnök-vállalkozó. Temetése holnap, pénteken délelőtt tíz órakor lesz az Erzsébet-tér 15. sz. gyászházból.

— **Hóvihar.** Halleból táviratozzák, hogy a *Herz* vidékén ma nagy hóvihar volt. A vasuti töltést egészen elborította a hó, ugyanyira, hogy a közlekedés megakadt.

— **Véres rektori beiktatás.** Barcelonából táviratozták: Az új rektor beiktatásánál a diákok összeverekedtek, miközben többen megsebesültek, ezek közül néhányan súlyosan.

— **Motorkocsik a síneken.** Borosbes és Menyháza között érdekes kísérletet tettek a hó 19-én. Az arad-csanádi vasutak kezelése alatt álló borosbes-menyházi szánnyvonalon egy elegáns kiállítás, 24–30 személy szállítására berendezett automobillal tettek kísérletet. A motorkocsi a vasúti síneken jár; így utítás az automobillal terén s kísérlet, vajjon a motorkocsi olcsóbbá teszi-e a személyszállítást. A próba elég jó eredménnyel végződött, amennyiben az automobil a 21 kilométernyi utat 44 perc alatt tette meg, ami a rendes vasúti sebességhez arányitva nem éppen meglepő, de tekintve, hogy ezt az utat félkezevel tettek meg, az eredményt mégis biztatlónak mondhatjuk.

— **Az izraelita iroda új titkára.** Az országos központi izraelita iroda választmánya legutóbb tartott ülésén dr. Mezei Ferencet, a jeles tehetségű írórt az iroda titkárává választotta.

— **A félmillió lopás.** A rendőrség most már bizonyos abban, hogy Kecskevény Győző, a főváros tolvajja külföldre szökött. A fővárost ugyanis a lopást követő napokon úgy átkutaták, hogy lehetetlen lett volna Kecskevénynek itt rejtőzködni. De meg — mint már megirtuk — két detektív elutazott a tolvaj után és fölük ma olyan táviratot kapott a főkapitányságtól, amely kétségtelemre teszi, hogy Kecskevény Pragerhofban megfordult. Ma érkezett ez a hír, amelyről a főkapitány sürgős levélben értesítette Halmos János polgármestert. A fővárosi tanács éppen ülést tartott, amikor a polgármester megkapta a rendőrség levelét. Elolvasta és zárt ülést rendelt el. A tanácsoremből minden embert kiküldtek, még a jegyzőket is s a tanácsosok jó félóra hosszúságú zárt ajtó mögött halgatták a polgármester jelentését a rendőrség hirdetéséről.

Az évben a levélben többek között, hogy Kecskevény a sikkasztást követő nap estején a pragerhofti állomás áttermében vacsorázott. A távirat ott volt már akkor a pragerhofti vasúti állomáson, amelyben a főkapitányság megtáviratozta a lopást, de tudvalevő dolog, hogy a távirat a pragerhofti stadt-polizeinak szölt. Ez pedig nem létezik s így nem tudták kézbesíteni. Kecskevény ilyen körülmények között nyugodtan vacsorázhatott volna az étteremben, amde olyan izgatott volt, hogy a közönségnek feltűnt a viselkedése. Mindenki őt nézte, ami végre is kényelmetlenül kezdett válni rá nézve. Egyszer aztán Kecskevény hirtelen eltűnt az étteremből, kalap nélkül s a vacsoráját sem fizette ki. Az egyik pincér — amint észrevette eltűnését — utána ment a vonatba; ott megkereste s átadta neki a kalapját.

— **Hirtelen rosszul lettem — mentegőzött Kecskevény rossz németiséggel — azért jöttem ki.**

Azután őt korona borralvitel adott a pincérnek, amiért utána vitte a kalapját s a vonat nemsokára elindult Olaszország felé. A pragerhofti állomás személynéze csak másnap tudta meg, hogy Kecskevény, a budapesti tolvaj volt az, aki előtte való napon olyan izgatottan viselkedett az étteremben.

A nagystíli tolvaj ügyében különben dr. Vécsey Tamás, az egyetemi rektor is nyilatkozott ma. Nyilatkozata a következő:

Kecskevény Győző ügyével az egyetemi tanács még nem foglalkozott, bár a rendőrség részéről a hivatalos értesítés Kecskevény sikkasztásáról már megérkezett. Az egyetem fegyelmi tanácsa ha egyetemi polgár bünteseleményt követ el, az illetékes hatóság értesítése után az egyetemi szabályok szerint jár el és hozza meg ítéletét. Ez az eset áll fenn a Kecskevény-ügyben is. Az ítélet, ha Kecskevény bűnére nem kerülne, valószínűleg úgy fog szólni, hogy Kecskevényt az egyetemi törzskönyvből leendő kizárására és az ország összes főiskoláiból való kizárására fogják ítélni.

Kecskevény helyett sok ártatlan embert fognak el mostanában és az élénk fantáziájú emberek mindelemlé látják őt.

Fiumében, mint a *Bilancia* írja, az egyik fogadó pincére bejelentette a rendőrségnek, hogy egy fiatal ember, aki a szállóban lakik, feltűnően hasonlít Kecskevény Győzőhöz. A rendőrség egyik főfelügyelője több kérdéssel már reggel félnyolcra a fogadóba ment, hogy megfigyelje a gyanús embert. A személyleírás teljesen ráillett s Kecskevény arképeéhez is feltűnően hasonlított. Azonnal letartóztatták. A kihallgatás alkalmával bemutatott egy okiratot, amely szerint ő *Mazur P.* bécsi kalapgyáros fia s ez évi november tizenegyetike óta a gyár utazója. Azonnal táviratozták Bécsbe, ahonnan csakhamar megjött a válasz, hogy Mazur kalapgyáros fia csakugyan Fiumében van. A rendőrség gyanúját végképpen eloszlatta az a körülmény, hogy a letartóztatott ember kitűnően be-

szél németül, hol Kecskevény csak törli a német nyelvet. A fiatal Mazur, amint szabadon bocsátották, azonnal elutazott Fiuméből. A kihallgatása azonban igen sokáig tartott s míg a választávirat Bécsből megérkezett, addig egész Fiumében elterjedt az a hír, hogy a rendőrség letartóztatta a sikkasztót.

A bécsi *Reichswehr*nek jelentik *Velenéből*: Vasárnap delután látták Kecskevény Győzőt egy elegánsan öltözött nővel a Márkus-téren. Magára vonta a közönség figyelmét, mert hangosan beszélt magyarul. Amikor észrevette, hogy figyelik, a Piazzettán keresztül a *Canal Grandera* sietett, gondolába ült és csakhamar eltűnt a kanyargós vízen a házak között. A közönség még aznap este értesült a bécsi lapokból a nagy sikkasztásról és szájról-szájra járt, hogy ki volt az a magyar fiatal ember, aki olyan izgatottan beszélgetett.

— **Öngyilkos osztrák főúr.** Bécsből jelentik, hogy báró *Kienmayer* Henrik Lajos ma reggel lakásán föbe lötte magát és meghalt. Az öreg főúr agglegény volt s valószínűleg nagyfokú idegessége miatt lett öngyilkossá. Vele kihalt a *Kienmayer*-család.

— **Egő bánya.** *New Yorkból* jelentik, hogy a Smuggler-Union aranybányájának egyik tárnája kigyuladt. Az égő tárnákban kétszáz munkás volt, de sikerült kimenekülnök, harmón kivételével, akikről azt hiszik, hogy odavesztek.

— **Megdöbált papok.** *Lisszabonból* jelentik, hogy a nép kövekkel megdöbált tizenhat papot, akik egy esomagszállító-hajóról partraszálltak. A papokat, akik közül egy megsebesült, kényszerítették, hogy visszatérjenek a hajóra. A hajó kapitánya panaszt tett a francia konzulnál.

— **Postagalambverseny és árverés.** E hónap 20-ikán, vasárnap delután 3 órakor lesz a hétón bezáruló baromi-kiállítás utolsó postagalambversenye. A versenyt galambárverés követi, amikor is előverezik a kiállításnak ama galambjait, amelyeket a kiállítás utolsó napjáig nem adtak el. A vadászati kiállítást amely a megnyitást óta rendkívül bővült, december 3-ig tartják nyitva. A kiállítás azonban a jövő héten csak delután 5 óráig marad nyitva.

— **Kísérleték léghajókon.** Párisban tegnap három léghajó szállott fel, amelyen az aeronautákon kívül több orvos is volt. A doktorok tengeri nyulakat és malacokat, kloroformozott kutyákat s egyéb kísérleti állatokkal vittek fel a magasba fiziológiai tanulmányozás céljából.

— **Lefejezés.** *Giessenben* ma végezték ki *Ermer* Györgyöt, akit rablőgyilkossággal vádolták. A bíróság ítélt a törvényszék. A 22 éves gonoszlevő a legnagyobb nyugalommal lépett a vesztőhelyre. A hóhér egy szempillantás alatt lefejezte.

— **Egő erdő.** *Kassáról* táviratozták, hogy Kisladna határában erzerholdnyi területen lángokban állanak az erdők. Az oltás lehetetlen. Ekkor eddig is óriási.

— **Fővárosi Orfeum.** *Waldmann* Imre igazgató, aki legnagyobb vállalkozásával, a *Tarka Színpad*dal is megmutatta, mennyit buzgólkodik, hogy a *Fővárosi Orfeum* minden tekintetben kielégítse a közönséget, a szórakozást kereső emberek érdekében elhatározta, hogy az orfeum kávéházában vasárnap delutánonként hangversenyt rendez. A jövő vasárnap delután négy órakor kezdődik az első hangverseny. A hangverseny estig tart, amikor megnyílik az orfeum, hogy pompás műsorával mulattasson. A műsor ezáltal is nagy gondossággal van összeállítva. *Miss Diana* nagyszerű tükör- és tűtáncba, amely az egész világot nagy sikerrel járta be, nálunk is méltó feltűnést kelt esténként. *Heloise Titomb*, *Engenie Markus* és még több mindenféle ismert artista pompás mutatványa gazdagítja az orfeum műsorát.

— **Sikkasztás.** *Horgos* községben a közpénztárnál és az árvaalpnál több ezer korona hiányt fedeztek fel. *Csalthó* főispánhelyettes *Dorner* Béla jegyzőt felbűntesztette. A vizsgálat folyik. Az eddig konstátált hiány 5–6000 korona.

— **Az új Semosy-Mulató** (Király-utca 71. sz.) december hó 1-én nyílik meg. A hibetetlen rövid idő alatt, mintegy csodamódra létesült nagyszabású mulató nagyjában már elkészült és még csak a disztitési és belső berendezési munkák vannak hátra, melyekkel azonban az építvezetőség a megnyitást napjáig elkészül. Az igazgatóság már intézkedett, hogy a decemberi fényes ensemble már e hó 30-án együtt legyen a próbák megtartása végett. Az első három előadásra szóló jegyek vasárnap deléltől 10 óráig kezdve kaphatók az igazgatósági irodában (Csengery-utca 26. sz. I. emelet). A megnyitőelőadásra már az összes páholy jegyek eltyogtak.

— **Az osztrájsorsjáték húzása.** Az osztrájsorsjáték mai húzásán *hatvanezer koronát* nyert 49243, *húszezer koronát* 44410, *ötzezer koronát* 91162, *kétezer koronát* 63275 5-850, *ezer koronát* 7661 12575 72316, *ötszáz koronát* 98639 34592 53494 30538 21771 67448, *háromszáz koronát* 77972 87893 95708 94437 39622 1061 98482 34755 28669 5501 44750 51540 53761 68278 83656 94428 94115 76592 29291 63205, *száz koronát* 36621 46370 98063 1579 24707 74180 87717 94316 89429 74976 4660 9-425 84109 68137 57053 12180 74718 6536 90633 44524 82609 27576 16519 44315 79576 27083 28437.

(x) Kérjük mindenütt F. M. E. E. vagy E. K. E. g. f. utól.

A munkások a törvényhozáshoz.

Budapest, november 21.

Nem olyan éretlen gyerekeskedésről van szó, amilyet ma rögtönzött valaki a Házban, teleszóra a képviselők padjait értelmetlen cédulákkal. Komoly akcióba lépett érdekeinek istápolására a munkásvilág s memorandumot terjesztett a képviselőház elé. Az idő nem alkalmas arra, hogy általános szempontokat fejtegetessenek. Nem arról a munkásról beszélnek az íráskubban, aki a gazdasági pangás miatt kevesebbet szerez a munkájával, mint normálisan, hanem arról a munkásról, aki éhezik és fázik, mert hiába akar dolgozni. Nincs munka. — A memorandumot negyvenegy munkás-szervezet nevében a magyarországi szakszervezeti tanács végrehajtó-bizottsága nyújtotta be a képviselőházhoz. Felsorolják benne a bajokat s tagadhatatlan, hogy nem minden alap nélkül vetik szemére a képviselőháznak azt, hogy nem elég komoly akarral foglalkozik a munkáskérdéssel. Ez a szemrehányás teszi kissé keserűvé a memorandum hangját s ez a szokatlan hang talán az, ami az ügy komolyságához illendő mértékben fölkel minden képviselő érdeklődését a memorandum iránt. A memorandum irányja szocialista izü, némely követelése olyanok, hogy máról holnapra életbeléptetve, feltörülésre vezetnének. Egy nagy hazugság lett volna azonban az egész memorandum, ha azok, akik megirták, hangjuk érdességét megtagadva, füvölán játszanák le követeléseiket. Le kell számítani az írásból a szertelenséget s olyan váz áll a törvényhozás rendelkezésére, amelyre megépítheti egyelőre a pillanatnyi segítség s azután a munkáskérdés állandó rendezésének módzatait.

Bevezető részében azt hangoztatja a memorandum, hogy a helyzet bármily nyomasztó is, nem kíván lehetetlen, mert az a meggyőződés, hogy a munkanélküliség kérdését „megoldani” a mai társadalom keretén belül nem lehet. A munkanélküliség kérdése mai alakjában kettős. Van egy állandó munkanélküliség és egy akut munkanélküliség. Az elsőnek anyja a kapitalisztikus rendszer, amely a világpiac és ismeretlen fogyasztók számára tisztán a töké érdekében termel. A világ urává a gépet teszi, kiszorítja a gépmunkával a tanult munkást, akit így munkátalaná téve, egy hatalmas munkás-tartaléksereget létesít, amely a gyárkapuk előtt tolongva, nyomja a dolgozó munkás sorsát, keresetét. Az akut munkátalanúság szinté a rendszer eredménye, mert rendes oka a gazdasági válság, mely e rendszer mellett elkerülhetetlen. Magyarország most a gazdasági válság jegyében van. E válság a tőkés termelési rendszer eredménye, és mindaddig, amíg ez a rendszer meg nem dől, a belőle fakadt nyomorúság állandó orvoslása nem is képzelhető. De az igenis módjában áll a parlamentnek, hogy ha el nem is tűntetheti a munkátalanúságot, enyhítse pusztítását és szorítsa szűkebb körre retentő hatását.

Az akut munkanélküliség enyhítésének módja a következő: közhasznú és közszükségletet teljesítő munkálatok foganatosítandók az egész országban. Ezek sok dolgos kéznek adnak munkát és kenyeret, de csak úgy, ha a törvényhozás gondoskodik arról is, hogy a munkás ne legyen védtelen eszköz a vállalkozó kezében. Ezért tehát biztosítani kell számukra a vállalkozó ellenében: a munkabér minimumát, a munkaidő maximumát, azt, hogy gyermeket, nőt és, munkásnak való dolog végzésére, tanoncot ne alkalmazhasson.

Az állandó munkanélküliség enyhítésére mindenekelőtt törvénybe kell iktatni a nyolcórás munkaidőt. Ezzel kapcsolatban szabályozandó, illetve eltiltandó az éjjeli munka; eltiltandó a gyermekmunka, a legszűkebb körre szorítandó a női munka; szervezendő az inasképzés és megátalandó, ami a legnagyobb visszaélések, nyomorúság és baj kutterása: az inasenyésztés. Meg kell szüntetni azt a rendszert, amely kényertelenné teszi a családot, de, mert a munkája olcsóbb, a műhelybe hurcolja az anyát, a gyermeket, szétrombolva a családot. A vasárnapi munkaszünet szigoruan megtartandó. Életbeléptetendő a munkások kötelező aggkori biztosítása és nagyarányú iparfelügyeletet kell szervezni.

Meglehető szocialista izü a memorandum utolsó része, amely a szakszervezetek hathatós állami támogatását kérve azt mondja, hogy a munkások számára a legszélesebb körű szervezeti szabadság biztosítandó, nevezetesen törvénybe iktatandó a korlátlan egyesülési és gyülekezési jog, elismerendő a sztrájk jogosultsága s eltörölendő minden olyan intézkedés, amely, mint például a gyűjtési tilalom, lehetetlenné teszi, hogy a munkások saját helyzetük javítása érdekében cselekedhessenek.

A memorandum befejező passzusa fenyegetés, de kissé homályos. Azt mondja az irás, hogy ha tovább is télen közönnnyel nézi a törvényhozás a munkások dolgát, felelős azokért a beláthatatlan következményekért, amelyek olyan bizonyossággal elkövetkeznek, amely bizonyossággal elkövetkezik a nap tikkasztó, perzselő melege után a romboló, de tisztító éghabóru. — Hogy mi akar lenni ez az éghabóru, azt nem mondják meg, de nincs is szükség rá, mert az a bizonyos burzsoáz nem kell ijesztenni. Annak se selyem már a takarója és semmivel se gondtalnabb a kenere, mint amilyen az a kenyer, amelyet a vihar madarai esznek. Ez a hang így általánosságban nem illendő az akció komolyságához. Valami olyan naiv, alanyi vonást vegyít bele, ami veszélyezteteti az egész irás komolyságát.

FŐVÁROS.

(*) **Villamos vasút az óbudai temetőbe.** A mérnöki hivatal azt ajánlja, hogy az óbudai Fő-térről az óbudai temetőbe vezető villamos vasút induló állomása a közúti vasút óbudai végállomása legyen. Ebben az esetben a fővárosra semmiféle kiszájtási költség nem hárulna, mert a vasúti vonalat a Színház-utcán át a Flórián-utcáig egy vágánnyal lehetne építeni.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Nemzeti Színház.** A *Dolovai nábob leányá-*ban ma *Polgár* Ilona kisasszony játszotta Szentirmayné szerepét. *Polgár* kisasszony, aki Rákosi Szió iskolájában képezte magát és egy ízben már a Várszínházban is fellépett *Dumas Kaméliás hölgy*-ében, élénk temperamentummal rendelkezik. Még most a kezdő tubuzgóságával színez és hangsúlyoz: idő és gyakorlat ezt a hibát meg fogja szüntetni. A közönség sok elnézéssel és szimpátiával tápsolt a debütánsnak, bár emlékében lebegett a *Csillag Teréz* felülmúlhatatlanul kedves kapitányja.

** **Népszínház.** A *Népszínház* vendége, *Székely Irén* ma este a *Boszorkányvár* Coraliejében arattól zajos, nagy sikert ritka szép énekhangjával, amelyről már megmondtuk, hogy messze túlhaladja a könnyed operett-genret és egyenesen az operai színpadra utalja ezt a rendkívül szép és becses énekerőt. Ma este még csak jobban meggyőzött bennünket arról, mert a nagyváradi primadonna játék-stílusa is egészen operaszertű, amivel azt akarjuk mondani, hogy ő maga is inkább szerepének énekrészre helyezi a fősúlyt, mert jól tudja, hogy igazi sikereit az ének terén kell keresnie. A közönség ma este is alig tudott betelni hangjának szépségével és zajosan tápsolta minden énekszámát. A *Boszorkányvár* mai előadása, mely különben éppen az ötvenedik volt, még egy édes-bajos dolgot hozott a közönségnek: *Blaha* Lujza asszonyt mint *Verust*. Nem mondatunk egyebet róla, mint amit mindannyiszor mondunk, valahányszor halljuk: isteni csoda ez az asszony a színpadon, megáldva minden varázslóval annak, ami egy színésznőt igaztessé tesz. *Verusa* is telidesteli volt ezzel az igaztessé bájjal s a vastaps, amelyet kapott, — a vastapsok mai klakk-korszakában — igazi megnyilatkozása volt a közönség hódolatának. *Vidor* remek *Andris* botjárja volt az előadásnak harmadik ékessége. *Kenedik* színpadon énekelte *József Németh* józsi *Kányavári* volt. *V. Margó* Cécilia *Marszájt* a jeles énekesnő magához méltóan énekelte. A közönség egészen megtörtötte a házat. (M—s.)

** **A Gésák sorsa** Budapesten határozottan szerencsés. Tarka-barka japáni házuk, sok színelv ékes krizantémumai csodájára jár a közönség, amelynek kíváncsiságát szakadatlan ébren tartja, hogy a klisszák mögött is miundantalan történik valami, ami ez exotikus operettgyönggyel szemközt feljegyésre érdemes. A tegnapi esti hírtelen szereposere után ma *Ledofsky* Gizella kisasszony libbet ki a színre Moll szerepében és valósággal gyönyörködött a telt házat énekelni nagy adományával. Meleg, bársonyos és tisztán csengő volt a hangja, maga a modor pedig, amelyvel énekel, valami kristályos tisztasággal teljes, hogy nem volt egyetlen száma se, amelynek ismétlésére ne vágyott volna a közönség. Kétségtelenül ez a legértékesebb énekhang ma a fővárosi operatszínpadon, amelynek a kisasszony játék, diskreció és művészi komolyság dolgában is egyik legkiválóbb erőssége. Azt hisszük, hogy a fiatal és mégis már annyit hányatott *Magyar Színház* jövő szerencsését nagyon összbangazatos munkálhatják a roppant szingazdag és tulradó temperamentumu *Fedák* kisasszonnyal, aki körül legjobban úgy virágozhat ki a színház sikere, ha méltó, gondos és az ifju

művészno becsyágyát kielégítő foglalkoztatásával egy vonalban van, aki a bel kantót is szeretettel műveli. Hiszen olyan a darabok ekonómiaja is rendszerint, hogy két ilyen különböző regiszterből kerekedik ki a teljes diadal. *Fedák* kisasszony új vállalkozásával Mímóza szerepében megint csak szaporította feltűnő sikereinek számát és mindenekét elragadtott ma is ötleteinek, színeinek sokaságával. Őt is, *Ledofsky* kisasszonyt is az egész este hosszan szakadatlan tápsolták. Nagy kár, hogy az együttes nem támogatta a két primadonna buzgóságát. Tempóban és frissességben ez a mostani előadás mögötte van a korábbiaknak.

** **Rejane asszony vendégjátékai.** *Rejane* asszony holnap, pénteken egyik legjobb szerepét, *Saphot* játssza a *Vígshízházban*. Bolot, aki *Daudet* világhírű regényét dramatiszálta, *Rejane* asszony számára külön átírdogozást készített és ennek címszerepe ismét bő alkalmat nyújt *Rejane*-nak arra, hogy sokoldalú művészetének egész színpompáját bemutassa. A művészno partnerje ebben a darabban is *Dubosc* lesz, akit a budapesti közönség oly hamar megkedvelt.

** **A Magyar Színház új tagja.** Egy *kassai* újságban olvassuk, hogy *Leszkay* András, a *Magyar Színház* bérleti-igazgatója, *Marossy* Adótt, a társulat tagját, a *Magyar Színház*hoz szerződtette.

** **Hegyi Aranka a színpadon.** *Hegyi* Arankát, a *Népszínház* illusztris művésznőjét, nonsokára ismét látni fogjuk művészi diadalainak színhelyén, a *Népszínház* színpadán. A művészno teljesen kiépült hosszas és fájdalmas szembajából s orvosa *Ottawa* tanár az eddigi délutáni kocskizásásokon kívül megengedte, hogy a nap bármelyik szakában kijárhasson és készüljön újbóli fellépéseire. *Hegyi* Aranka tegnappótt jelent meg először a *Népszínház* színpadán, ahol az egybegyűlt művésznők és művészek lelkes fogadtásban részesítették és igaz szeretettel üdvözölték felgyógyulása alkalmából. *Hegyi* Aranka első fellépése valószínűleg december elsején lesz.

** **Vendégszereplés.** *Kassáról* jelentik *Szojyer* Ilonka ma kezdte meg vendégszereplését *Angot asszony leányában*. A közönség, amely zsufolásig töltötte meg a színházat, sokat tápsolt az ifjú énekesnőnek, akinek a steccék-pólkát hatszor kellett megismételnie. Mint hogy a három előadásra az összes jegyek már előre elkelték, *Szojyer* Ilonka vendégszereplését meghosszabbították.

** **Műsorváltozás a Népszínházban.** *Kury* Klára gyöngékedése következtében a *Népszínház* e heti műsora úgy változik, hogy a péntekre hirdetett *Teréz kapitány* helyett *Mitűök a hó alatt* s a szombatira kitűzött *Katalin* helyett a *Szöbött katona* kerül színpadra *Blaha* Lujza asszonnyal a 10 női szerepben. A vasárnapi hirdetett *Telen* és *Teréz kapitány* előadása nem változik.

** **Esti hangverseny a Telefon Hírmondóban.** A *Telefon Hírmondó* szerkesztősége ma, pénteken este 7^{1/2} óra körül előzetik szórakoztatására hangversenyt rendez. Közreműködnek a hangversenyen: *Ludovic* Henriette operatőkesnő, *Korányi* Frida és *V. Molnár* Erzi urak, *Eöri Szabó* József, *Mihályi* József és *Verecs* Sándor urak. A hangverseny után 10 óráig az est folyamán érkezett legújabb híreit olvastatja fel a beszélő újság, majd még 10 óráig 11 óráig cigányzene-átvitel lesz hallható a kagylókön keresztüli, melyet az Emke- és az Elite-kávéházból közvetít a *Telefon Hírmondó*.

Robe rouge.

— *Rejane* második fellépése. —

Budapest, november 21.

Nem tudom: érdeklődöm-e igazán a legmodernebb francia darabok iránt? Néha úgy érzem, mintha nem érdeklődném. Vagy legalább is nem tartosn. Annaira elárulják a hatásra, idegekre pályázó mesteremberek kezét! Annaira nincs rajtuk a halhatatlanság bélyege! Majdnem valamennyi fő-alakjukon meglátszik, hogy testhez, színészek testéhez vannak szabva, mint a világhírű párisi szabók öltönyei; hogy egy-egy divatos primadonna, vagy primo-uomo számára csinálódjak; hogy nagyrészen nem a köztö elmélyedésének, poézisének, igazságszeretetének, mely pszichológiájának a kifejezőjei, hanem inkább parádés szerepek, bravuros és tourné-képes színjátásoknak írva.

A *Vörös talár* első előadása például még érdekelt és izgatott. Amikor másodsor néztem meg (téli): szenzációs hatásból jóval kevesebbet éreztem. Ma pedig rajta kaptam magamat, hogy úgy ültem a *Vígshízház* kényelmes zártstékén, mint a mámorából kijózanodott ember. Nyugodtan, sőt közönyösen hallgattam *Vagret* nemes támadását a köztudó-mesterség csunya oldalai ellen; *Etchepare* ellágyulása nem hatott meg túlságosan; még *Yanetta* kétségbeesett sikoltásai sem járták át a hátamat kétes borzongással.

Pedig a *Rejane*-nal utazó francia társaság ma kitűnő összjátékban mutatta be *Brieux* színművét. Francia bírákat, francia képviselőket, francia procureur-generalokat, francia-baszk parasztokat láttunk. Láttuk az igazi vörös talárt az esküdtészeki tárgyalást vezető elnökön; láttuk az igazi - toque-ot

az igazi hivatalos bírói sapkát; láttuk *Rejane* karosu testén az igazi baszk-francia viseletet.

Annai bizonyos, hogy érdekes összehasonlításokat tehettünk a francia társaság és a Nemzeti Színház előadása közt.

Külső dolgok korrektszínrehozatalában a francia társaság tagadhatatlanul kifogástalanabb. Például: a nemzeti színpadon használt vörös talár inkább kalikó-bábra készült vörös dominóhoz hasonlít. Nem szabatos rubadarab. Pedig kellő utasítás mellett a mi színházi szabónk éppen úgy el tudta volna készíteni, éppen úgy meg tudta volna adni a kifogástalan formáját, mint a párisi szabó. Jellemző, hogy ezt a pontos utasítást — bár lett volna benne mód — a mi színházi szabónk nem kapta meg.

Rejane, mint parasztasszony, igazi baszk-francia parasztruhában állott előnk. Ruházata olyan természetes volt, hogy nem is látszott színpadi kosztümnek. Csinos, de nagyon egyszerű, feketés szoknya; ugyanolyan színű rövid puzsrik, elől két sáv betéttel; vállain tarka, de nem ríktó kendő; a pruszlik alatt ugyanilyen színű rövidkötény: ezt a ruhát hordta *Rejane*. Nem volt kopott, de meglátszott rajta, hogy már régebben viselik és nem színházi premierre készült. A nemzeti színpadon *Yanetta* öltözéke finom kelméből összeállított, fényes ruhaterítési piéce; csupa selyem és ríktó szín. Pompásan fest, különösen *Márkus* Emilia remek termetén, de nem parasztasszonynak, hanem primadonnának való öltözék.

*Rejane*on a parasztnő szempontjából minden stilszerű volt: a szoknya éppen úgy, mint a lelést, kétféle simitott, egy kissé parasztosan kackiás fekete haj, a fejére kötött lila-kendő és a fülemben lógó ezüst függők.

Dubosc Gaston ur, aki ma *Mouzont* játszotta, a *Zaza* tegnapi előadásán fenomenálisan elegáns frakkot viselt. Természetesen, mert tegnap előkelő párisi gavallért reprezentált. Ma is frakkban jelent meg az első felvonásban, de a mai frakkja már nagyon szerény volt kelmében és szabásban egyaránt. Természetesen, mert *Mouzon* nem előkelő párisi gavallér, hanem vizsgálóbíró egy harmadrendű vidéki törvényszéknél, aki legfeljebb *Bordeauxba* jár mulatságos legény-kalandokra. A franciák lelkiismeretesen ügyelnek az ilyen különbségekre és meg is tudják csinálni. Ezt a korrektséget, ezt a minuciózus pontosságot el kellene tőlük tanulnunk. Nem nehéz. Csak egy kis figyelem kell hozzá.

Ami a belsősegeket illeti: ebben a tekintetben már nem olyan nagy a differencia köztünk és a iranciák közt.

A Nemzeti Színház *Vörös talár*-premiéréjén valóssággal lobogott a temperamentum. *Beregi* és *Márkus* Emilia úgy játszottak a második felvonás végén, hogy a közönség meg volt rendülve, el volt ragadtatva és tombolt a gyönyörűségtől. A *Robe rouge* mai francia premiéréje a hatásnak ezt az izzó hófokát nem érte utól.

Ebből világosan következik, hogy a mi színészeinkben több a tűz, több az erő, több a szín, több az elragadó elem.

Amiben a franciák — legalább ma még — a mieink fölött állanak, az a nagyobb iskolázottság, a nagyobb természetesség.

A mi *Etchepare*unk rendkívül sötét színeket használ; hangsúlyozása fájdalmas és szívekbe markoló. A francia *Etchepare* sokkal nyugodtabb. Látszik rajta, hogy még nem vértann, csak vizsgálati fogoly. A nagy és szép gesztusok helyett egyszerűen, parasztosan mozog.

A mi *Bridet*-nek tudni látszik, hogy egy kissé komikus ember és ezt az adományát a közönség mulattatására használja föl, A francia *Bridet* nem mókázik a vizsgálóbíró előtt. Hasonlóképpen komoly a francia *greffier* is; míg a mi nagyon kedves irnokunk a közönség megnévetetésére spekulál.

A mi *Vagret*-nk sokkal nemesebb, szimpatikusabb férő a francia *Vagret*-nél, de a francia *Vagret* maszkja olyan kitűnő! Ugy rajta fel barázdas homlokán, őszbevegült fürtein az érdemtellenül mellőzött becsületes jogász gondja, keserűsége. Es a beszéde is olyan diskrét, természetes, tartózkodó, mint ő maga.

A mi *La Bouzule*-ünk (*Szacsay*) méltóságosabb, kedvesebb a franciánál. *Rákosi* Szió jobb, mint *Morlet* asszony. *Gabányi* és *Dezso* szintén jobb a francia színészeknél. De a franciánál pompás alak a képviselő. A volt kommunár, *Gambetta* kortársa, hatalmas bozontos hajával és ravasz svádájával. A főügyészszel való duója ma egyik fénypontja volt az előadásnak.

A jellemző, természetes alakításban *Rejane* járt elől. Ma paraszt-leiket, paraszt-észjárásit sugározottat ki magából művészi következetességgel. Még akkor sem volt uriasan szentimentális, amikor férjét és gyermekeit siratta. A makacs és ravasz parasztasszony állatias ragaszkodásával, szívósságával, dühösségével.

védekezett a vizsgálóbíró előtt és valami nyers, primitív hang mindig megőrizte attól, hogy egy deklamáljon, mint egy drámai heroina.

A második felvonás végén mindenki izgatottan várta: milyen hajmeresztő naturalizmussal vágja magát földhöz, hogy fog létrejönni a csendőrkéi karjai közt. Ez a várakozás nem teljesedett egészen. *Rejane* húzta ugyan magát a földön s még a lábaival is rugkapát, de a Nemzeti Színházban látott finále után ez a bevégzés nem volt meglepő. Már azért sem, mert *Rejane* a *Yanetta* dühöngő átköződéseit nem bírta megrázóvá, vérlagyasztóvá tenni a hang erejével, vulkanikus erupciójával.

A. E.

Beszélgetés Réjane asszonnyal.

— Egy erőszakos interviú. —

Budapest, november 21.

— Nincs rá eset, — mondta nekem *Dorval*, a művészintézet igazgatója, — hogy *Réjane* asszonyt meg lehessen interviúolni. A legelőkelőbb angol, német és orosz riporterektől is, tapintatosan bár, de szabadulni tudott mindig.

Még sem vesztettem el a reményt. Eszembe jutott valami, amiről külföldi kollégáim, úgy látszik, elfelejtkeztek. Eszembe jutott, hogy a mámoros embernek megoldódik a nyelve és hogy ami az iszákosnak a bor, az a művésznőnek a taps. Az a fejébe száll, attól megittasul, az beszédessé teszi. Előglóltam tehát jól kiszemelt helyeket a színpalak közt, és hogy nem családtagaim számításomban, azt legjobban az alábbi beszélgetés bizonyítja, melyet a művésznővel a *Zaza* előadása közben folytattam.

— Ez volt a tizedik kihívás, — szólítottam meg a művésznőt az első felvonás végén, amikor a taps lecsillapulta után öltözője felé indult.

— Csakugyan? — felelte szókratkozottan.

— Mi lesz még később! — vettem oda sokatmondólag.

— Azt hiszi, fokozódni fog még a hatás? — kérdezte most már érdeklődéssel.

— Feltétlenül. Hisz most jönnek csak a nagy jelenetek. De miért kérdezi ezt? Nem biztos a dolgában, vagy talán az idegen közönség teszi idegessé, amely előtt játszik?

— Isten mehets. előadásom művészi része még a párisi premiéreken se okoz nekem idegességet. Csak egy dolog van azonban a világon, amittől mindig és mindenütt félek és ez a — színpadi kellék. Azért sohasem engedem meg, hogy a függőnyt felhuzzák, amíg magam meg nem győződtem arról, hogy minden butor, minden kellék a maga helyén van. Ha a legjelentéktelenebb dolog hiányozna, inkább lemondanám az előadást...

— Aha, tehát ön is könnyen mondja le az előadást. Azt hittem, ez budapesti specialitás.

— Pardon, — szolt majdnem sértődötten, — büszkén mondhatom, hogy színésznői pályámon egyetlen egyszer sem voltam darabválogatósnak az okozója!

— Hihetetlen! — mondtam fejszóvalva.

— Csodálkozok rajta? Pedig tudja meg, hogy még a — *fiam születését megelőző estén is játszottam!* A *Germinie* adtuk...

Majd minden átmenet nélkül így folytatta:

— Mondja kérem, játszott már *Sarah Bernhardt* Budapesten?

— Játszott. Feltékenyek talán egymásra?

— Oh, dehogya. *Sarah*val nagyon jó viszonyban vagyok. Soha semmi bajunk sem volt, leszámítva talán egy kis csipkelődést az — ösvérek miatt.

— Ösvérek?...

— Igen, az ösvérek miatt. Most a nyáron történt. Londonban játszottam a *Coronet*-színházban és magammal vittem az ösvérfogatómat, melyet a portugál királytól kaptam. El se képzelheti milyen felűnést keltettek azok az ösvérek Londonban. A *Savoy*-szállóda előtt, ahol laktam, ezerszámba verődtek össze az emberek, hogy kikocsizni lássanak. Egy vacsorán, amelyet *Rotschild* lord rendezett és amelyen *Irving*, *Ellen Terry*, *Sarah Bernhardt*, *Coquelin*, én és még egy csomó színházi népség volt jelen, szóba került az én ösvéreim. Mindenki elragadóan találta azokat, csak *Sarah* fordult a házigazdához és azon az éles, gúnyos hangon, amelyen csak ő tud beszélni, azt mondta neki:

— „Tudja, mylord, ha esztendőre Londonba jövök, négy kétpupu *teve* fogja a kocsimat húzni.” Ezt sokáig nem tudtam neki megbocsátani.

Az emlékezés egészen felbőszítette a művésznőt. Szemei csak úgy sziporkáztak. Ebben a pillanatban igazán szép volt. Igyekeztem másra terelni a beszélgetést.

— Mondja, asszonyom, nem fűrésztja önt a folytonos utazás?

— Sőt ellenkezőleg. Ez az én pihenésem. Soha

sem érzem magam olyan jól, mint a vasuti kupában. A kocsis himbálása, a kerekek zakatolása elkábit, édes önkívületbe esem és álmodozom.

— Miről?

— Miről? Az ideálmról: a szerepről. Egy olyan szerepről, amelyet még sohasem írtak és, félek, sohasem is fognak írni.

— Melyik a legkedvesebb szerepe?

— Azt nem mondhatnám meg. Mindet egyformán szeretem.

— Hát ki a kedvenc drámaírója?

— A mester. *Victorien Sardou*. De nem azért, mert a *Madame Sans-Gêne*-nel másfél milliót kerestem, hanem, mert azt hiszem, hogy ő ismeri legjobban az egyéniséget. De azért szeretem a fiatal írókat is. *Büszke* is vagyok rá, hogy *Domayt*, *Brieuat*, *Pierre Wolffot* és sok más új embert én lanciroztam. *Trouville* mellett *Hennequeville*ben van az én kis birtokom, oda jönnek a szerzők nyaranta darabjaik felolvasására. Mondhatom, volt sok, akinek elutasító választ adtam, de egy sem volt, akinek a darabját nem hallgattam volna meg.

— Azt mondta, asszonyom, hogy a *Madame Sans-Gêne*-nel másfél milliót kerestél. De hát akkor igen jelentékeny vagyona lehet...

— Oh, szóra sem érdemes. Irítottató sokat költök ruhára, háztartásra, gyermekeim nevelésére. Azután három autómobil van, egy régi rendszerű, egy benzines és egy villamszerkezetű.

— Szereti, asszonyom, az autómobil-sportot?

— Imádom, de azért szívesebben ülök ösvérfogatómon...

Oh, azok az ösvérek; milyen kár, hogy nem hozta azokat magával *Réjane* Budapestre is! Itt lett volna nekik csak igazán nagy sikerük.

MŰVÉSZET.

□ **A Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat hétfőn délután hat órákor tartja meg november havi rendes választmányi ülést, amelyen az igazgatóság a múlt vasárnap történt megköszönéséről is jelentést fog tenni. Ugy véljük, fölsőleges jelentést. Az egész ország tudja és kacag rajta, hogy ez a jelentést tenni készülő igazgatóság jobb ügyhöz méltó makaességgel ragaszkodott azokhoz a koszorukhoz, melyek az igazgatóság hibája folytán kerültek a Műcsarnokba s a józanul gondolkodó közönségnek megbotránkoztatást provokáltak. Semmi kétségünk, hogy a választmány tagjai a kellő kritikát fogják gyakorolni a fölött az igazgatóság fölött, mely hibáiban ilyen megható következetességet, rendelkezéseiben pedig a szükséges értelmesség hiányát tanúsította s a Műcsarnokot s a kiállított művészek túlnyomórészt illetéktelen és éretlen kritikának, politikai háttérű tüntetésnek tette ki. Semmi kétségünk sines affélle sem, hogy az intelligens fővárosi közönség a választmány döntését érdeklődéssel várja, hogy a jó ízlése ellen intézett merénnyel szemben állást foglaljon, ha ez a döntés nem fogja megadni a teljes elégtételt azoknak, akik a Műcsarnokban művészetet és nem éretlenkedéseket keresnek. Az igazgatóság csókönyós volt s ebből az egész nevelésügyi ügyből mindössze egyetlen egy győzelmet jegyezhet fel a maga javára. Azt, hogy ha már hibát követett el, kitarított a hibája mellett s nem látta be, hogy hibázott. E tiszteltetreméltó erényét, reméljük, kellőképpen fogja honorálni a választmányi ülés.

□ **A kormány művásárlásai.** A közoktatásügyi kormány, mint minden tárlaton, az idei téli kiállításon is vásárolni fog képeket és szobrokat a szépművészeti múzeum számára. A vásárlásra szánt összeget a napokban irányozzák elő. A megvásárolandó műveket most már nem a kormány megbízottja, vagy a képzőművészeti társulat, hanem az országos képzőművészeti tanács fogja kijelölni.

EGYESÜLETEK.

(Az Izraelita kézmű- és földművelési egyesület) választmányá ma *Neumann* Ármán orsz. képviselő elnöklele alatt ülést tartott, amelyen a titkárt bejelentette a legutóbbi ülése óta bejövő adományokat. Majd a legutóbbi felszabadult 32 kézműves-növendék járult a választmány elé s nevében *Klein* Ábrahám kályháslegény szép buncubeszédében köszöntö meg az egyesület atyai gondoskodását.

(Az Eötvös-alap gyűjtő- és kezelő-bizottsága) ma délután *Lakits* Vendél elnöklele alatt ülést tartott, amelyen *Belovassák* *Wlassics* miniszter átíratát a Kolozsvárt megnyitandó *Tanítók háza* dolgában. A kormány által föltüntetett kolozsvári *Tanítók háza* tudniillik a jövő esztendőre megnyitják s minthogy az inter-nátus szervezését az Eötvös-alap vállalta el, a minisz-

ter ez irányban javaslatteire hívta fel. A bizottság mai ülésében *Józsa* Mihály gondnokot és *Schmidt* Albin pénztárost bízta meg a javaslat kidolgozásával. Örömmel vette tudomásul a bizottság, hogy a hunyadmegyei tanító-egyesület 2000 koronás, a temesvári középiskolai tanári kör pedig 1000 koronás alapítványt tett a *Tanítók háza* javára.

TÖRVÉNYSZEK.

A gyilkos fuvaros.

— Esküdtészeki tárgyalás. —

Budapest, november 21.

Hackspacher József fuvaros megülte a feleségét, mert az nem akart tovább a felesége lenni, miután a férje egy diffamáló cselekményért öt hónapi börtönt szenvedett. De nem is az asszonyon mult a házasság felbomlása hanem az após, *Gráf* Ferenc szatónon, ki soha nem állhatta ki a vejét, ki s csak nagy könyörgésre egyezett bele, hogy a leánya a korhely hírből áll *Hackspacher* Józsefhez menjen feleségül. A következésmint nagyon is tragikusan igazolták, hogy az öreg Gráfnak volt oka húzódni ettől a vőtől. Adott-e hozományt és menyit, azt a mai tárgyaláson a bíróságnak nem lehetett megállapítani, de azt igen, hogy *Hackspacher* a legkriminálisabb vök fajtájából való. Míg udvarolt a szép *Joze*linnek, ez volt a felesége neve, addig tele volt szenvedélyes szerelemmel. Ugy esengett utána, hogy mikor először megtagadták tőle, szíven akarta magát löni. A revolvergolyó most is ott fészkel a bordái között.

Nos, az öreg Gráf és leánya ennyi szerelemnek nem tudott ellentálni. *Hackspacher* feleségül kapta a szelíd lelkű, bájos arcú *Joze*lnt, s azonnal mindent elkövetett, hogy boldogtalanná tegye. Föltette és megcsalta, elűzte és visszasírta, a mellett korhelykedett s végül lopásért és sikkasztásért becsukták.

Az asszony kétesztendői mártíromság után elhatározta, hogy örökre szakít az érdemellen, rossz emberrel. Míg az a fogságban ül, megindította ellene a válópéret s nehogy maga is, meg a gyermeke is, ki akkor született, mikor az apát elartóztatták, egészen kegyelemkenyéren éljen, elszegődött pénztárosnőnek *Schuszer* Gyula fűszerkereskedésébe, mely az *Andrássy*-ut és a *Csengery*-utca sarkán van.

A börtönből kiszabadult *Hackspacher* nem tudott boletörődni abba a gondolatba, hogy felesége örökre megválk tőle. Végzetes szenvedélye újra fellobogott. Új életet akart kezdeni, kivinni a feleségét Amerikába, dolgozni és boldog férj lenni. Így magyarázta ma az esküdtöknök lelkiállapotát, de amit azután cselekedett, azt nem tudta megmagyarázni. A gonosz indulatu, korhely, rabviselt ember ugyanis megülte a feleségét, a szép, fiatal asszonyt, ki egykor mindent elkövetett, hogy boldoggá tegye. Gyakoriak mostanában az e fajta gyilkosságok, de a *Hackspacher* mégis egy külön kategóriát állapít meg. O tudta, érezte, hogy mennyire érdemtelen a feleségére, nem is tett egy lépést sem, hogy a mult bűneit megengesztelje. Vadul, brutálisan kierőszakolni akarta magának feleségének ocsmányul eljátszott hitvesi szerelét. Revolverrel forszírozta a családi boldogságot. Követelje, hogy a felesége térjen hozzá vissza, mintha semmi sem történt volna. Az asszony erről hallani sem akart. Megmondta neki szépen, szelíden. Kérte, hogy ne tétélje a rosszat, eleget szenvedett. Ez a tagadó válasz a vad ember indulatait a végsőig fokozta. Allati düh lepte meg. Ruháit zálogosította el, hogy revolvért vehessen s a mikor a gyilkos fegyvert megszerezte, bement abba a fűszerkereskedésbe, hol az asszony pénztárosnő volt. És itt eljátszott a vérs dráma bevezetéseként egy kis komédiát. Cukrot vásárolt néhány krajcárért s a pénztárhoz ment fizetni.

— Megfizettem, ugy-e? — mondta, odadobva a cukorért járó néhány krajcárt.

Az asszony remegve mondott igent.

— No majd neked is megfizetek.

Ezzel távozott. Az asszony valami halálos sejtés által üzeve, felugrott és kérte a segédet, hogy vigyázzon rá, védelmezze meg.

Ebben a pillanatban újra megjelent *Hackspacher*. Kezében revolver volt. Odaállt a felesége elé s közvetlen közelről kétszer a fejébe lőtt. A boldogtalan asszony holtan esett össze. *Hackspacher* magamagára is lőtt, de a golyó csak kabátját horzsolta. Elve maradt, hogy számot adjon gonosztettéről.

Ma szándékos emberöléssel vádolva állott *Hackspacher* a budapesti esküdtörbőség előtt. A vádhatóság dr. *Geszti* Andor királyi ügyész képviselte, védő dr. *Weisz* Odón volt.

A huszonnyolc esztendősd vádlott szalonruhában jelent meg a bírái előtt, akikkel azt akarta elhitetni, hogy ennek a tragédiának az asszony volt az oka, no meg az após, aki nem akarta az adósságait fizetni.

Az elnök kérdésére kijelenti, hogy bűnösnek érzi magát.

Az elnök: Beszélje el, hogyan történt a dolog? **A vádlott:** Én a feleségemet háromszor is kérem, hogy térjen vissza. Ő vonakodott visszatérni s én erre elkéseredésemben ráöttem. Tekintetes törvényeszk, mióta a feleségemet elvettem, mindig fűdözött a balsors sőt voltak emberek, akik még előmozdították az anyagi romlásomat.

A vádlott ezután elmondja, hogy egy évig udvarolt a feleségének, de nem akarták hozzáadni. Anyira szerelmes volt a leányba, hogy miatta öngyilkos akart lenni s az apósa háza előtt mellbelötte magát. Egy álló hónapig feküdt a kórházban és mikor felgyógyult, újra megkérte a leány kezét. Ekkor végre odaadták neki. Négy hétre a lakodalom után a lóversenyre ment a feleségével s együtt hetenöt írtort nyertek a totalizátoron. A túrról visszajövet, betérték a Kairó-kávéháza, ahol egy régi ismerősével találkoztak. Azzal elbeszélgettek éjjelig. E közben észrevette, hogy a barátja bizalmasan szorongatja a felesége kezét. Ez módnékiül felizgatta. Másnap elpanaszolta a dolgot az édesapjának, aki azt mondta, hogy ugy kellett neki, minek vette el az asszonyt. Majd anyagi zavarba jutott s e miatt meg az apózával gyűlt meg a baja. Hosszu lére ersztve beszélté el ezután szerencsétlen házasságának minden részletét, s végre rátért arra a fejezetre, mely a katasztrófáját előkészítette. A felesége kínizte őt a házból, nem akarta találni neki az igért kétezer írtort hozományt és végre anynyira elajult közöttük az áldatlan viszony, hogy az asszony elhagyta őt.

Az elnök: Most már térjünk át az esetre. Tudja az asszony, hogy magának kriminális baja van?

A vádlott: Tudta.

— Mikor kellett magának a büntetését megkezdenie?

— Január 23-án, aznap, mikor letartóztattak. Nekem az volt a tervem, hogy Amerikába megyek s kaptam is erre a célra apámtól 600 forintot. De már késő volt.

— Mikor szabadult a börtönből?

— Julius nyolcadikán.

— Es akkor fölkereste a feleségét?

— Fölkerestem s kértém, hogy jöjjön vissza.

Azt mondta, hogy az apja megtiltotta neki, hogy velem éljen, sőt már meg is indította ellenem a válópört.

— Mondta akkor a felesége, hogy pénztárosnó egy fűszerüzletben?

— Az apámtól tudtam azt meg.

— Es mit szölt ön erre?

— Azt, hogy nem volt rászorulva arra, hogy elszegődjék.

— Maga aztán miudnnap arra járt az üzlet felé s nézte, hogy mit csinál az asszony. Beszélt is vele?

— Hogyne? Kértem, mondhatnám, könyörögtem neki, hogy jöjjön vissza, de ő mindig csak azt mondotta, hogy nem mehet, az apja nem engedi.

— Mért nem kérte meg, akkor az apját?

— Ha az olyan ember volna, a kivel beszélni lehetne!

— Hát Julius 15-én mi történt?

— Kora reggel elmentem hazuról s fölkerestem az apámat, aki egy forint nyolevan krajcárt adott. Aztán járkáltam az utcán.

— Akkor lözte ki azt a tervet, hogy megöli az asszonyt?

— Nem, kérem. Csak ugy járkáltam, magam sem tudom, mi volt a céloim. Többször megtörtént ez velem, néha este föl másnap reggelig csavarogtam az utcán ész nélkül.

— Mért sokat ivott.

— Nem azért, hanem a sok gond elvette az eszemet.

— Hol vette a revolvert?

— A zsidópiacon.

— Mi célból?

— Hogy megöli magamat.

Elmondja ezután, hogy este bement a Schusztér-féle üzletbe, ahol a felesége mint pénztárosnó szolgált s a segéditől husz filléért cukrot kért. Azután odaforodt a feleségéhez s odadobta elébe a pénzt. Az asszony nyájasan üdvözölte őt. De ő se látott, se hallott, hanem szó nélkül rohant ki az utcára. Ott megöltötte a revolvert s pár pillanat mulva újra visszatért az üzletbe. Egyenesen a pénztárhoz ment s kétszer egymásután az asszonyra lött, aki halva rogyott össze.

A tanuk közül elsőnek Gráf Ferenc szócsoát, a megölt asszony édesatyját hallgatták ki.

— Igaz az, kérdezi az elnök a tanutól, hogy maga nem akarta a vádlotthoz adni a leányt?

— Bizony igaz, felelte sóhajtozva a tanu.

— Miért nem akarta hozzá adni?

— Mért hallottam, hogy rossz ember. Csaló és hazudik.

— Igért neki hozományt?

— Igérni nem ígértem neki semmit.

— Miért ment tönkre Hackspacher?

— Mért nem volt szorgalmas.

— Maga mennyi pénzt adott neki?

— Körülbelül nyolcezer írtortot.

— Es az mind elment?

— Nemcsak az, hanem az is, amit ő keresett.

— Hogy van az, hogy a Jozefu elment pénztárosnó?

— Ugy gondolta, hogy jobb lesz, ha valamit keres.

Az elnök szembesíti a vádlottat az apózával.

Hackspacher: Még nyolcezer hatost sem adott. A házasság után kaptam ugyan tőle ötszáz forintot, de azt később visszavette.

A tanu elismeri, hogy ő biztatta a leányt, hogy váljon el Hackspachertól, mert nem akarta, hogy egy rovott multu embernek legyen a felesége.

Schusztér Gyula fűszeres nem győzte dicsőíteni a

szerecsétlen asszonyt, akit az ő üzletében pusztított el a vádlott. A tanu többször beszélt a vádlottal, aki ingerülten fenyegetőzött, hogy agyon fogja puffantani az asszonyt. Amikor később beváltotta a enyegetését, közvetlenül a merénylet után kihivta cinizmussal bocsánatot kért a tanutól, hogy ilyen alkalmatlanságot okozott neki az üzletben.

A tanuk kihallgatása után az orvosszakértők mondtak véleményt a vádlott fölött. Konstatálták, hogy semmi megállapítható lelki abnormitásban nem szenved. Aztán megszövegőzték a kérdéseket s az esküdtek bűnösnek mondták ki **Hackspacher** Józsefet az erős felindulásban elkövett szándékos emberölés büntetésben. A törvényt alkalmazó bíróság egyórai tanácskozás után az esküdtek marasztaló verdiktje alapján **8 évi fegyházra** ítélte a vádlottat. A bíróság a büntetésből 3 hónapot kitöltöttnek vet. Az ítélet ellen ugy az ügyész, mint a védő semmiségi panaszt jelentettek be.

Nyílttér.

TROPON a gyomorbagosok legjobb tápláléka.

A gyöngésen érzést, mely a rossz emésztésűeknél, a táplálék tökéletesen feldolgozódása következtében fellép, a Tropon hamar megszünteti.

Ez a könnyen emészthető fehérje, melyet a leggyöngébb gyomor is elbírt, lehetővé teszi azoknak is, kiknek beteg gyomra a közönséges ételket megemésztani egyáltalán nem képes, hogy szervezeteiknek mindennap annyi fehérjét juttassanak, amennyi annak jó erőben tartásához szükséges.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Botrány a belga képviselőházban.

Brüsszel, november 21. A kamara mai ülésén heves jelenetek voltak. **Lorand** képviselő a katonai újjászervezésre vonatkozó javaslat első cikkéhez módosítványt nyújtott be, amely szerint az első cikk így hangzanék:

„Ha a haza veszedelemben van, minden polgár köteles védelmére sietni.“

A miniszterelnök kérdezte a szónokot, hogy mily módon történjék ez? Es a kormányjavaslatra nézve az előzetes kérdést követele. A szocialisták azt kiáltották:

— A határra!

A miniszterelnök így válaszolt:

— Midőn a határra vonulunk, nem számítunk önökre!

Fournemont szocialista ezt kiáltja:

— Gazember!

Lorand a miniszterelnök rendreutasítását követeli. **Fournemont** még egyszer azt kiáltja:

Gazember! A jobboldal **Fournemont** rendreutasítását követeli. Ez odakiáltja a miniszterelnöknek:

Lágyfejű! **Dembton** szocialista öklével fenyegette a miniszterelnököt és ismételten azt kiáltotta: **Gyáva!** Az elnök felkérte **Dembton** t, hogy vonja vissza szavait. **Dembton** enyhítette kifejezéseit, mire a tárgyalás nyugodtabban folyt.

Az athéni zavargások.

Athén, november 21. Ma délután négyülés volt, melyen vagy 20,000 ember vett részt. A diákok és a katonaság közt összeütközés volt, mely alkalommal revolverlövések történtek, de senki sem sebesült meg. A négyülés elhatározta, hogy a zsinatot sürgősen felkéri, hogy az evangélium fordítóit exkommunikálja. A négyülés után annak résztvevői tüntetve jártak be a várost. A diákok még mindig megszállva tartják az egyetemet. Az Akropolis és Asy lapok szerkesztőségét katonaság őrzi.

Athén, november 21. (Havas.) Nehány tüntető **Teotokis** miniszterelnökre lött, de nem találták.

Athén, november 21. A diákok és a katonaság között ma történt összeütközés alkalmával két embert megölték és vagy 30 ember megszebesült. Sok ember, köztük a rendőrökönk, könnyű sérüléseket szenvedtek. Midőn a megölték holttesteit kiadták családjaiknak, megrendítő jelenetek játszódtak le. Ellenzéki képviselők ígató beszédeket intéztek a tömeghez. Hír szerint azok a diákok, akik felfegyverkezve megszállva tartják az egyetemet, erősítéseket nyerne felfegyverzett emberekben.

Magyar állampolgárok Ausztriában.

Bécs, november 21. A tőzsderetomról szóló törvényjavaslat egy szakaszának rendelkezése szerint a tőzsdetanácsnak csak osztrák állampolgár lehet tagja. **Berlitzer Gusztáv** és **Strasser Rudolf**, az osztrák tőzsdetanács tagjai, akik magyar állampolgárok, tegnap bejelentették lemondásukat.

Chamberlain és a németek.

Berlin, november 21. A Nordd. Allg. Ztg közli Chamberlain titkáranak azt a levelét, amelyet bizonyos **Marinee** nevű urhoz intézett és a következő megjegyzést fűzi hozzá:

Egyes kollégáink politikai hibának mondták, hogy a Nordd. Allg. Ztg eddig nem szólt hozzá ehhez a dologhoz. Ez nem helyes. Mi legalább ugy találjuk, hogy a sértett nemzeti önértéket akadémikus körökből kiindult megnyilatkozása nem szerelték felhívatalos magyarázatra, hanem abban az értelemben nem, hogy azt a jogos felháborodást, amelyet egy angol miniszternek a parlamenten kívül mondott beszéde kelet, nem szabad az angol kormányra vagy az angol nemzetre kiterjeszteni. Különbön egész sora a komoly német lapoknak eléggé kiemelte ezt a szempontot, kifejezve sajnálkozását azon, hogy azt az angolelles hangulatot, amelyet a háboru német körökben előidézett, Chamberlain újra felidézte megdondatlan, sértő nyilatkozataival. A Wolff-ügynökség utján nyilvánosságra került távirat azonban mégis arra kényszerít bennünket, hogy visszatérjünk a gyarmatminiszter edinburghi beszédére. Angol lapok jelentései szerint Chamberlain az angolok hadviselésének igazolására arra hivatkozott, hogy más nemzetek, köztük a németek, korábbi háborukban mégrosszabb dolgokat műveltek, mint az angolok Dél-Afrikában. Most Chamberlain titkára állt az a kijelentést tette, hogy edinburghi beszédében csak az összes civilizált nemzeteknél minden körülmények közt tapasztalt eljárásra utalt. Konstatáljuk, hogy bár ez által az edinburghi beszédet enyhítette, mind a mellett a esodalkozás kifejezése a német nemzeti érzület érzékenysége felett indokolatlan és illetlen marad, mert a félreértés, melyről Chamberlain beszélt, az angol tudósításokom alapul, melyek heteken át ellentmondás nélkül maradtak. A mentesgült felhozott általános igazság, hogy minden háboru kegyetlenség-gel jár, senkit sem igazolt volna le. Nem csatlakozhatunk a népgyűléseken itt-ott felmerült kívánsághoz, hogy a német hadsereg érdekében hivatalos lépéseket tegyenek egy idegen miniszternek nem hivatalos nyilatkozatai ellenében. Az a tekintély, melyet a német hadsereg új legyelme mint humanitása és ritésége által az egész civilizált világon szerzett, sokkal szilárdabban áll, minthogy azt téves, nem illő hasonlatok érinthetnek.

A délafrikai szabadságharc.

London, november 21. A hadügyminisztérium állítólag azzal a tervvel foglalkozik, hogy Angliában és Skótszágban új milícia-zászlóaljkat szervezésével szaporítja a területiális hadsereget.

London, november 21. A ma írggel közzétett vesztéséglajstrom szerint 17-én Roodepoort mellett egy ütközetben, amelyről eddig semmit sem jelentettek, egy hadnagy és egy őrmester elesett és kileno ember megszebesült.

London, november 21. A Reuter-ügynökség jelenté Johannesburgból 18-iki kelettel: Nemrég híre járt, hogy **De Wet** betegség vagy sebesülés következtében harc képtelen lett, sőt talán meg is halt. Most olyan hírek érkeztek ide, amelyekből határozottan kitűnik, hogy él és jó egészségsben van, de kevés embere van.

London, november 21. **Kitchener** jelenti Pretóriából: **Buys** parancsnokot, aki a Vél folyó előtt Villiersdorp közelében megtámadott egy száz löny mészaki csapatot, elfogták. Az angolok vesztésege még ismeretlen. **Rimington** hadoszlopa segítségére jött a mészaki csapatnak.

Brüsszel, november 21. **Kröger** a hágai béke-bíróság elutasító döntése következtében hír szerint egyenesen az angol kormányhoz fogja intézni az elutasított indítványt.

Közgazdasági táviratok.

New York, november 21. (Terménytőzsdé.) (Zárulat.) **Gyapot:** New Yorkban helyben 8.— (8.—), nov-re 7.62 (7.52), Februárra 7.61 (7.49). **New-Orleansban** helyben 7.1/2 (7.1/4). — **Petroleum:** Stand white New Yorkban 8.65 (8.65), Stand white Philadelphianban 8.60 (8.60). Refined in Cases 8.75 (8.75). **Credit Balances at Oil City** 1.30 (1.30). — **Zsír:** Western steam 9.22 (9.25). **Rohe és Brothers** 9.25 (9.30). — **Tengeri** irányzata tartott. Novemberre —.— (—.—) Decemberre 67.1/2 (67.1/2). — **Májusra** 67.1/2 (67.1/2). — **Buza** irányzata tartott. **Piros** 6szai helyben 82.1/2 (82.1/2). **Novemberre** —.— (—.—). **Decemberre** 79.1/2 (79.1/2). **márc-ra** —.— (—.—). **Májusra** 81.1/2 (81.1/2). **Gabona** szállítási díja **Liverpoolba** 1.— (1.—). — **Kávé:** fair Rio 7. sz. 6.1/2 (6.1/2). **Nov-re** 5.35 (5.45). **Februárra** 5.55 (5.65). — **Liszt:** Spring Wheat cears 2.95 (2.95). — **Cukor:** 3.1/2 (3.1/2). — **Őn:** 27.50 (27.50). — **Réz:** 16.1/2 (16.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, nov. 21. (Terménytőzsdé.) (Zárulat.) **Buza** irányzata tartott. **Nov-re** 71.1/2 (71.1/2). **Dec-re** 72.— (72.1/2). — **Tengeri** irányzata tartott. **Nov-re** 59.1/2 (59.1/2). — **Zsír:** Decemberre 8.82 (8.87). — **Januárra** 8.82 (8.90). — **Szalonna** short clear 8.45 (8.50). — **Sertésus:** Januárra 15.32 (15.60). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Az én óráim.

— Széll. —

Óráit hordok magammal,
Ahol járok, kelek,
Hibálan látom én rajt!
Az éjjelt, a délut.

Nagy mester róttá össze
Sok, finom részei,
Noha nem is járt mindig
Bobó végyam szerint.

Mon egyszer azt kívántam:
Gyorsabban futna még!
Mákor meg, hogy kevésbé
Foduljon a kerék.

Viharban, nyugatomban,
Órom s haj közepén,
Éttemben bármi történt,
Ó vert rá átmetet.

Ó vert a koporsómat,
Mely jó atyám földé,
Ó vert, midőn borultam
Baráti sír fölé.

Ó vert a szerelemnek
Bűbajos reggelén,
Ó vert, kezét hogy nyújtá
Menyasszonyom felém.

Vert fiam bölcsőjénél
S még gyakran verni fog,
Ha, mint lelkem reményi,
Még jönnek jobb napok.

Ha lassabban jár néha
S aggódok, hogy ver-e,
Felhúzza nagyielkűn
Újból a mestere.

De ha egyszer megállna,
Órökre vége már!
Csak alkotója tudná
Módját, hogy újra jár.

Akkor el kéne mennem,
Hol trónol mesterem,
Föl a magas egékbe,
Túl földön, tengeren.

Hálásan visszaadnám,
Mint jó és hő gyerek:
Im, uram, nem rontám el,
Magától állá meg!

Feleki Sándor.

† A kert története. A római írók ismertető leírása szerint Európa egészen más tájképet nyújtott a szemlélőnek, mint ma. Végtelen őserdők, váltakozva legelők, rétek és mocsarakkal, foglalták el a tért. A háborúk kivül a vadászat volt szenvedélye őseinknek, a számba alig vehető földmívelést a rab-szolgák és a nők végezték. A déli és nyugati tartományokban, amelyek leginkább érintkeztek a rómaiakkal, buzdítva a gallusok által, kezdett a nép a földmíveléssel nagyobb mérvben foglalkozni s majd a gyümölcsfajenyésztésre is fordított gondot; azonban ez minőség tekintetében nagyon is silány és értéktelen lehetett, amennyiben Tacitus azt állítja, hogy a rómaiak a gyümölcsből leginkább erős ecetet készítettek. A pasztinák és murok őseink előtt már Plinius idejében volt ismeretes, nem különben a hagyma s Sydenius költeményeiben a burgundi répat hét lábnyi patronnak mondja, amely hagyma után szagol. A kertek művelésére egy egészen új időszak Nagy Károly alatt vette kezdetét; legkivált a szerzetesek voltak azon, hogy a kertek elrendezését, gondozását és művelését megkedveltesék. Nagy Károly maga ad utasítást az akkori kertmívelésről. Az általa kiadott *Capitulare de Villis Imperialibus*ban következő utasítás olvasható: akarjuk, hogy a kertben legyenek gyümölcsfák, még pedig alma, körte, szilva, naspolya, gesztenye, minden faj barack, birs, mogoró, mandula, eper, babér, pistázia, füge, dió és cseresznye. Az almafajok, névszerint: gozmaring, gerdoling, crevedella, spiranca, édes és savanyu, alleservatoria, teitelhető és olyan, mely mindjárt fogyasztható, subito commessura. A körtékől oly fajok, melyek több ideig elállanak, két vagy három faj, finom asztali és főzni való, azonkivül kései is lehet. Továbbá folytatólág áll: akarjuk, hogy a kertben minden fűvény meglegyen, tudniillik: lilium, rózsza, szállya, ruta, tök — cucurbita, — kerti kömény, — oimün, — rozmaring, saláta, fehér mustár, petrezselyem, zeller, lestyan — levisticum, kapor, ánizs, katáng, Cichorium — ezerjófű, bab, mák, kalarábé, metélő hagyma, póré, vörös és fekete retek, disznóbab, borsó, koriander és turbolya. Azonkivül mindenki házában vagy kertjében legyen Jovis barba, hogy ez alatt mit ért az utasítás, az kérdés. Ezek tűnnek ki Nagy Károlynak 768—814. utasításában. Hogy a felsorolt növényeknek mennyi s természetét-e, az kérdéses, különösen az ugorka és a dinnyét illetőleg. Az ugorka valószínűleg csak a XIV. század elején honosított meg és Olaszországból hozatott be, olaszul coumoro neve is tanúsítja. Sebízus a földmívelésről 1579. évben írott könyvében úgy említi, mint ami az egészségre nézve ártalmas valami. „Legjobb kérdőző állatok, öszvérek és szamarak etetésére fordítani,“ ugymond. Feltehető, hogy az időben éjszaki Európa nagy része sokkal melegebb lehetett, amennyiben sok helyen szőlő is termeltetett, ahol jelenleg hirtől sines nyoma, miért is való-

színű, hogy Nagy Károly a délibb tájakon — Olaszországban — levő kertekre nézve adta az utasítást a Capitularé-ban.

† Dinamit-ágyu. Már évek óta kísérleteznek az úgynevezett dinamit-ágyuval. Egy Amerikában letelepült svéd mérnök érdekes leírását adja a dinamit-vagy légtorpedó-ágyu legsikerültebb formájának. Ez az ágyu, amely a svéd partok védelmére igen alkalmasnak ígérkezik, egy 17—20 méter hosszú csőből áll, mely több részből van szerkesztve hátsó töltő-závárral. Az ágyut süritett levegővel sülk el s így még egy légsüritő, egy gőzkazán és egy tartály is járul a fűlszereléséhez. A kísérletek minden várakozáson felül sikerültek. Az elsütőtartály 1000 fontos nyomásánál egy 300 font robbanó-anagyot tartalmazó löveget két és fél kilométernyire lehet elhajítani, kisebb löveget azonban 5—7 kilométerre is elvet az ágyu, melyet dinamittal, gáttal és lögyapattal töltenek meg. Az új ágyu használhatóságát kipróbálandó, az amerikai kormány mintegy 12 esztendővel ezelőtt Vezuvis dinamit-cirkálóhajót építtette, amelyet 3 darab 15 cm. kaliberű 17 méter hosszú oszví ilyenfajta ágyuval szerelték föl. A Vezuvis a spanyol-amerikai háborúban szerepelt először, mikor Santiago erődtéményeit rombolta le. A hajó igen könnyű, mert nincs védő-páncélzata s így az éj leple alatt közvetlen közelébe nyomult a part erődtéményeinek és lerombolta nemcsak mindazt, amit a többi ostromló-hajó még meghagyott, hanem óriási sziklatömböket is szaggatott le. A dinamit-ágyu legkivált partvédelemre alkalmas s mint ilyen használatban is van Newyork és San-Francisco partművein. Egyebütt is építik már az ilyen telepeket, amelyeknek föllállítására azonban legalkalmasabb Svédország szaggatott partvidéke.

† A cilindervégnapjai. A cilinderekalpok végperceiket élik. Londonból jelentik, hogy az ottani goodwoodi löversenyek alatt érte a halálos döfés ezt a divatszörnyet. A londoni divat szerint ngyanis az előkelő úrak a legmelegebb nyári napokon is hosszú fekete kabátban és kürtőkalapokban jelentek meg a versenyeken. Pár évvel ezelőtt a walesi herceg azzal lepte meg a társaságot, hogy világos ruhában és puha kalapban jött a versenyre, mint afféle country gentleman. A herceg akkor csak egymaga viselte a puha kalapot. A következő évben már többen utánozták, míg lassan-lassan egészen diadalmaskodott a józan gondolkodás a divat botorságain. A multkor exotikus hőség végre egészen megváltoztatta az angol sportközönség toaletjét. Az első három napon át mindenki világos öltönyt és alacsony kalapot viselt, a negyedik versenynapon az úgynevezett *cup-day*-ben, a walesi hercegnő is megjelent s ezért az urak nagyrésze újra fekete kabátba és cilindervégnapba bujt, de a walesi herceg ezuttal is tüntetőleg szürke

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Hta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(90)

— Más újság nincs?
— Hét foglyot ejtettem. Mind azt mondotta, hogy Chmielnickij jön, de még messzire van.
— Az esést már kiheverted?
— Fájnak még a csontjaim. Megyék is aludni, fáradt vagyok. Csak legalább két óra hosszát alhatnék!

— Jóéjszákát!

Skrzetuski aludni küldte Saglobát.

— Menj te is aludni, mert késő van s holnap kemény munkánk lesz, holnapután pedig utazunk.

Elmondotta azután a Miatyánkot és leheveredett az őrüz mellé. Egyik tűzrakás a másik után lobbant ki, s csakhamar sötétbe borult a tábor, csak a hold szórta ezüstös fényét alá. A esőndet meg-megzavarta az alvók hortyogása, s az őrök kiáltása.

De nem alhattak sokáig a derék vitézek. Alig keltek harcra az éjszaka sötétjével a hajnal sugarai, már ébresztőt harsogtak mindenfelől a trombiták.

Es egy órával később, katonáinak nagy bámulására, hátrálót fuvatott a herceg.

XVI.

Hátráltak, de úgy, miként az oroszlan, amelynek hely kell, mert úgrásra készül.

Szándékosan engedte átjönni Krsywonost az árkon a herceg, hogy azután annál alaposabban megverhesse. Mikor hátrálni kezdtek, ostoroztatta és sarkantyuztatta a lovakat, hogy az ellenségnek kétsége se legyen menekülésök valódi voltá-

ról, s mikor a parasztok és a kozákok ezt látták, megbomlottak a soraik és rendetlen összevisszasságban iramodtak a lengyelek után.

Akkor aztán hirtelen visszafordult a herceg s oly rettenetes rohammal zudult üldözőire egész lovasságával, hogy azok meg sem kísérelték az ellentállást. Visszaszorította őket keresztül a hidakon, az árkon, egész a szekértáborig. Irgalmatlanul pusztított soraikban, a nap hőse azonban a fiatal gyerkőc, a tizenhatéves Aksak volt, aki elsőnek esapott alá az ellenségre, irtózatosszerűlébe ejtve az elbizakodott kozákokat. Azonban a herceg is csak ilyen kipróbált, rettenthetetlen katonákkal viharta meg ezt a csatát, győngébb emberekkel valósgos menekülésre fordulhatt volna a színellet hátrálás. Meg is volt a jutalmuk érte: Krsywonost teljesen tönkrevérték.

Minden ágyuja a kezükbe esett, rengeteg sok zászló, közöttük több királyi lobogó is, amelyet a kozákok Korsun mellett ejtettek zsákmányul. Ha a Kosyecki gyalogosi és a Wurzel tüzérsége lépést tarthatott volna a lovassággal, a fsekértábori is szétverték volna. Így azonban besötétedett, mire odaérték, s a homályban már messzire futottak a lázadók. A szekerek fele mégis a győztesek kezébe jutott és bennök rengeteg sok fegyver és élelmiszer.

A parasztok már kétszer is megtámadták Krsywonost, hogy megköttözzék s a hercegnek kiadják, s csak azzal az esküvessel mánthette meg életét a dühötől tajtékozó vezér, hogy azonnal visszavezeti őket Chmielnickijhez. Akkor aztán futásnak eredtek és meg sem álltak, míg megtizedelten, kétségbeesetten Mahnovkába nem érkeztek.

Chmielnickij az első perc dühében megparancsolta, hogy odaláncolják egy ágyuhoz. Később aztán megbánta a cselekedetét. Hiszen a szerencsétlen Krsywonos árszatotta el vérel Wolhyniát, ő vette be Polomnát, ő küldött sok ezer nemest a másvilágra, s győzedelmeskedett mindenütt és mindenkin, amíg csak Jerámiással nem hozta őt össze a végzete. Erdemeiért végre

is megszánta őt, eloldotta az ágyu mellől, visszahelyezte vezéri méltóságába és Podoliába küldötte, hogy ott éljön és pusztítson.

A herceg pedig nyugalmat és pihenést hirtetett seregének, melyet szintén megviselt az utolsó küzdelem. Különösen sokan estek el a lovasságból, amikor a szekértábor ostromolták, amelyben halálmegevetéssel harcoltak a kozákok. Ötszáz derék vitéz lelto ott halálát. Mokrsyoki kapitány súlyos sebet kapott, bele is halt nem sokára, Kuselt golyó találta, de nem veszedelmes. Polanovski és a fiatal Aksak sem kerültek ki ép bőrről a küzdelemből, sőt Sagloba, aki lassan mégis csak megszokta a tolongást és bátran verekedett, két esáhadarótól is kapott sajnó emlékeket. Fájta a csontjai, nem tudott mozdulni s félholtan hevert a Skrzetuski szekérében.

A végzet így megváltoztatta tervöket, nem mehettek egyelőre Barba, mert Skrzetuskit néhány századdal Saslawba küldötte a herceg, hogy ott lecsillapítsa, ha kell, szétverje a lázongó parasztokat. A lovag megállta, hogy egy szóval sem említette a herceg előtt tervét, s öt napon át tüzzel-vassal pusztított a fölkelők között.

Az ő emberei is csakhamar kimerültek, a szakadatlan harcok, a hosszú utak, az éjjeli virrasztás és az örökös résenlét levette őket lábaikról, elhatározta tehát, hogy visszatér a herceghez, aki most Tarnopolba vonult. Utjuk előfésztjén a Honor melletti Suhorsyneében ütött tábor, legényeit a faluban szállásolta el, maga pedig a legszélső viskóban húzódott meg.

A fáradalmak annyira elcsigázták, hogy nyomban elaludt, s egész éjszaka nem ébredett föl. De nyugtalan volt az álma.

Zavaros, ködös képek vonultak el a szeme előtt. Mintha Lubnieben lett volna, mintha el se mozdult volna kis szobájából. Láttá Rzenziant, aki szokása szerint a ruháit tisztogatta, az ura ébredésére várakozva.

(Folytatása következik.)

puha kalapot viselt fekete szalaggal. A cambridgei herceg alacsony barna kalapban, a yorki herceg puha fekete kalapban. Soltykow herceg pedig fehér szalma-kalapban jelent meg. Ez a demonstráció végleg kiirtja a cilinderek kötelese divatját. Nemrég a fiatal Earl of Roseberry is azzal tüntetett hogy az Epsom-College versenyein a díjakat szürke ruhában és szalma-kalapban osztotta ki a győzteseknek, amin fölülte osadókötözök a megjelent urak, akik valamennyien fekete ruhában és magas kalapban izdadtak.

Fizika a tűzhely körül. A legszükségesebb dolgok egyike a konyhában, — írja egy orvos, — a hőmérő, hogy az ételek hőfokát lemérhessük, mert rendszerint nagyon is forróan költjük el az ételeket, ami az egészségre káros. Sőt egyes esetekben halált is okozhat. Nyelvünk és nyelvünk idővel eltompul és érzéketlenné válik és a forró ételek a gyomorban sok bajt okoznak. Különösen az olyan házban, ahol gyermekek is vannak, szükséges nagyon a hőmérő. Ezeknél nagyon kell vigyázni az étel hőfokára. Egészen kis gyermekek csak 28 fokos tejet ihatnak, később emelkedhetik a tej hőfoka egészen 30 fokig. Felnevelésnél a leves legelőbb 36—38 fok, kávé, tej, csokoládé legelőbb 28 fok meleg legyen, sör sohasem legyen hidegebb mint 9, víz 8—10 fok Reaumur. Ez ellen a szabály ellen gyakran vétnek. Az ételek párologva kerülnek az asztalra, a gyermekek nekiesnek és egészségükkel fizetnek anyjuk gondatlanságáért. A sok rossz fogat és a gyomor elpetyhődését a forró étel okozza. Hőmérőt tegyünk tehát a konyhába, hogy megmérhessük az ételek hőfokát, mielőtt az asztalra kerülnek.

Uj gyufa. A Természettudományi Közöny közlése szerint a közönséges fosztornak a gyújtógyártásban való alkalmazása minden vigyázat mellett is nagy veszélyt jár s a munkások egészségét is szeretőit veszélyezteteti; ismeretes ugyanis, hogy a fosztorforgó alattomosan ható gyilkos mérég. A sárga fosztoroknak valamely kevésbé veszedelmes gyutónanyaggal való helyettesítését célozó nagyszámu s jellemény jutama való biztosító pályázati hirdetés egyike sem vezetett célhoz; csak a legújabb időben sikerült végre a francia állami gyújtógyárakat két mérnökének. — Sevestre és Cahen a nevük, — a munkások egészségét annyira veszélyeztető fosztor a veszélyesnek aig mondható készítménnyel helyettesíteni. Ez az anyag közönséges hőmérsékleten nem párolog s csak 142 fokon olvad meg, holott a közönséges fosztor már 45 fokon megolvad. Ezekben kívül állítólag annyira kevésbé mérgező hatású, hogy belőle a tengeri nyulak 0.03 grammnyi napi adagolást minden karos utókövetkezmények nélkül elbírték, holott a közönséges fosztornak már 0.003 grammnyi, tehát az előbbinek tízszer kisebb mennyisége is megöli a tengeri nyulát. Igen természetes, hogy az új gyújtóval eleje volna véve annak a visszaéléseknek, mely a nép között a fosztoros gyújtóknak új irányban való felhasználásával annyira el van terjedve. Több francia állami gyár (Marseille, Aix, Aubervilliers stb.) már ezt az új gyújtót állítja elő, mely hivatva van arra, hogy a régi gyártmányú fosztor-gyújtót kiszorítsa s ezzel egyidejűleg a fosztor-nekrózis határtalan kímáinak is remélhetőleg végét szakítsa.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Az aranyárkelet pótlóka. A vámmilletékeknek ezúttal történő fizetésénél vagy biztosításánál a törvény értelmében szedendő aranyárkelet-pótlékot december 19-ig százalékban állapították meg.

A szombathelyi öngyilkosság után. Szombathelyről jelentik, hogy a Mayer és fia szombathelyi gépgyár-cég hitelezői ma értekezletet tartottak a Sabaria-szálloda nagytermében. Összesen 1,080,000 korona erejéig érdekelt cégek jelentek meg és csak 300,000 korona erejéig érdekelt hitelezők maradtak az értekezletől távol. A bemutatott mérleg a következő összegeket tüntet fel: Aktívák készpénz 8506 korona 50 fillér, árukészlet 153,744 korona 51 fillér. gyárberendezés 241,523 korona 34 fillér, elkészített áruk 257,097 korona 60 fillér, nyílt könyvkövetelések a benajtatlanok leszámításá után 290,850 korona 76 fillér még be nem folyt utánvételei küldemények 1333 korona 50 fillér, váltótárcsa 33,564 korona 09 fillér, különféle beüzemeltetések 8100 korona 10 fillér az Osztrák-Magyar-Banknál gőrkövetelés 3565 korona 94 fillér, értékpapírok 30,000 korona. ingatlanok (gyárépület, bérházak és földművek) 280,000 korona, az aktívák összege 2,081,832 korona 32 fillér. Ennek ellenében a passzív 1,292,625 korona 23 fillér. Ezerint 789,207 korona 9 fillér tiszta vagyon mutatkozott. A jelen volt hitelezők 1901. február 15-ig moratoriumot adtak, egyúttal bizottságot választottak, melynek feladata lesz az üzemet a meglévő készpénz-készlettel folytatni és a távollevő hitelezőket felszólítani, hogy a moratoriumhoz csatlakozzanak.

A newyorki tőzsdéről. A mai értéktőzsde állandó irányzattal nyílt meg. Ujabb aranykiviteli üzletkötések hiánya arra készítette a spekulációt, hogy megkísérelje az árfolyamok lecsökkentését, ami azonban nem sikerült. Egyes tranzkontinentális vasutak gyöngérek voltak arra a hírre, hogy a nyugati államok kormányzóai a Northern Securities Company ellen irányuló törvényhozási intézkedéseket terveznek. People-gázrészvényekben nagy eladások történtek, ami áresést vont maga után. Az utolsó órában a forgalom szabálytalan volt. A részvényforgalom 650,000 darab.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága folyó évi november hó 18-án 565,600 koronát szelvitett be mint pénztári fölösleget a magyar kir. központi állam-pénztárba. A folyó évi beszámítás összege 34,769,244 koronát tesz ki.

Fizetési képtelenségek. A bécsi Créditoren-Verein aközvetkző fizetési képtelenségeket jelenti: Wellesz J. kereskedő Gyulaféhvár, Rothmann Márkus cipőkereskedő Bártfa, Juritsch A. kereskedő Teulenbach Köhler Emil könyvkötő Prága, Horowitz Feimel kereskedő Drohobycz, Kintner Károly kereskedő Prága, Mareesch János kereskedő Pribyslan, Kreinigg kereskedő Sacsensfeld.

Szeszarak. A kontingens nyerszesz ára Budapestben pénzben 42.— korona. áruban 42.50 korona. Bécsben a nyerszesz ára 37.20 korona pénzben 37.40 korona áruban.

Szarvasmarhavasár. (A budapesti marhavasárr-téri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 612 darab, magyar tehén 273 darab, szériai ökrök — darab, szériai tehén — db, boszniai ökrök — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 97 drb, bika 73 darab, összesen 1065 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizalmi való ökrök 22 darab, fejős tehén 179 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig; vágómarhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 60.— K-tól 63.— K-ig, kivételesen — K., 100 kilónként élő súlyban, középminőségű 54.— K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 48 K-tól 52 K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 46 K-tól 52.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 48 K-tól 52 K-ig. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 60 K-tól 63.— K-ig, kivételesen — K-ig, középminőségű 50 K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 44 K-tól 45 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 44 K-tól 50.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 38.— K-tól 42.— K-ig. Bika jobb minőségű 44 K-tól 50.— K-ig, kivételesen 34.— K-ig, silányabb minőségű 36.— K-tól 42.— K-ig. Bivaly 28 K-tól 40 K-ig, kivételesen 44.— K-ig. Magyar tehén 36.— K-tól 50.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 46.— K-tól 50.— K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilónként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű — K-tól — K-ig, métermásánként, kivételesen — K-tól — K-ig páronként, közép minőségű — K-tól — K-ig 100 kilónként — K-tól — K-ig páronként, silányabb minőség — K-tól — K-ig 100 kilónként, — K-tól — K-ig páronként. Hizalmi való ökrök tehér 100 kg-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén keresztzetű szines 150 K-tól 220 K-ig darabonként, bonyhádi faj 230 K-tól 330 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig, igás bivaly — K-tól — K-ig páronként. Miután a szerb konzumvásáron e héten ismét mintegy 2000 darab jó minőségű marhát árnyalv igen olcsó árakon eladták, dacára a mai csekély felhajtásnak, aremelkedés még sem észlelhető. Hogy az elsőrendű ökröknek jelzett áránál ilyen alacsony árakat jegyeztek, annak oka abban rejlik, hogy ezek minőségére nézve gyengébbek voltak. A brucki huskonzervgyár bevásárlásánál nvomott árakon ma megkezdte, melyet 3—4 hetivásáron, hetenként 300—400 darabot még bevásárolnak; a jármos ökrök-üzlet pang. Fejős tehenekre a vásár lamhább volt.

Borjavasár. 1901. évi november hó 21-én. (A budapesti marhavasárr-téri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belüldi élő borjú 489 drb, leölt borjú — db, bécsi borjú — db — db., növendékmárha 45 darab, bárány élő 60 darab, élő bárány — darab. Árjegyzések. — Belüldi leölt borjú I. rendű 80—88 l-ig, kivételesen 90 —, II. rendű 60—78 l-ig, 1 kilónként leölt borjú I. r. — l-ig II. r. — l-től l-ig, kivét — l. kilónként levonás nélkül. Rugott borjúkért 32—44 l-ig. Növendék marha — l-től — l-ig I. r. 55—62 l-ig, középminőségű 43—52 l-ig, alárendelt 36—44 l-ig, 1 kilónként, Bárány élő 10—15 k., leölt bárány — K. kivételesen ár — k-ig páronként. — Változatlan árak mellett az irányzat is változatlanul lanya volt. Mintegy 600 darab borjú eladtat.

Budapesti sertés-konzumvásár. A terenyvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-tóvárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1901. évi november 21-én. Készlet 559 darab. Erkezett 1333 darab. Összesen 1897 darab. Eladatok 1300 darab. Maradt 597 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 74—84 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 74—86 koronáig, 320—380 kigr. súlyban 78—86 K-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 78—84 koronáig. Miac 72—76 korona. Az irányzat lanya.

Bécsi juhvasár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvasáron a felhajtás 257 drb juh volt. Lanya irányzat mellett a múlt heti árak tartottak. Több juhot Párisba hajtottak. Arak kgkint: kiviteli juh 40—44 fillér, kivételesen — fillér, anyajuh 12—24 korona páronként.

Bécsi szarvasmarhavasár, nov. 21. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhozta: 3516 drb borjut, 4382 drb élő sertést, 2317 darab levágott sertést, 622 levágott juhot, 245 darab bárányt.

A borjavasáron a kereslet kicsiny volt, az árak 4—5 fillérrel estek.

Eladási árak: Levágott borjú 68—88 fillér, elsőrendű 90—114 fillér, legeleje 116—120 fillér élő borjú — fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 60—80 fillér, kivételesen — l. levágott nehéz sertés 90—104 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 76—92 fillér, elsőrendű süldő 80—100 l. élő juh — l., levágott uh 40—80 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér kilogrammonként. Bárány 10—24 korona páronként.

A 23-iki vásárra 400 darab szerb marhát jelentettek be.

A budapesti gabonátőzsde.

Budapest, november 21.

Lanya irányzat mellett 10,000 métermázsza buza került a forgalomba változatlan árak mellett.

Más gabonaművekben csekély volt a forgalom és az árak nem változtak.

Eladatok:

Buza. Tiszavideki: 500 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 70 —, 100 mm. 79 k. 8 K. 62 1/2 l., 100 mm. 79 k. 8 K. 65 l., 150 mm. 78 k. 8 K. 60 l., 100 mm. 78 k. 8 K. 57 1/2 f., 850 mm. 78 k. 8 K. 55 l., 800 mm. 70 k. 8 K. 55 l. 6 buza, 100 mm. 78 1/2 k. 8 K. 60 f., 100 mm. 77 1/2 k. 8 K. 45 f., 150 mm. 78 1/2 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 76 k. 8 K. 40 f.

Fehérmegyei: 800 mm. 75 k. 8 K. 35 f.

Bécsiek: 100 mm. 78 k. 8 K. 65 f.

Pestmegyei: 550 mm. 79 k. 8 K. 75 f., 100 mm. 78 1/2 k. 8 K. 52 1/2 l., 100 mm. 77 k. 8 K. 30 l., 180 mm. 74 1/2 k. 7 K. 90 l., 150 mm. 74 k. 8 K. 22 1/2 f., 100 mm. 72 k. 7 K. 10 f.

Apátini: 2800 mm. 78 k. 8 K. 30 f., decemberi szállításra.

Dunai: 1800 mm. 72 k. 7 K. 70 f.

Mna három hónapra.

Rosz: 100 mm. 7 K. 05 f., 200 mm. 7 K. — f.

Arpa: 200 mm. 6 K. — f.

Keszépfizetés mellett.

A készáru hivatalos egyezése a budapesti áru-és értéktőzsde s okakis szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

Table with columns: B u z a, Kiló, 100 gramm, 50 gramm, 25 gramm, 12 gramm. Rows include Tiszavideki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bécsiek, Dunai, Bácska.

Table with columns: Egyéb gabonafélék, Kiló, 100 gramm, 50 gramm. Rows include Rosz, Arpa, Zab, Tengeri, Repece, Köles.

A határidőszűlet folyamán a következő kötések történtek:

Table with columns: Dátum, Ár. Rows include Áprilisi buza 1902, Áprilisi rozs 1902, Áprilisi zab 1902, Májusi tengeri 1902, Augusztusi reepe 1902.

Deli egy orakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with columns: Dátum, Ár. Rows include Áprilisi buza 1902, Áprilisi rozs 1902, Áprilisi zab 1902, Májusi tengeri 1902, Augusztusi reepe 1902.

Délután fél 5 órakor zárul:

Table with columns: Dátum, Ár. Rows include Buza áprilisa 1902, Áprilisi rozs 1902, Áprilisi zab 1902, Májusi tengeri 1902, Augusztusi reepe 1902.

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde szilárd volt, végül némileg nyugodtabb lett a hangulat s a vezető értékek árai lemorzsolódtak.

A helyi piac tartott irányzatot tart élénk.

A déli tőzsde némi változás után alacsonyabb Berlinre olesőbb árakat hozott felszínre.

A helyi piac változatlan.

A valutapiac gyengébb volt.

Az előtözsde: szilárd. Kötötték: Magyar hitelrészvény 643.50-644.75. Osztrák hitelrészvény 631.25-633.50. Államvasutak 625.-626.-. Jelzálogbank 451.-452.-. Rimamurányi 434.-435.50. Közúti vasut 572.-573.25. Városi vasut 291.50 korona.

A déli tözsde: gyengébb. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 643.75-.-. Osztrák hitelrészvény 631.-632.25. Államvasutak 624.75-625.50. Jelzálogbank 451.-451.50. Leszámtolóbank 415.-415.50. Rimamurányi 433.50-434.50. Közúti vasut 571.-572.- korona.

Torgalomba került tovább: Kereskedelmi bank 2403.-.-. Magyar aszalt 188.-.-. Salgótarjáni 529.-534.-. Városi vasut 280.-280.50 korona.

Utótözsde. A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 630.-. Magyar hitelrészvény 644.-. Leszámtoló 415.-. Rimamurányi vasmű 433.-. Osztrák-Magyar államvasút részvény 625.-. Közúti vasut 570.-. Villamos vasut 279.-. korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonzeri hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 41.-48.- korona, vörös aprószemű 39.-43.- korona, vörös erdélyi -.-. korona, vörös búnsági -.-. korona, középszemű 45.-47.- korona, nagyszemű 48.-52.- korona. Disznózsír: budapesti 51.-51.50 korona, vidéki -.-. korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki -.-. korona, városi 4 darabos 44.-44.50 korona, 3 darabos 45.50-46.- korona, lüsstölt -.-. korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50-15.- korona 120 darabos -.-. korona, 100 darabos 15.50-16.- korona, 85 darabos 16.-16.75 korona, azonnali szállításra, szerbiai szokás szerinti minőség 14.50-15.- korona, 100 darabos 15.50-16.- korona, 85 darabos 16.-16.25 korona. Szilva: szlovéniai -.-. korona, szerbiai 17.-17.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonátözsde.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló telefon-jelentése) A külföldi javult árfolyamjelenségek sem élénkebb tevékenységet, sem az irányzat javulását nem voltak képesek előidézni, csak éppen tengeri volt eleinte a magasabb newyorki jegyzésekre szilárdabbn, de később elvesztette ezt az emelkedést, mert a többi cikkek irányzata a közben nyomasztóvá lett üzletlenség hatása alatt lanyhává vált. Buza 2, rozs 1,

zab 4 fillérrel hanyatlott. Kötötték: Buza tavaszra 8.81-8.79, rozs tavaszra 7.62, zab tavaszra 7.99-7.88, tengeri május-juniusra 5.86-5.87-5.88 korona. Zárlatok maradtak: Buza tavaszra 8.78, rozs tavaszra 7.60-7.61, tengeri május-juniusra 5.80-81 korona.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsden ma győne volt a hangulat, A déli tözsde valamivel jobb volt. Zárlat esőndes, hanyatlott.

Bécs, november 21. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjárdék 118.05, Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 145.50, Magyar vasúti kölcsön ezüsten 100.50, Magyar keleti vasúti állami kötvény 118.75, Magyar leszámtoló- és pénzváltóbank -.-. Rimamurányi vasműrészvény 423.-. Magyar koronajárdék 92.15, 4%-os Magyar földtenger. kötvény 92.80, Magyar hitelbank részvény 839.50, Magyar nyeremény kölcsön sorsjegye 174.50, Kassa-oderbergi vasúti részvény -.-. Magyar kereskedelmi bank 24.04, Magyar cukoripar 1870.-.

Bécs, november 21. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3%-os papírjárdék 99.-, 4%-os osztr. aranyjárdék 118.60, 1860-os sorsjegye 139.75, Osztrák hitelsorsjegye 402.-, Angol-osztrák bank 260.50, Bécsi bankjegyesület 423.-, Osztrák-magyar bank 1615.-, Déli vasút 61.50, Dunagőzhajózási részvény 763.-, Dohányrészvény 278.-, Császári és királyi arany 113.2, Német bankváltók 117.15, 4 2/3%-os ezüst járadék 98.90, Osztrák koronajárdék 95.50, 1864-ki sorsjegye 222.50, Osztrák hitelintézeti részvény 630.25, Unionbank 518.-, Osztrák Lántherbank 395.60, Osztrák-magyar államvasut 625.50, Elbavölgyi vasut 467.50, Alpesi bányászati részvény 358.50, 20 irank arany 19.06, Londoni váltóór 239.60 Bécsi Tramway Lít B. 241.75, Bécsi. Tramway Lít A. 246.75 Lipót kobó 320.- Az irányzat gyengült.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése). A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 630.25, Magyar hitelrészvény 640.-, Angol-Osztrák bank 261.-, Bécsi bankjegyesület 423.50, Union bank 519.-, Lántherbank 396.-, Osztrák-magyar államvasut részvény 625.25, Déli vasút 61.50, Elbavölgyi vasut 468.-, Északi-nyugati vasut részvény 463.-, Dohányrészvény 278.50, Rimamurányi vasmű 433.-, Alpesi bányászati részvény 358.50, Májusi járadék 99.- Magyar korona járadék 93.15, Török sorsjegyek 96.25, Német birodalmi márka 117.25, Napoleon d'or 18.06.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, november 21. (Zsebesi tudósítás.) A tegnapi külföldi tözsdek nyomán a berlini tözsde is jó irányzattal nyílt meg. Bankok fedezésekre javultak. Osztrák papírok Bécsre emelkedtek, mert ott kedvezően hatott a parlamenti helyzet állítólagos tisztázódása. Bányártekekben eleinte nem igen volt kereslet, de azért jó tartottak magukat, különösen dortmundiak, arra a hírre, hogy a Hansemann Adolf-féle aknát bányászásra alkalmatlak át. Vasutak el vannak hanyagolva. A második félidőben bankok nyugodtak, bochumi és Laura-részvények élénkek. Magánkamatlab 2 3/4%.

Berlin, november 21. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék 99.25, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.30, Elbavölgyi vasut 93.50, Magyar koronajárdék 92.-, Osztrák-magyar államvasut 134.25, Kassa-oderbergi vasut -.-, Bécsi váltóór 85.25, Magyar vasut beruházási kölcsön 102.60, Alpesi bányászati részvény -.-, Disconto-Commandit 175.90, Általános villamosági Edison 179.-, Geisenkirchoni 164.50, Laura-kobó 184.-, 4 2/3%-os ezüstjárdék 99.10, 4%-os magyar aranyjárdék 99.75, Osztrák hitelrészvény 169.-, Déli vasut 16.-, Károlyi Lajos vasut -.-, Orosz bankjegyek 216.50, 4%-os új orosz kölcsön 95.90, Török dohányrészvény -.-, Olasz járadék 99.75, Magyar hitelbank -.-, Dynamit Trust 152.-, Harpeni 162.40, Az irányzat szilárd.

Berlin, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának átvirta.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 99.75, Magyar koronajárdék 94.-, Osztrák hitelrészvény 198.90, Osztrák-magyar államvasut 134.10, Déli vasut 16.-, Északi-nyugati vasut 216.50 Elbavölgyi vasut -.-, Orosz bankjegyek készpénz -.-, Buschenthalrad -.-, Orosz bankjegyek -.-, (Ultimo, Lombard -.-).

Páris, november 21. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut 632.-, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.- Osztrák Lántherbank 498.-, 3%-os francia járadék 101.07, Ottomankbank 521.-, 3 1/2%-os francia járadék 101.15, Alpesi bányászati részvény -.-, Déli vasut -.-, 4%-os magyar aranyjárdék 102.10, Párisi bankrészvény 975.-, Olasz járadék 99.97, Francia törleszt. járadék 98.90, Osztrák földintézet részvény 12.17 Török dohányrészvény 298.-, Az irányzat gyenge.

Frankfurt, november 21. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék 99.-, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.25, Magyar koronajárdék 94.15, Osztrák-magyar bank -.-, Déli vasut 15.80, Elbavölgyi vasut 119.20, Londoni váltóór 240.22, Bécsi bankjegyesület 107.90, Villamos részvény 115.-, 3%-os magyar aranykölcsön 83.90, 4 2/3%-os ezüstjárdék 99.10, 4%-os magyar aranyjárdék 99.70, Osztrák hitelrészvény 199.30, Osztrák-magyar államvasut 134.30, Északi-nyugati vasut 115.90, Bécsi váltóór 852.66, Párisi váltóór 811.75, Unio bank -.-, Alpesi bányászati részvény 180.-, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának átvirta.) Árfolyamok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 198.90, Német bank 198.75, Disconto 175.60, Berlini kereskedelmi bank 138.-, Geisenkirchoni 184.40, Harpeni 161.50, Laura-kobó -.-, Olasz járadék -.-, Szilárd.

Hamburg, november 21. (Zárlat.) 4 2/3%-os ezüstjárdék 99.-, 1860. sorsjegye 140.50, Déli vasut 15.75, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.35, Osztrák hitelrészvény 198.80, Osztrák-magyar államvasut 134.50, Olasz járadék 99.50, 4%-os Magyar aranyjárdék 99.55, Az irányzat gyengébb.

Budapest-kőbányai sertés-kereskedelmi csarnok jelentése.

November 21. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára: 1. A Magyar elsőrendű: Öreg nehez (párónkint 400 kilogramm felüi súlyban) fillérg. Öreg közép (párónkint 300-340 kilogramm terjedő súlyban) fillérg. Fialat nehez (párónkint 320 kilogramm felüi súlyban) 93-95 fillérg. Fialat közép (párónkint 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 91-92 fillérg. Fialat könnyű (párónkint 250 kilogramm terjedő súly-

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem Csillag-hajonák kiváló szolgálatát tett nekem a ezért örömmel értesítem, hogy használatára által rövid idő alatt egy hatást éretem el, hogy minden ismerősem és barátomnak a legmegelőbb ajánlani fogom. Bécs, 1897. február 2-án. Sándorok, a cs. és kir. Burgtheater tagja.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem küldjön jó kenőcséből újból 2 tégelylyel. Gálmanné, főkönyv neje, Drezda, Bernhardstr. 1.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Küldjön alant címre ismét egy tégelyt hajonvesztő kenőcséből postautávitell. Gordler Camilla, lábornok neje, Graz, Kacziánegasse 11.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem postafordultával egy tégelyt kitűnő hajkenőcséből küldeni. Mellenich Vilma grófnő, Ruben-kasztély, Meran mellett.

Igen tisztelt Csillag Anna urnőnek. Kérem részemre még egy tégelyt jó kenőcséből küldeni. Az eddigi eredményem igen meg vagyok elégedve. Máté Etelka, körvényszerű elnök neje, Tomaszvár.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem postautávitell egy doboz csodálatos kenőcséből küldeni. Dr. Zepoll A., fűrdőorvos, Ernődorff, Szilézia.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem híres kenőcséből ismét egy tégelylyel postautávitell mellett küldeni. Gróf Széchényi, Marcell, Somoogy.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem híres hajkenőcséből ajánlott küldésé újbol egy tégelyt. Kilmannog gróf, Rómániz uradalom.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem jó kenőcséből egy tégelyt utávitell küldeni, mindig meg vagyok vele elégedve. Dorn Anna, Gross-bahnd, gr. Kofe Bahn.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem postautávitell 2 tégelyt hajkenőcséből küldeni. Meg vagyok lepve a kenőcs gyors és jó hatásával. Hajam az utóbbi időben bántalmatlan nőtt a szoknyáim mindentől el bajt keltezik. Kenőcsöt mindenkinek a legmegelőbb ajánlom. Zedwitz E. W. grófnő, Unter-Neuburg bei Asch, Böhmén.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem egy tégelyt kitűnő kenőcséből postautávitell küldeni. Német-Ujvár. Sommer M.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem Kilmannog grófnő 6 excellenciájának Bécs, Herengasse 2, ismét 3 tégelyt hajonvesztő kenőcséből 2 tégelyt küldeni, miután az igen hatásosnak bizonyult. Tisztelettel. Pictel Irma, 6 excellenciája komornája.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem postafordultával 6 tégelyt kitűnő hajkenőcséből alant címre postautávitell küldeni. Gavrilov-Kurenog grófnő, Graz, Gleichenberg-kasztély.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Ö excellenciájú Szegény-Marich osztrák-magyar nagykövete neje megbízásából kérem egy tégelyt kitűnő kenőcséből küldeni. Ö excellenciájú igen elismeréssel nyilatkozott az ön kenőcsének kiváló hatásáról a ezért fogadja köszönetét. Kiváló Tisztelettel. Giese Frieda, 6 excellenciája komornája.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérjük négy tégelyt kitűnő kenőcséből küldeni. A cs. és kir. osztrák-magyar konzulátus.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem postafordultával híres hajkenőcséből 2 tégelyt postautávitell küldeni, használati utasításal együtt. Tisztelettel. Godrinsky Leó, Jorvatan, Galizia.

Mme Csillag Anna. Kérem címemre egy tégelyt, postautávitell mellett, küldeni. Tisztelettel. Radnasky Emília, 6 hűgése Hohenlohe hűgő komornája. Chateau de Roncy.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem kitűnő hajkenőcséből ismét egy tégelyt címemre küldeni. Carolath hercegnő, Cöthen (Anhalt).

Csillag Anna urnőnek. Küldjön híres kenőcséből egy tégelyt címemre. Rinaldini Rosa bárónő, Trieste, Piazza Stazione 4.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Híres hajkenőcséből kérek még egy tégelyt. Couray Felix gróf, Bécs.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérek postautávitell 2 tégelyt kitűnő hajkenőcséből. Gróf Eszterházy Imre, Bakony-Szt.-László.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Legyen szives kitűnően bevált kenőcséből 3 tégelyt küldeni. Ebersteinl Gieraldi Jak, Trieste.

En Csillag Anna

185 cm. hosszú Loreley-hajamat az általam fiktalált hajkenőcs 14 hónapig használatára után nyertem. Ezen kenőcs a legjobb szer a haj ápolására, a haj növekedésnek előmozdítására, a hajjalat erősítésére, melyet eddig elismertek. Uraknál erős szakállnövekedést segít elő a már rövid használat után egy a haj, mint szakállnak természetes fényt és tömörséget kölcsönöz az emberi kor legvégsőbb határáig.

Egy tégely ára 1, 2, 3 és 5 frt. Postai szétküldés naponta az üszeg előzetes beküldése vagy utávitell mellett az egész világba a gyárból, hova a rendelések intéződök.

Csillag Anna BÉCS, I., Seilergasse 5. BERLIN, Friedrichstrasse 56.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Ajánlás folytán folyó hó elején vettem kegyednél egy tégelyt hajkenőcsöt. A kenőcsnek köszönhetem, hogy hajhullásom megszűnt. Kérem az ön, valamint barátom részére 3 tégelyt hajkenőcsöt küldeni postautávitell. Tisztelettel. Winkler Josefina, Kremz, Ob. Landstrasse 1. i. i.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Ma délelben készbeszéltem a rendel 400pót és midőn azért köszönetet mondok, meg vagyok győződve, hogy az oly jó, mint a melyeknek barátom ajánlotta. Melőkezen küldök 15 Hrt. Kitűnő tisztelettel. Eghorn Berta, Giugliata 2, Villa Pueli, Florenz.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Van szerencsem értesíteni, hogy a küldött kenőcsöt megkaptam, fogadja érte köszönetem. A kenőcs kiváló hatása egész boldogul teszi engem, mert hajnövekedés most épp oly dus, mint annakelőtte. Midőn ismételen köszönetem fejezem ki, kérem az alant címre ajánlatom folytán, egy tégelyt hajonvesztő-kenőcséből küldeni. Wradlawsky Teréz urhölgynek, szolnau 9. sz., Leobersdorff mellett. Dinzer Mária, Bösenhely.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem részemre postautávitell egy tégelyt hajonvesztő-kenőcsöt a már velem minőségben küldeni. Hohenlohe hercegnő szül. Heim hercegnő, Alt-Aussch.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHAZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

A b o r.

Paraszt-vígjáték 3 felvonásban. Irta Gárdonyi Géza.

Személyek:

Baracs Imre	Gyones Eszter	Garó L.
Maty	Rózsahegy Gőre Gábor	Ujházi
Baracsné	Alsóegyh Győre Gábor	Visvári
Szunnyogné	Györgyné Durbiné	Visvári
Rózi	Liget Kácsa	Faludi
Mihály	Gabányi Bige	Narcisz

Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

New-York szépe.

Operette 2 felvonásban, 6 képben. Irta Hugh Morton. Fordította Salgó Ernő és Makai Emil. Zenéjét szerzte Gustave Kerker.

Kezdeté 7 1/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

Réjane asszony felléptével.

Sapho.

Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

Milliók a hó alatt.

Regényes színmű 5 képben. D. Ch. Murray regényéből írta Francis Barlington. Magyarra átdolgozta Bálint Dezső.

Személyek:

Briggs	Szirmai Gay	Kovács M.
Harding	Horváth Cunningham	Delli
Edith	Bojár Davis	Ujvári
Tomkins	Szabó Kata	Kápolnai
Saylor	Tollagi Broke	Szerdahelyi

Kezdeté 7 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

Magyar Lant.

Irta Kőrösi Henrik. Zenéjét szerzte Stojanovits Jenő.

Kezdeté 7 1/2 órákor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. november hó 22-én.

A sevillai borbély.

Vig opera 2 felvonásban. Zenéjét szerzte Rossini.

Személyek:

Almaviva	Gábor Fígáro	Mihályi
Bartolo	Hegedüs Bortha	Várent
Rosina	Payer Fiorillo	Dálnoki
Basilio	Kornai Örtiszt	Noy B.

Kezdeté 7 órákor.

Somossy-Mulató

Király-utca 71. sz.

December hó 1-én nyílik meg!

Folies Moderne

Kerepesi-út 63. szám.

11 órákor

Pinkász & Comp.

Német boház. Irta: Tauffstein Louis.

11/10 órákor

UJ! PLAGIUM. UJ!

Bohóság. Irta Plagizator. Zenéje Copott.

Előadások kezdete 8 1/2 órákor.

A téllertben 12 órától ifj. Munczi hangverseny.

80 mintaszoba földalatti látható.

Szalón-, háló-, ebédlő-, leány- és uriszoba

BUTOR

Szeccsantó, barokk, angol, empir- és német stílusban nálunk kint is minőségben, megelégedő nagy választékban legelőszobában kaphatók. Vidéki rendelvények vásárlásán és rakodásokban szívesen megajánlja biztosított szállítást.

SZABÓ FERENC és TÁRSA

Budapest, Kerepesi-út 12. szám, a Sip-utca sarkán. Árjegyzék 1 korona beiktatása ellenében kapható.

Felöltő és télikabátok.

Télikabátok 16 frt, Télinadrág 6 frt, Téli öltönyök 18 frt, minden tiszta gyapjából Rothberger Jakabnál, cs. és kir. udv. szállító Budapest, Váci-utca 6.

Ruhák becszereltetnek.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

Ujabb rendelkezésig:

8 óra 30 p. Bors Boriska

a szép orosz nő.

8.50

Mariot

német kórikus.

9.10

Eugenie Martens

németkői szobret.

10.05

Tarka Szinpad.

11.10

Heloisa Titcomb

délamerikai táncosnő.

11.30

Miss Diana

1886 és táncosnő, Budapestben egészen új effektusokkal.

Az előadás 8 órákor kezdődik.

TELEFON: 16-11.

Általános árjegyzék vidékre ingyen.

Másodpernyi pontoságu óra az

„Omega” acél nyitott 30 kor.

„Omega” ezüst nyitott 44 „

„Omega” ezüst dupla 49 „

„Omega” arany nyitott 250 „

Ritter Testvérek

órák és óraszerek

BUDAPEST, V., Marokói-u. 4.

Villany és légszesz

csillárok,

légszesz-kályhák,

légszesz-fűzők

legnagyobb választék,

legelőszobák árak

Pollák Ferenc

Budapest, Teréz-kört 3. sz.

(Kerepesi-utca sarkán.)

Telefon 13-26. ■ Telefon 13-26. ■

Nékioldzhetlen

minden háztartásban a

Képes Budapesti

Szakácskönyv.

St.-Hilaire Jozefa és mások nyomán szerkesztette

Zemplényi Szabó Antónia.

Függelék: A magyar

gazdasszony házi-

kincstára. Hatodik, 4

színezett képpel, 58 fa-

színezettel és számos ki-

váló magyar étellel bővi-

tett kiadás. Ára füve 3

kor. 60 fillér, köve 4 kor.,

diszkótésben 4 kor. 80 fill.

A szakácsművészetnek

legkimerítőbb és legmeg-

bízhatóbb kézikönyve ez,

mely különös tekintettel

van a magyar közéletre s a

legkülönbözőbb magyar

nemzeti ételre, az

egyes vidékek kedvelt

speciálitásainak pontos és

hű ismertetését is felöleli.

Nagyon becses a szakács-

könyvhöz csatolt „Házi

kincstár” is, amely kiter-

jed a háztartás minden

szükségletére. Megrendel-

hető: Lampel Róbert

(Wodianer F. és Fiai) cs.

és kir. udv. könyvkeres-

kedésében Budapest,

Andrássy-ut 21. sz.

CRÈME DE FANCHON

a 3 sziv véd-jeggyel.

Rögtön finomítás és szappaló arckrém. Legjobb a világon! Artalmatlan! Zsírtalan!

Egy nagy I. E. egy nagy I. E. Főraktár: „JURIS” gyógyszerár. Budapesti Központ. Václav 20 siller szőlő szőlő-észke utca 4. Frank.

Kapható mindenhol. Raktár: Török gyógyszer Budapest.

Zálogházból veszek cédulákat.

Eladok

13 intos ezüst evőkészle-

tet 12 személyre 140 frt, 6 sze-

mélyre 65 frtől kezdve és fel-

jebb. Mindenemlő finom ezüst

tárgyak brokák és francia

stílusban. Nagy rakár arany

férfi láncokból, masszív arany-

gyűrűk 6 forint 40 kr. arany

fércék 12 frt. arany női órák

9 frtől kezdve 12 darab masszív

evőkészlet 6 frt 50 kr.

Képes árjegyzéket bér-

mentve és ingyen.

Grünberger A. Béla

örökösöl

Budapest, Harisbazar.

Váci-utca 30. l. em. 23.

Magy. kir. Államvasutak

Igazgatóság.

Hirdetmény.

A kézbesíthető és

földes szállítmányok a vas-

utúti díjszabályzat 70. §-a

értelmében nyilvános ár-

verés útján d. e. 9 órákor

az alább felsorolt állomá-

sok teherárúraktáiraiban a

következő napokon kerül-

nek eladásra, melyhez a

t. közönség ezenel meg-

hívatik.

nov.

Pozsony --- 25.

Debrecen --- 25.

Békés-Csaba --- 25.

Győr --- 26.

Eszék --- 26.

Kassa --- 26.

N.-Várad --- 27.

Zágráb --- 27.

Bpest nyugoti --- 28.

Szatmár-Németi --- 28.

Budapest, 1901. novem-

ber havában.

Az igazgatóság

Csak készpénz-fizetés mellett.

UJ RENDSZER.

Vidéki megrende-
lések utánvétel mel-
lett eszközöztetnek.

A külföldi nagy áruházak mintájára rendkívül olcsó árak mellett nagy forgalmat akarván elérni, jelen **olcsó árjegyzékemet** a n. é. közönség szíves figyelmébe ajánlom.

FÉRFI-OSZTÁLY.

Legfinomabb 5-szörös gallér tucattja	4.- kor.
5 közelő	7.60
3 drb redős-ing Schroll-féle chiffonból	12.-
3 sima-ing	10.-
3 háló-ing színes díszszel	10.-
3 Croisé-nadrág színes övvel	10.-
6 francia batt. zsebkendő	4.-
1 meleg alsó-ing Jäger-féle rendszer	2.50
1 alsó-nadrág Jäger-féle rendszer	2.50
1 pár kötött téli-keztü 1.- kor., 1.50	2.-
1 „Nappa” bélelt bőrkeztü elszakíthatatlan	3.-
6 Meleg téli harisnya	6.-
Nyulszőr kemény és puha kalap rendk. jó min.	6.-
Legdivatosabb angol cylinder	16.-
Tiszta selyem kötött nyakkendő 10000 drb 4	1.-
Leguj. szabásu angol gummi-köppeny drapp színben	32.-
kék	40.-
Bekavédő kitűnő minőség drapp és fekete	2.50

NŐI-OSZTÁLY.

Jól mosható flanell blúz I. II. III. nagyság	3.50 kor.
Zsolnai Casan téli blúz	7.50
Tiszta selyem blúzok a legutolsó divat szerint minden színben I. II. III. nagyság	16.-
Selyem Joupon alsósoknya igen tartós minőség	13.50
6 drb francia battist zsebkendő	4.-
6 pár szintartó fekete harisnya	6.-
Ujdonság! Selyemkendő tollal díszítve mint színházi fejkötő és boinak használható minden színben (fehér, lila, kék, rózsaszín, fekete)	11.-
Selyemmel bélelt svéd keztü	3.60
„Chic” legújabb női kalap	7.50 11.-
Angol „Lady Plaid” Himalája gyapjából	11.-

Legdivatosabb színházi blúzok, díszes Jouponok, selyem harisnyák főraktára.

PÓSA VILMOS

ezelőtt LATZKOVITS A. és Társa

Budapest, VI., Andrássy-ut 3. sz.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett eszközöztetnek.

Meg nem felelő árak kúcsereztetnek.

Minden szó egyszeri beiktatása... napnapraile betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

APRÓHIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Lévelelbi tudakozására ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyegyet kell mellékelni.

Apró hirdetések... Budapest, péntek

Breuer nővérek... Teréz-körút 54. szám alatt.

Engelmann Mór... Győr városi tanácsa, IV. ker., Kávin-ter 2. szám.

Franke Pál... könyvkereskedése, V. ker. Csirny-féle palota.

Jambrikovits... Kereszt-ut 50. (Takaró-ker. áptli).

Eckstein Bernát... hirdetői iroda, V. ker. Fűrés-ut 4. szám.

Fischer J. D... hirdetői iroda, IV., Zabura-utca 7. szám.

Goldberger A. V... hirdetői iroda, IV., ker., Váci-utca 9. szám.

Haasenstein és Vogler... hirdetői iroda, V. ker., Dorottya-utca 9. szám.

Leopold Gyula... hirdetői iroda, VII., Erzsébet-körút 54. l. em.

Mezei Rudolf... hirdetői iroda, VII. ker., Károly-körút 9. sz.

Mezei Antal... hirdetői iroda, V. Gizi-utca (Hess-palota).

Schwarz József... hirdetői iroda, V. ker., Marokdi-utca 4. sz.

Tenczer Gyula... hirdetői iroda, IV. ker., Szerviz-ter 3. szám.

Sikráy Samu... hirdetői iroda, Budapest, Váci-körút 33.

Kernberg Rozália... dohányszövedése, VIII. ker., Múzeum-körút 13. sz.

Vilj. J. Nagel Ottó... könyvkereskedése, Múzeum-körút 13. sz. (Körmendy Sándor házában).

Bemetsék A. J... újságírója, Fehér-ter 3. szám.

Rehőczy Ilona... dohányszövedése, Andrássy-ut 48. szám.

Szabó Mór... dohányszövedése, IV., Kelemen-utca 14. szám.

Székelyi V. dohányszövedése, VIII. ker., Kerepest-ut 1. szám.

Schönwald Ferencné... könyvkereskedése, Ferenckörút 32. szám.

Toldi Lajos... könyvkereskedése, ker. Fő-utca 2. szám.

Gölgöbner Mór... könyvkereskedése, Buda II., Fő-utca 7. szám.

Deutsch Miksaé... Andrássy-ut 35.

Weitzenfeld Jakab... Károly-utca 1.

Zipser és König... könyvkereskedése, Andrássy-ut 4. szám.

Benda Józsefné... Andrássy-ut 36.

Automobil... gyártásához egy vagyonos úras...

Izr. tanárjelölt... kitűnő matematikai tudással...

Kétszöglet altsz. ügyes és intelligens ember...

Szakavatart... intelligens úras ember...

Fiatl. nős ember... keres azonnal beöltözve feltrá...

Német... gyermekeknek, ki a gyermekek...

A vadászatok... beállításra felhívom nagyobb...

Kertész... nagyon szerény feltételek mellett...

Nagyobb... mennyiségű szalma, széna és...

Franciaabonne... superieure, az angol nyelvet...

Franciaabonne... superieure, az angol nyelvet...

Német játszóársak... 12-15 évesek, 40 fill. elvétel...

Kínálát... kik találmaikra érdeklődnek...

Pénzkölcsön... havihatna katonai-szolgálat...

Minden alkalomra... Magyar, magyar és német...

Postához... Bp. szentjános-kereszt-i általános...

Angol, francia... tapasztalt nyelvtanár, kiváló...

Okl. tanító... ir. kitanúknak vizsgázott, órák...

Egy gépészke... és végzett pákáló gépjármű...

Intelligens... fiatal ember, minden barmly...

Okl. tanító... ir. kitanúknak vizsgázott, órák...

Egy gépészke... és végzett pákáló gépjármű...

Intelligens... fiatal ember, minden barmly...

Okl. tanító... ir. kitanúknak vizsgázott, órák...

Egy gépészke... és végzett pákáló gépjármű...

Intelligens... fiatal ember, minden barmly...

Okl. tanító... ir. kitanúknak vizsgázott, órák...

Egy gépészke... és végzett pákáló gépjármű...

Kütnő szabony... ajánlokot elegáns ruhák...

Egy kisasszony... ki más év óta van mint Vost...

Jófogalmu óra-... és kézes-élet Aradon, tisztelet...

Kályhámester... elvállal minden e szakmába...

Ügyes könyvelő... ki más harsabb ideig alkalmaz...

Hegedűkötés... Kítnő módosított tanítók...

Körte... és csemeszak kiváló fiamok...

Egy... utcai és udvari szoba és hoz...

Csinos... kis utcai szoba, különbejár...

Két butorozott... udvari szoba, egymásba nyíló...

Kerekpárok... szilárdított, kiváló minőség...

Szép bútorkasz... vagonozásba eladó. Bővebb...

Singer-varrógép... 1-es legelőbb árakkal...

Kínáló szoba... Cseleves butorozott utcai sz...

Zongora... Kramer-féle, kitűnő hangú...

Két szoba... elegáns butorozva légtér...

Szép... alkalos ültetőhelyre, kettő...

Egy... Koch és Karseth-féle matt...

A ki heredit... cimbalom, harmonika, mecha...

Valódi Echo-Pho... graph, teljes felszereléssel...

Zongora... fekete, keresztirányú, kiváló...

Mignon... fekete zongora, keresztirány...

Szópatos... dadásként kérem bizalommal...

Használt... férfiruhákat legmagasabb...

Butor... csak jó minőségű, Hálószoba, kredenc, szőnyeg...

Dr. Krausz... „Immunitas“-a, titosan véd meg a fertőzést...

BOKOR és VAJDA... gyógyászati kereskedése Szeged...

Meg-ajj! Meg-ajj! A legjobb harzi enkló kanarék...

Magr. kir. államvasutak... Csetev Szombathely.

Pályázati hirdetés. A magyar kir. államvasutak...

Szerecsen-utca 1. szám. I. em. Andrássy-ut mellett.

Veszek... zalogházi cédulát régi arany...

FRIED A. órás és ékszerész Kerepest-ut 2. szám.

Zola-Zola-Zola... legelőbbi regénye, a Nőgy...

A cigány jósnő. A Kartyaház és a Kartyavetés...

Ferencz József kabát. Ferencz József kabát 3 frt...

Népies-osztály. Rothberger Jakab. Kristóf-ter 2.

Zálogcedulát. Tört aranyat, ezüstöt és brili...

Erzsi néni Szakácskönyvei. A legpontosabb és leghasznos...

A ki lakást keres... vagy kiadó lakása... van...

A ki személyzetet keres vagy hely nélkül van...

A ki valamit venni vagy eladni akar... stb. stb.

A ki a legjobb eredményt érheti el a „Budapesti Napló“ apróhirdetéseit...

Főhirdetés-felvétel a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában.

VIII. József-körút 18. Legelőbb árak!

Legelőbb eredmény. Jólajánló regénye, a Nőgy...

A cigány jósnő. A Kartyaház és a Kartyavetés...

